

KYMMENEN VUOTTA

SUOMEN TYÖVÄENPUOLUEEN
MUISTOJA JA ENNÄTYKSIÄ

HELSINGISSÄ,
TYÖVÄEN KIRJAPAINO 1909.

Suomen Työväen ohjelma

hyväksytty seuraavien työväenyhdistysten edustajain 18-21 p. Syyskuuta 1893 Helsingissä pitämässä kokouksessa, nimittäin: Akaan, Haminan, Heinolan, Helsingin, Hämeenlinnan, Jyväskylän, Kotkan, Kuopion, Lappkosken, Mikkelin, Oulun, Porin, Rauman, Savonlinnan, Sortavalan, Tammelan, Tampereen, Turun, Vaasan, Viipurin.

1) Kaikki rajoitukset, jotka ohkaisevat työväen osuutta kunnallisvaaleihin, ovat mitä pikemmin poistettavat, samoin kunnallisvaaleissa kukaan työväestöllä myönnettävä ja säännätävä rajoitus.

2) Työväelle on sääntöjen valtiollisissa vaaleissa myönnettävä ja säännätävä niissä osuutta.

3) Maamme työväki pyrkii puolesta 10-tuntisen lein sääntöjen työpäivän saavuttamiseen aivanlaisi ja teollisuusaloilla, kuitenkin myönteisellä tavalla pitämällä työpäivä, kun se nähdään vähimmäismääräksi määrättyillä teollisuusaloilla määrättyä ajaksi vuotta sillä ehdolla, että niin ollen työväelle annetaan vapautta sopivan aikaan.

4) Yleinen kotiapakko ja maksuton opetus niissä oppilaitoksissa, jotka tarkoittavat yleisen kansalaiskoulun sijaista, on saatava aikaan ja kansakoulu järjestettävä poljakoulun kirkonkoulun opetuksella.

5) Irtolaiset ovat ensiään kiinnitettävät, maanveikraamiskokoukset järjestettävät nuorisoyhdistyksen etujä silmällä pitäen ja toimenpiteet nuori palauttamiseksi helpotettavat.

6) Ammattitarkastajain luku on lisättävä vähintään 6:ksi ja työväenyhdistyksille suotava tilaisuus ottaa oma toimittajain tarkastajain.

Työväki lausuu hartaana ja vakavana toivomuksensa että:

a) valtio ryhtyisi kertamaan täydellistä ja riittävästi tilastoja työväen oloista;

b) valtio ja kunnat tehoikkaasti soittaisivat työväen asuntojen hankkimista, väkiväkiväen myöntämällä ja muilla sopivilla keinoin;

c) säästöpankit ja muut työväen talouteen ja lainantekoon tullaivat valtion tarkastuksen alaisiksi ja niitä sopivilla keinoin edistettäisiin;

d) työväen yhdistykset on perustettava josta paikkaan, missä työväkes on niin paljon, että se voi yhdistyksiä perustaa, harrastaa ammattilaitosten tietopuolista kehitystä, kannattaa alkolopettajain ja luontolajien y. m. työväen viihteyttä;

e) sama palkka on maksettava naisille ja miehille ja etenkin naisystöntehtäjien tulo kasvaa parannusta paljon;

f) työväen tuloa tarmokkaasti vastustaa väkijoumista häyttämistä, koska se johtaa juopponteen ja siitä seuraavaan henkiseen ja aineelliseen häviöön;

g) kun kotimaisen työn esintyivät menneiksi on moraaliseksi hyödyksi työväelle, tuloa työväen etupäässä käyttää kotimaisen teollisuuden tuotosta, kun se on yhtä hyvää ja laajaa kuin ulkomainonkin sekä pyrkii kehittämään työväen voimakasta kilpailu ulkomaisen työn kanssa;

h) ammattiyhdistyksiä on perustettava ammattilaitosten osuuden parantamiseksi ja tulla niissä työn antajain ja tekijain neuvotella yhteisiä asioita ja ammatin kehittämisestä.

Työntekijät!

Kallis Työväki, mikä ja miksi, joka harrastaa työväen tuloa parantamista, katsotho vähimmäistuntia viikkotyöaikaan ei olekaan tuo tuloa työhönsä opittuun kunnalliseen toimintaan, vaan se työkäsi puolesta ja määrättyä laajaa mitä laajampiä päteviä tuloa tuottaa ja harrastaa. Alustetaan sin kanta saavuttamiseksi, että kukaan osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti.

Vaan jotta kukaan osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti, ei ole työkäsi, että työntekijät osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti, ei ole työkäsi, että työntekijät osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti.

Tuotteen hankkimiseksi on tulla tehdä hyvää osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti, ei ole työkäsi, että työntekijät osuutta työhönsä ja sen ystävä yhdistävät voimansa yhteis pyrkimällä samaa päämäärää kohti.

Suomen Työväen Valtuuskunnan puolesta.

W. W. Wright.

Osanyhtymä.

AJAN VAIHTEESSA.

*Ken voiskaan sanoin kuvata
sen orjuus-ajan mustan,
sen pohjattoman kurjuuden,
sen puutteen, hädän, tuskan!
Ken mittais sorron, vääryyden,
ken kärsimykset köyhien!*

*Niin paljon, paljon kärsinyt
on köyhälistö Suomen.
Uhrina herrain vehkeilyn,
niin monen mustan juonen
on saanut olla yhtenäin,
ja kestää kaikki nälissään.*

*»Oi milloin loppuu sorron yö,
nouseeko päivä koskaan?»
Noin moni orja vaikeroi
kun nääntyä ol' tuskaan.
»Loppuuko sorto, orjuutus,
koittaako koskaan vapaus?»*

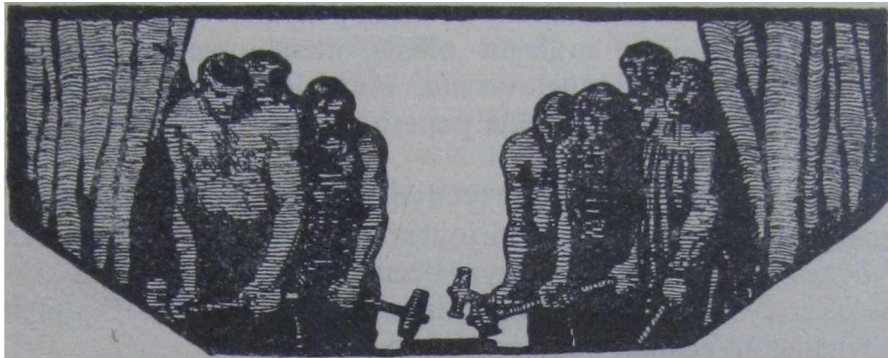
*Ja vapautta kaivaten
käy mieliin aatos kumma:
Jos liityttäisi yhtehen
— on meitä suuri summa.
Jos rivit saatais kuntohon,
niin voitais käydä taistohon.*

*Ja taiston lippu kohosi
ja liittoon köyhät yhtyi.
Ne voimansa jo aavisti
ja yhteistoimiin ryhtyi
Ne järjestyvät rintamaan,
on tunnussana: taistellaan.*

*Ja joukot paisuu, kasvaa vaan
käy voitosta ne voittoon.
Yö musta, joka peitti maan
jo häipyy aamun koittoon.
Ja tuntuu niinkuin kohta jo
— ois ratkaiseva taistelo!*

M. T—a.

Työläiset kuuntelevat »Kuningas Nälän» kiihoitusta.

KUINKA SE KIRKASTUI.

Ne puoluetoverit, jotka ovat temmatut Suomen työväenliikkeen valtaviin vyöryihin vasta viime aikoina, vasta suuren poliittisen taistelumme tuoksinassa, vasta marraskuulla 1905 tapahtuneen jättiläisnäyttemme vaikutuksesta, ne olisivat tietysti hyvinkin halukkaita tutustumaan työväenliikkeemme alkuaikoihin. Halu syventyä liikkeemme historiaan todistaa kiitettävää harrastusta asiatamme kohtaan, ja tunkeutuminen köyhälistö-pyrkimyksiemme alkuvaiutteihin osoittaa yhä selvemmän sosialistisen ymmärtämisen kunnioitettavaa kaipuuta.

Tätä ymmärtämystä edesauttaakseen, tuota kaipuuta tyydyttääkseen ovat tämän julkaisun puuhaajat kiristäneet myös allekirjoittaneelta joitain luokkatietoisuutemme selvemisen sarastuksia.

Kuultuansa joskus kertoilevani yhtä ja toista köyhälistömme heräämisen ensi ilmiöistä soisivat he niistä tässä tarinoivani valaistukseksi siitä, kuinka luokkatietoisuus työväestöllemme selveni, kuinka sosialismi Suomen köyhälistölle kirkastui. Tuollainen paljon vaateliias tehtävä on minun vahvasti itserakkaalle luonteelleni perin mieluinen, sillä voinhan tosin kerskata kuten vänrikki Stool: »jotakin ehkä tietäisin, olinhan siellä minäkin». Siitä huolimatta olen noin kunniaakkaasta tehtävästä kuitenkin varsin kiinteästi kieltäytynyt, koska en tunne siihen kykeneväni ja koska tiedän että sel-

laisen tehtävän suorittamiseen löytyy kykenevämpiäkin ky-
näilijöitä, enemmän mukana olleita, muistiinpanoja tehneitä
sekä säilyttäneitä puoluetovereita. Mutta jotain sitä vaan kuu-
lema minunkin täytyy saada paperille ennen kuin näitä lehtiä
päästään painamaan.

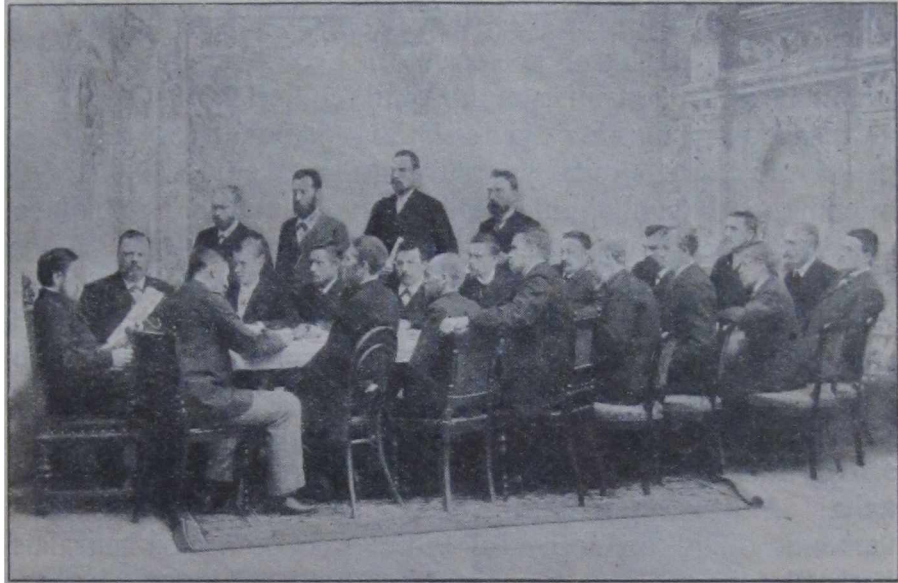
Pälkähästä päästäkseni tyydyn sen vuoksi vain viittaile-
maan, mistä ehkä pitäisi kirjoittaa kuvaillessaan sitä kuinka
työväenliikkeemme on nykyiselleen kehittynyt, miten luokka-
tietoisuus saanut alkunsa, kuinka sosialismi on Suomen
köyhälistön elämän ihanteeksi kirkastunut.

Kun köyhälistöläisliikkeiden ensimmäisenä ehtona itse
kussakin maassa on varsinaisen palkka- eli teollisuustyö-
väestön olemassaolo, niin edellyttäisi työväenliikkeen synnyn
selitys maassamme kaikkein ensiksi katsausta teollisuusolojen
kehitykseen Suomessa. Mutta tämän asiallinen esittäminen
ei käy laatuun ilman tilastollisia numeroita elinkeinojen,
kaupan, väestösuhteitten, asunto-olojen, elintarpeitten hintain,
työpalkkain, työajan y. m. vaihteluista vuosikymmenien vie-
riessä. Ainoastaan täten tulisi todellinen tausta köyhäli-
stömme tyytymättömyyden ilmauksille, jotka huomattavam-
min alkoivat vasta 90-luvun puolivälissä, siis vasta noin
puolen toistakymmentä vuotta ajassa taaksepäin. Niistä
numeroista epäilemättä selviäisi se, ettei työväestömme suotta
alkanut olevia oloja vastaan nurista, niistä näkyisi että kapi-
talistinen kehitys oli muokannut maaperän sosialismille
Suomessakin samoin kuin se oli sen tehnyt aikaisemmin
suurissa Europan teollisuusmaissa. Sen verran olen noita
numeroita tarkastellut, että olen tullut väitteestäni täysin
vakuutetuksi, mutta niiden esittämisen jätän numerojen
käyttelemiseen enemmän tottuneiden asiaksi.

Taloudellisen kehityksen ohessa, aineellisten elämän
ehtojen vaihtuessa muuttuvat myös ihmisten älylliset har-
rastukset. Uudet yhteiskunnalliset pyrkimykset, uudet aat-
teet ja ihanteet valloittavat sikäli mielet kuin ihmisten olo-
suhteet, ympäristö, valtiolliset olot ja yleinen sivistyskanta
sallii, vaatii ja velvoittaa.

Köyhälistömme itsetietoisuuteen heräämisen oikea ym-
märtämys vaatisi niin muodoin myös koskettelemaan vaik-
kapa vain ohimennen kansamme sivistyselämän, yhteiskun-

nallisten olojen ja valtiollisen asemamme muutoksia ja vaihteluita. Kaikki mainitsemani seikat yhteensä ovat olleet enemmän tai vähemmän tärkeinä tekijöinä sosialisen liikkeen muodostumisessa. Niiden perusteellisempi esitys ja kunkin eri tekijän vaikutuksen vertailu työväenliikkeessämme ei kuitenkaan tässä saata tulla kyseeseen.

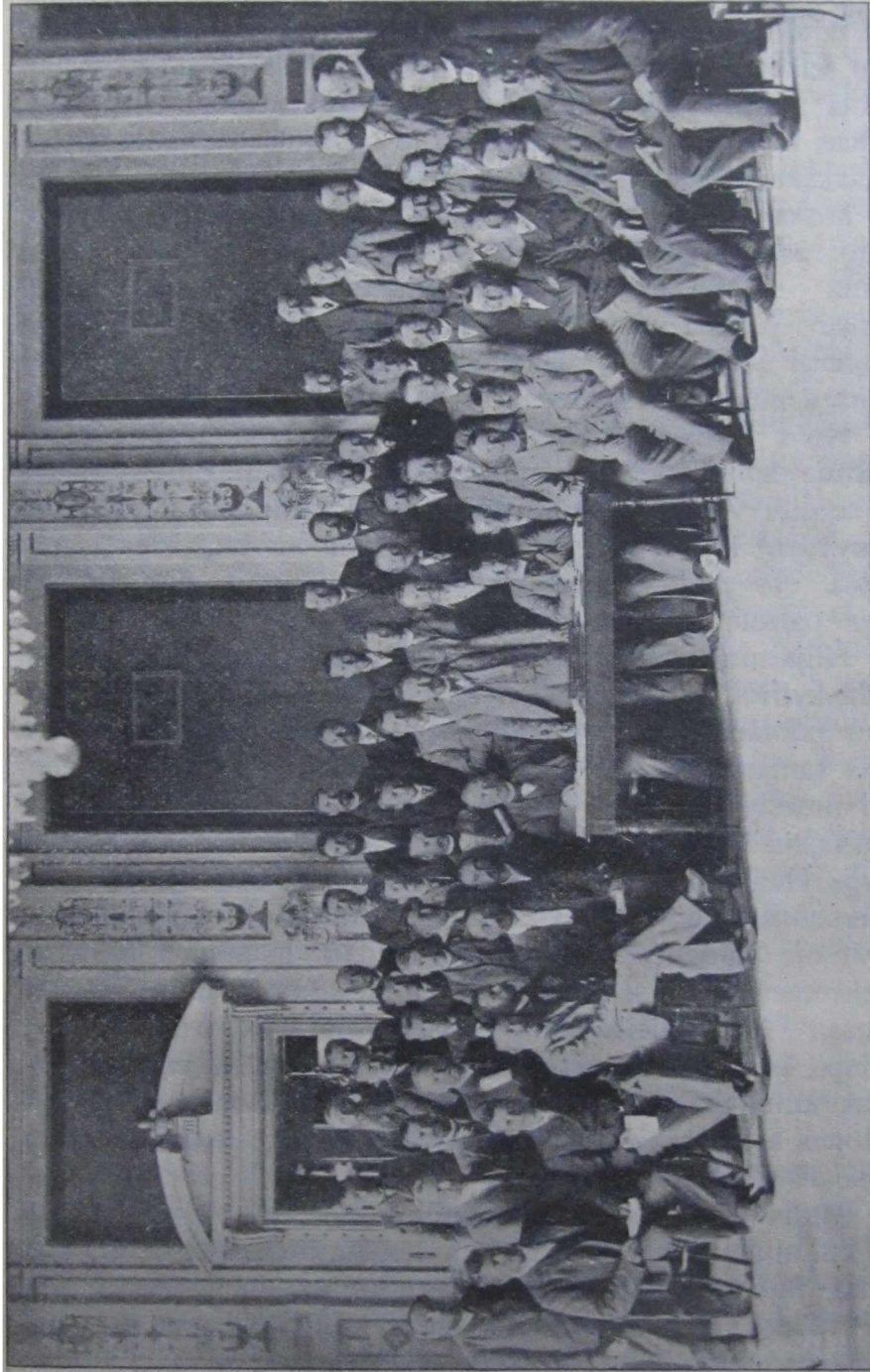

Suomen työväenyhdistysten ensimmäinen edustajakokous Helsingissä 18—20 p. syysk. 1893. Osanottajat: puhj. V. v. Wright; seisovat: O. Ansa, Vaasa; N. R. af Ursin, Turku; J. A. Lyly, Viipuri; K. Renström, Tampere. Puhj.:sta vas.: K. Tallberg, Akaa; R. Drockila, Hamina; J. Torsala, Mikkeli; A. Järvenpää, Helsinki; A. Vallenius, Hämeenlinna; G. Johansson, Jyväskylä; L. Ikonen, Kuopio; A. Ahlberg, Leppäkoski. Puhj.:sta oik.: K. A. Brander (Paloheimo) Helsinki; K. G. Henrikson, Tammela; K. Lappalainen, Sortavala; Eero Erkko, Savonlinna; E. Uhrnberg, Rauma; J. Saha, Pori; U. Helin, Oulu ja J. Kaislanen, Mikkeli.

Näin sivuuttaen kaiken sen, mikä näyttää tuiki tarpeelliselta vastattavaksi asetetun kysymyksen: »kuinka se kirkastui», valaisemiksi, teen tietoisesti itseni vikapääksi siihen moittittavuuteen, että esitän sosialismin leimahtaneeksi Suomeen ikäänkuin salaman kirkaalta taivaalta. Ja niinhän sen Suomen porvaristo, sen viisaimmatkin valtiomiehet kaiketi vieläkin uskonevat tapahtuneenkin. Sillä vielä 90-luvun alussa,

vielä samaan aikaan kun osa köyhälistöstämme jo housun-
taskussa puristelivat nyrkkejänsä, olivat meidän kaukonäköi-
semmiksi uskotut kansanjohtajat siinä hurskaassa luulossa,
ettei sosialismi Suomeen tietä löytäisi, vielä vähemmin anar-
kismi kansaamme voisi villitä. Tässä muutamia näytteitä
tuon uskon todisteeksi:

Kun silloin porvarillisessa hengessä toimiva Helsingin
työväenyhdistys julkaisi ensimmäisen työväenkalenterin Suo-
messä 1893, sai herra ja senaattori Leo Mechelin kunnian
kirjoittaa siihen ensimmäisen kirjoituksen. Sen otsikkona oli
»Kansalais-itsehallinto» ja sisältönä kansalaisten oikeudet
ja velvollisuudet, joilla ymmärrettiin melkein sitä, että työ-
miehillä, hallittavilla, tulee olla velvollisuuksia ja hallitse-
villa, se on työtätekemättömillä luokilla oikeuksia. Herra
senaattori näet kehui 25 äänen asteikkoa sellaiseksi, ettei
työmiesten maksa vaivaa sen johdosta nurista turhaksi sitä,
että kuluttaa aikaansa vaalioikeuden käyttämiseen, kuten hän
joskus oli kuullut sanottavan, sillä he saattavat vaikuttaa
vallan »ratkaisevasti» kunnallisvaalien tuloksiin, jos vain
satoja tuhansia työmiehiä yhtyy äänestämään samoja ehdok-
kaita! Muulla kuin kunnallisella alalla ei herra senaattori
katsonut ollenkaan sopivaksi työmiesten osanottoa kansalais-
itsehallintoon. Eikä hän epäillyt työväestömme ainakaan
pitkiin aikoihin mitään muuta tulevan kaipaamaan. »Suomen
työmiehet», vakuutti kirjoittaja »kuuluvat maltilliseen
kansaan, joka tietää, että edistys yhteiskuntaelämässä samoin
kuin menestys yksityisessä saavutetaan vain kärsivällisellä ja
uuraalla työnteolla». Mutta aivan yhtä ihanasti eivät olot
olleet ulkomailla, yhtä kilttiä ja maltillisia eivät työmiehet
vieraissa maissa. Aivan surkean sanoi Mechelin olevan sen
kuvan, »jonka näemme useissa vieraissa maissa, joissa so-
sialistit, anarkistit y. m. samallaisten turmiollisten yhteiskunta-
oppien levittäjät ovat harjoittaneet agitatsioniaan työväestön
keskuudessa. Eripuraisuutta ja riitaa on syntynyt työntekijäin
ja työnteittäjien välille, monissa työväenpiireissä työmiehet
ovat vihamielisellä kannalla isänmaatansa ja sen laitoksia
kohtaan, samalla kun antautuvat hyödyttä mielessään kanta-
maan niitä mullistustuumia, joita kansan yllyttäjät ovat heidän
mielikuvitukseensa istuttaneet».

*Toinen työväenyhdistysten edustajakokous Tampereella 9, 10 ja 11 p. heinäk. 1896.
Puheenjohtajana V. von Wright.*

Sellaista ei meidän suuri valtiomiehemme kaiketi luullut ikinä Suomessa näkevänsä, sillä heti tuon sanottuansa hän vakuuttaa, että »Suomen työmiehet torjuisivat epäilemättä jyrkästi jokaisen yrityksen, jonka tarkoitus olisi houkuttaa heitä pois velvollisuuden ja oikeuden tieltä». Mitäpä syytäkään sellaiseen olisi Suomen työmiehillä, arveli Mechelín koska Suomen hallitus ja säädyt — »viisaat valtiomiehet», sanoi samaan aikaan professori Palmén — ovat viime aikoina »säätäneet niin monta uutta nimenomaan työväenluokan parasta tarkoittavaa lakia» ja »yhä pitävät heidän etujansa silmällä». Heillä ei ole mitään syytä epäillä, että samaan suuntaan edelleen on edistytävä.

Noin tyyni ja kaunis oli vielä silloin tämän suurmiehemme silmissä Suomen yhteiskuntaelämän pinta. Mutta jo se silti vähän syvyyksissä myllerti. Muutama tyytymättömyyden kipinä oli jo syttynyt Suomen työläisten sydämissä. Jo epäili sentään joku hallituksen ja säätyjen työväen parasta tarkoittavia harrastuksia.

Hiljaisuudessa ne tyytymättömyyden kipinät silloin tosin vielä kytivät, koska niitä ei itse herra V. von Wright Suomen porvarillisen työväenliikkeen luojaanakaan huomannut. Sillä samana vuonna kuin edellä mainittu Työväen Kalenteri ilmestyi, pidettiin myös ensimmäinen Suomen työväenedustajain kokous. Sen avauspuheessa ilmaisi herra Wright myös yhtä lohdullisen ajatuksen työväestöstämme sanoilla: »persoonalliset kärsimykset ja sen kautta syntynyt katkeruus eivät ole painaneet leimaansa meidän maamme työväenliikkeeseen». Ja sitä samaa vakuutteli moni muu Suomen kansan lainkuuliaisuuden ja isänmaanrakkauden ylistelijä. Niinpä kehui kirkkoherra Elis Bergroth eräässä juhlapuheessaan, kuinka nälkäiset Suomessa kuolivat varakkaiden viljaaittojen kynnyksille yrittämättäkään vaatia henkensä säilykettä täysinäisistä laareista.

Mutta äkkiä haihtui tuo valtiomiestemme kaunis idylli: Ei kulunut monta vuotta kun heidän äskeinen ylistyslaulunsa Suomen työväestä oli muuttunut mitä vihaisimmaksi moitteeksi. Tosin moitittiin aluksi vain muutamia yllyttäjiä, itse työväestön suurta joukkoa koetettiin edelleen vielä imarrella noilla maltillisuussanoilla. Mutta senkin huomasivat

he pian hyödyttömäksi. Ja nyt on tämä maltillinen, kärsivällinen, lainkuuliainen työväestö muuttunut kiihkoisimmaksi, tyytymättömimmäksi, vallattomimmaksi ja laiskimmaksi, mitä maan päällä kapitalistimme, valtiomiehemme ja porvarilliset juhlapuhujat tuntevat.

Mistä moinen yht'äkkäinen muutos? Mikä särki sen porvaristomme isänmaallisen ja kauniin kansallisen kuvan? Nämä kysymykset vaatisivat vastauksekseen taas samaa kehityskulun faktillista todistelua, josta alussa oli puhe. Mutta kun siihen ei ole tässä tilaisuutta, niin pyydän ilman sitä tehdä uskottavaksi, että Suomen työväen ensimmäisenä ja voimakkaimpana kiihoittajana oli *nälkä*. Ei se nälkä, jonka jumala ennen lähetti joskus syntisen maanviljelysköyhälistön paatuneita sydämiä valaisemaan, vaan se toinen joka seuraa kuin kiljuva jalopeura teollisuustyöväestön kintereillä, siitä huolimatta vaikka hyvä jumala antaisi sataa mannaa maanviljelijöille taivaastansa. Se yllyttäjä nälkä on kapitalistiseen yhteiskuntajärjestykseen sisältyvän perkeleen lähettämä ja sentähden se saa vaikka kuinka kiltin työväestön riivatuksi.

Ensimmäinen kerta näin minä sen agitatsioniaan harjoittamassa Helsingin työväestön keskuudessa joulun seudussa talvella 1893, siis melkein samaan aikaan kuin herrat Mehelin ja Wright silittelivät työläistemme tyytyväisiä päitä ja imartelivat niiden nälkää kärsimään tottuneita vatsoja. Sörnäisten Kansankodissa se agitaattori nälkä suvaitsi pitää sen ensimmäisen esittelynsä. Tämä siksi, että Helsingin Työväenyhdistys oli silloin kylläisten huostassa, joten sieltä ei voineet nälkäiset saada kokoushuonetta.

Näin se siellä Kansankodissa suunnilleen haasteli:

»Arvoisat toverit! (Kuinka ivallista, arvelin minä vaikka tiesinkin, että nälkä on työläisten miltei alituinen toveri). Ja sitten se jatkoi: Te valitatte työnpuutetta ja nälkää ja olette kokoontuneet tänne neuvottelemaan, mistä saisitte jotain tekemistä. Mutta uskokaa minua, vaikka teillä näkyy olevan tässä kolme tai neljä sataa enemmän tai vähemmän viisasta päätä, niin ette te kuitenkaan voi keksiä mitään ansiotyötä. Ja eihän työ lienekään mitään erityistä herkkua nälässä, sillä jos se sitä olisi, niin herrat sen tekisivät kaikki. Joku teistä myös arveli sopivaksi keinoksi kääntyä keisarin puoleen

tässä hädässä, mutta minä suuresti epäilen senkin keinon auttavaisuutta, sillä ei ole enään hallitsijoilla tapana kuten vanhassa Roomassa jaella nälkäisille »leipää ja huvituksia» kansan suosiota tavoitellakseen.

Mutta mitä sitten keinoksi? Te kysytte. Ja minä vastaan: Kun maailma on niin valmis, ettei siinä enään ole mitään tekemistä, niin lienee viisainta se *tervata*. Kuumassa auringon paahteessa se sittemmin kenties syttyisi palamaan ja sen jälestä teillä taas ehkä olisi paljonkin tekemistä, jos se työ on niin tuiki välttämätöntä elämän ylläpidoksi.

Moni teistä valittaa olleensa useita päiviä syömättä. Kuinka surkeata on kuulla sitä, että ette tiedä, mistä saatte leipää lapsillenne. Mutta hyvät ystävät näettehän, että varastuhuoneet ovat täynnä! Tuolla keskikaupungilla on yltäkyläisyyttä ylen paljon. Siellä liikkuu varsin kylläisten näköisiä ihmisiä, niin kylläisiä, etteivät ne suinkaan haluaisi tehdä työtä, joskin sitä olisi saatavissa, sillä heidän täysinäisille vatsoillensa olisi työnteko varsin vaikeaa. — Syödä siis voi hyvin, vaikka ei teekään työtä.»

Sitten puhui se nälkä vielä jotain yhteiskunnallisista epäkohdista, mutta ei se tainnut olla aivan sitä, mitä me nyt sosialismilla ymmärrämme. Ja päättäen siitä, että joukko niitä kokouksessa olleita työmiehiä lähti pari päivää myöhemmin ottamaan itsellensä ruokaa Helsingin kauppahallista ilman rahatta ja hinnatta, arvelin myöhemmin, että se nälän ensimmäinen agitatsioonipuhe taisi olla vähän anarkismilta haiskahtava. Mutta en minä sitä siellä kokouksessa siksi älynnyt, sillä minunkin tuli niin sääli niitä nälkäisiä, työnhaluisia sekä lainkuuliaisia työmiehiä.

Se kauppahallin ryöstöyritys vuonna 1894 oli siis ensimmäinen huomattavampi Suomen työväen maltittomuuden ilmaus. Paitsi paria sitä ennen toimeenpantua työlakkoa (Helsingin kirjaltajain 1890 ja Karhulun työväestön 1892) ja erästä torppariväestön pientä mielenilmausta jossa Keski-Suomen kunnassa, ei siihen asti Suomen köyhälistö ollut muita tyytymättömyyden oireita kurjaan tilaansa osoittanut.

Kysymykseen, oliko Suomen köyhälistön asema todella niin kurja siihen aikaan, pyydän epäilijöitä etsimään täy-

dellisempää vastausta muista lähteistä. Minä vaan sanon, että noin parikymmentä vuotta kestäneen taloudellisen elämän vilkastumisen perästä seurasi vuonna 1891 verrattain ankara taloudellinen pula ja työttömyys, jota siihen asti ei liene Suomessa siinä määrin tunnettu. Työpalkat laskeutuvat entistä alemmiksi, vaikka elantosuhteet kallistuivat ja työaika tuppasi vain pidentymään niin kuin saatavissa olevat niukat tilastolliset tiedotkin niiltä ajoilta todistavat.

Wrightiläisiä työväen- ja ammattiyhdistyksiä oli kyllä muutamia tämän ajan edellisinä vuosina syntynyt, mutta niissähän olivat työnantajat, ellei aina enemmistö, niin kuitenkin johtavana aineksena eikä niiden tarkoitus ollut suinkaan epäkohtiin kokonaisuudessaan kajota, pikemmin niitä vain peitellä ja siten laimentaa työväestön tyytymättömäksi käyvää mieltä. »*Kärsi olevaa, toivo parempaa*», oli niiden ohjelmana, kuten Porin työväenyhdistys nuo sanat tunnustukseen ottamalla sen suoraan ilmaisikin.

Työnpuutteen lieventämiseksi ne esim. varoittelivat työväestöä tulemasta kaupunkeihin ja nälänhädän poistamiseksi ne taas ryhtyivät puuhiin saada työttömät ja nälkäiset lähetyiksi kaupungeista maalle. Niinpä Helsingin työväenyhdistys, joka edellisenä vuonna oli varoittanut työläisiä tulemasta Helsinkiin, sai 1894, tuon edellä kerrotun hallinryöstön tapahduttua, kuumeentapaisen kiireen touhuta pois nälkäiset Helsingistä. Poliisiviranomaisten ja hallituksen suosiollisella avulla lähetettiin niitä maaseuduille nääntymään, sillä oli pelättävä levottomuuksia Helsingissä enemmänkin, jos niitä täällä olisi alettu kuolettamaan tahi kivillä ruokki-
maan, kuten sittemmin on tullut tavaksi.

Moiset työväenyhdistyksen toimenpiteet työttömyyden ehkäisemiseksi ja nälänhädän lieventämiseksi herättivät suutumusta osassa työläisiä. Jotkut arvelivat, että ellei työväenyhdistykset voi mitään muita keinoja taloudellisen pulan lieventämiseksi keksiä, niin eivät ne siinä tapauksessa vastaa nimeänsä.

Niinpä syntyi ajatus perustaa Helsingin ulkotyöväenyhdistys, johon liittyivät jäseniksi luokkatunnelman elähyttämät ulkotyöläiset. Samaan aikaan alkoi työväestön oman äänenkannattajan tarve herätä. Myös valtiollisen äänioikeu-

den laajennus tuli puheeksi. Ja syksyllä 1893 pidettiin viime mainitun asian johdosta jo useita kokouksia, joihin sadottain työläisiä kertyi ensimmäisiä sydäntunteitansa innostuneena vaikka vajanaisesti ilmituomaan. Eräässä näistä kokouksista, joka samoin kuin nälkäistenkin kokous vuoden alussa pidettiin Sörnäisten Kansankodissa, piti Vilho Virta esitelmän työväenlehden tarpeellisuudesta. Silloin siis tulivat Työmies-lehden syntysanat julkilausutuiksi. Seuraavana keväänä alkoi se ilmestyä kirkastamaan köyhälistön luokkaa porvarillisessa yhteiskunnassa.

Mitä sittemmin on tapahtunut, kuinka työväen luokkatietoisuus vähitellen on selvennyt, kuinka sosialismi on köyhälistön elämänihanteeksi kirkastunut sekä miten sosialidemokraattinen puolue on taistelujen, voittojen ja tappioiden kautta nykyiseen mahtavuuteensa kohonnut, se kaikki näkyy pääasiallisesti Työmies-lehdestä. Näkyy ainakin yhtähyvin kuin siitä kuvastimesta, minkä minä voisin esiinloihia muutamissa lauseissani.

Helsinki 28/6 1909.

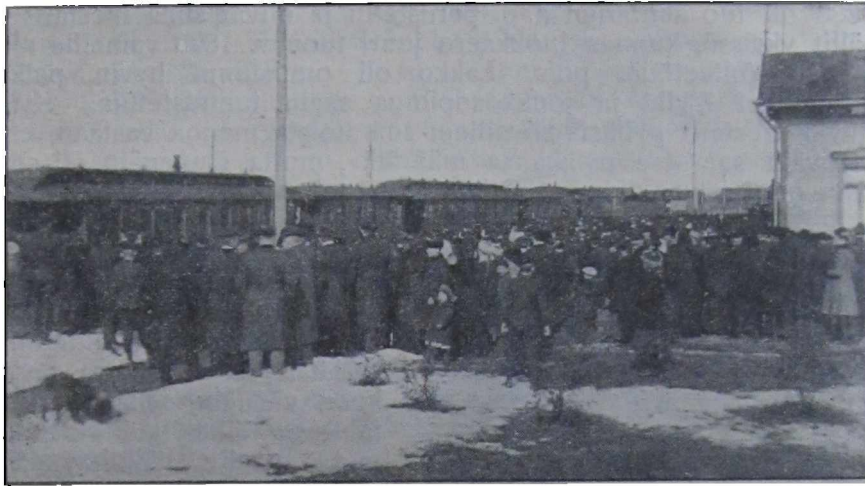
Eetu Salin

Työväen ensimmäinen puoluehallinto.

Seisomassa: Aappo Kärmekangas, A. Nieminen, J. Jokinen, A. Palmroos, J. Lindström, Reino Drockila, Yrjö Mäkelin, K. A. Leino ja A. Niemi.

Istuvat: M. V. Vuolukka, J. V. Hellberg, J. A. Salminen, K. F. Hellsten, J. K. Kari, Ida Ahlstedt (Aalle) ja Matti Saarinen.

Saattojoukko Porin asemalla Eetu Salinin lähtiessä Turkuun istumaan vankeusrangaistustaan majesteetinloukkauksesta.

EETU SALIN.

»Ei pelota!» kerskasi Stolypin, —
Ei, myös minä sallin jatkaa
Hirttonuoraanne ruumihillani, --
Se on saatanan hauskaa matkaa.

Eetu Salin »Tyrmässä».

Saatuani Eetulta, kuten hän itse sanoo, »kiristetyksi» edellä olevat mieltä kiinnittävät muistelmat ja mieleen pantavat mietteet, päätin myös »interveivata» häntä saadakseni tämän julkaisun lukijoille esittää miehen, jonka lahjakkuudelle ja luonteen eheydelle porvarillisetkin sanomalehtiseppäpustajat ovat olleet pakotetut antamaan tunnustuksensa. Aloin siis kysellä »elämäkertaa». Mutta kuinka ollakkaan, — siitä ei tullut mitään. »Punasia» varten olin jo ennen saanut tietää hänen syntyneen Asikkalassa 18 p. maaliskuuta 1866. Isä suutari, ja siinä ammatissa Eetupoikakin »ulosoppineeksi» ensinnä tuli. Mutta vaikka hänen koulunkäyntinsä supistuukin rippikouluun, on hän sentään tehnyt itsestään »ulosoppineen» erällä muillakin aloilla. Ja yksi niistä on kertomisen taito, sanan lahja. Kun hän yltyy kertomaan, niin kelpaa kuunnella. Ja sikseen se jäi minun »interveiviniikin», kun Eetu rupesi tarinoimaan v. 1896 lakkokesästä, jolloin hän johti suutarien lakon kuukaudessa hyviin tuloksiin ja sai tovereiltaan 60 mk:n stipendin, käyden sillä Tukholmassa ruotsin kieltä, ammattiaan ja — ennen kaikkea — sosialismia oppimassa. V.

1888 oli tuo suutarien a.-o. perustettu ja olivat siinä mestarit ja säällit yksissä, kunnes luokkaero juuri tuon v. 1896 vaiheilla ajoi sieltä työnteettäjät pois. Lakko oli onnistunut hyvin, palkat kohonneet $\frac{2}{3}$:lla ja joukkosopimus saatu tunnustettua. Kyllä olivat mestarit pyhästi kiivailleet semmoista menoa vastaan, että »työväki saa itse palkkansa määrätä», mutta sinnepäin oli sentään ollut pakko taipua. Olivat olleet rakennustyöläiset ja maalari-

*Eetu Salin puhuu Porin t. y:n portailta
vankilaan lähdessä.*

rit lakossa ja kehui Eetu käyneensä t. y:n talolla »lakko-koulua»; siellä oli vahvasti tarinoitu ja asiat punnittu pitkän ja poikin. — Oli niitä ollut työläisiä, ja on herra paratkoon vieläkin, sellaisia, jotka tahtovat lähetyttää »kirjattomat» maalle nälkiintymään, mutta kuului jo sentään toisille selvenneen, kuten Eetu kertoi sanoneensa, että »jätetään semmoiset asiat poliisille ja otetaan *muuta* esille». Ja se »muu» oli kaikkea, mitä kirkastuva luokkataistelutajunta vaati. — Siihen katkasin Eetun innostuvan tarinan sillä kertaa enkä kadu, en näet kuitenkaan olisi halunnut ruveta huonosti refereerailemaan hänen muistelmiaan, vaan päätin »kiristää» edelleen niitä hänen oman kynänsä tuotteina puoluejulkaisuihimme. Kesken jäi se elämäkerrankin selostus. Tiedetään hänen olleen ensi »kiihottajia», matkapuhuja ja v. 1899–1900 »Työmiehen» toimittaja. Johtoi sitten Hyvinkään kuulua lakkoa ja siirtyi Poriin »kuppi-lanomistajaksi». Siellä hän myös »Sosialidemokraatin» vastaavana, kun kansainväli-

sen sosialistitoimiston kehotuksesta mielenosotuksin vietettiin heinäk. 14 p:vä 1907, »Bastiljin päivää», jona päivänä Venäjän ensi duuma edellisenä vuonna oli hajotettu, julkaisi kirjoituksen »Totuutta ei saa puhua», joiden sanojen totuuden Turun hovioikeus vahvisti 10 kuukauden tuomiolla majesteetinrikoksesta. Linnasta päästyään viime keväänä valittiin Eetu eduskuntaan, jossa esitti huomattavan lausunnon Nuortevan asiassa, tulkiten

kansan oikeuskäsitystä ja kansanvallan suvereniteettia (ylivaltaa), joka on oleva itse lakia säättävänkin vallan yllä. Muuta en sitten tiedäkään elämäkerrallista, — paitsi Eetun juopottelujutut, joihin nähden kaikki pikkumainen »paheksumisten» lausunta raukee kun tietää, että ne johtuvat voittamattomilta tuntuvista fyysillisistä seikoista, kuten esim. aikaisempain ponnistusten aiheuttamasta hermojen herpautumisesta. Se siltä.

Paitsi puheen on Eetu Salin taktiikan mies. Hän on ollut kaikissa puoluekokouksissa ja kaikissa puhunut taktiikasta. Turun kokouksessa hän alustajana lausui: »Arkamaisuus, ilmestien epäkohtien silittäminen, ijankaikkinen odottaminen ja usko vallassaolijain ihmisyyteen sekä toiselta puolen perusteeton päryytys ja poikamainen esiintymistapa ovat synnyttäneet ristiriitaa ja erimielisyyttä asian kokonaisuuteen katsoen samanimielistenkin keskuudessa. Työväenasian vastustajille on täten annettu tarpeettomasti aihetta ja tilaisuuksia tuottamaan ikävyyksiä ja ylimääräisiä rasituksia työväenliikkeelle maassamme. Että tätä vastaisuudessa voitaisiin välttää, siihen on *ohjelman noudattaminen työväen puolueen päätösten mukaan tehokkain ja ainoa keino*». Ja »ne yhdistykset ja yksilöt, jotka eivät alistu työväen puolueen ohjelman ja päätösten alle, seisovat ulkopuolella järjestettyä työväenliikettä ja *ovat vastustajiksi luettavat*». Ja tuolta kannalta on Eetu sitten laatinut alustuksensa menettelytavasta, olipa sitten kuten Helsingin kokouksessa 1904 samoin kuin Tampereellakin seuraavana vuonna ajettava jyrkän luokkataistelun kantaa, tai kuten Oulussa 1906 varotettava liiasta rimpuilemisesta. Nuo alustukset ja lausunnot sopii lukea puoluekokousten pöytäkirjoista. Niistä samoin kuin Eetu Salinin kirjasista »Miksi työväestö tahtoo valtaa?» (1899) ja »Kansan tahto eli tuomiopäivän saarna» (Puhe »viimeisen varoituksen» päivänä 30 p. jouluk. 1905) puhuu eheä, luokkataistelun temmellyksissä kouluuntunut persoonallisuus, joka kirjassaan »Tyrmässä» puki mailmankatsomuksensa seuraavaan tiivistettyyn muotoon:

TOISINTO. (Kuultuani joka ilta vankilan käytävällä luetavan Kristuksen muodostelemaa toisintoa aramealaisen Kaddischin tekemästä rukouksesta, joka kristillisessä kirkossa tunnetaan nimellä »Isä meidän»).

»Isä kaiken, maasta ulottuva, korkealle, kauvas.

Yli aikain, kansain, nimesi on pyhä, vaikk' laki vaihtuvaisuuden ain' olet yhä.

Lähemmäksi tulkoon aina valtakuntas! Kohti ihannettaan pyrkii, rientää, halajavat kaikki. Hartain toiveensa on kunkin korkein autuus. Ei taivas kaikilla oo samallinen, mutt' omaan taivaaseensa kukin päästä pyytää.

Tapahtumain laki säättää minne tullaan, milloin. Logiikka

tarkoin määrää matkan suunnan. Kanssatekijöistä riippuu tulos, vauhti.

Leipää! leipää!! leipää!!! Anoo, pyytää, vaatii köyhät. Nälkä synnin heillä joskus teettää. Ne anteeks' täytyy saada, täytyy antaa, kun anteeks' annamme me kaikki muutkin synnit.

Kiusausta välttää ain' ei taida kenkään. Pyyntö auttaisko —? Ei! Paras koittaa! Pahasta päästä voi, sen saattaa voittaa. Kaikki vihdoin voittaa kuolon valta.

Voima elämän saa kunnian voitosta kuoleman. Niin jatkuu suuri kaikkeuden taisto ääretön, määrätön. Tajumme siitä kaikesta on pieni hiukkanen, vain mitätön. Amen.»

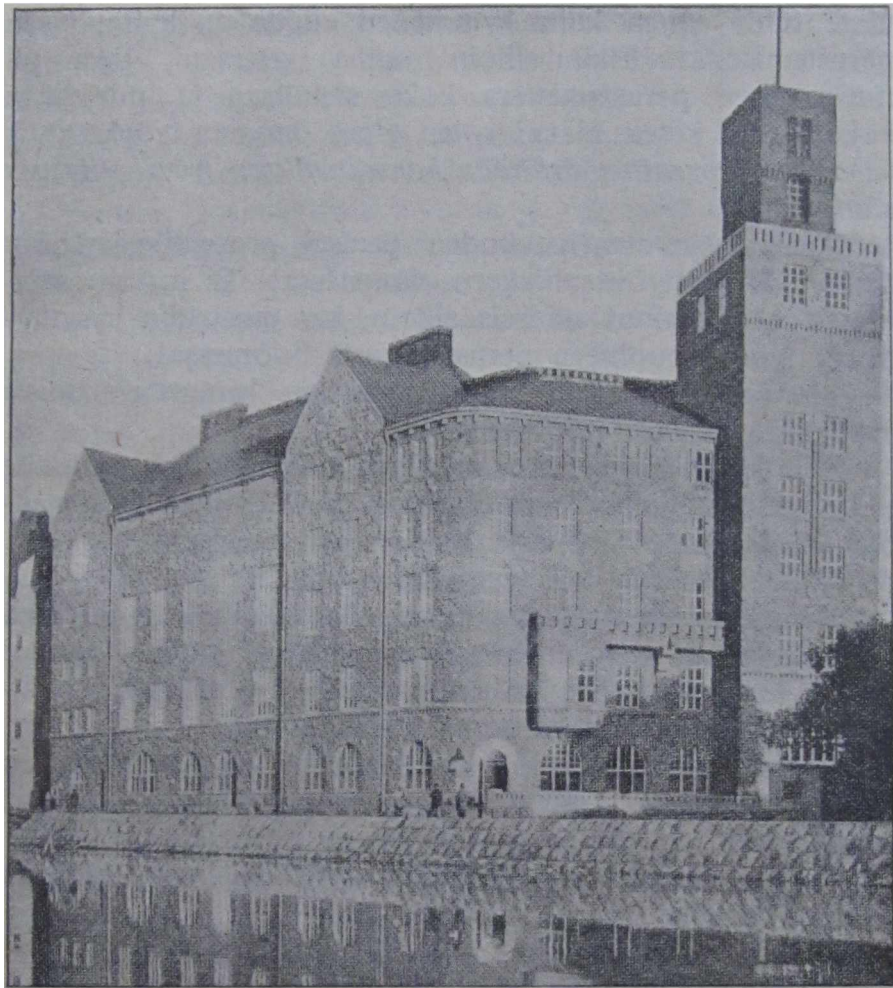
En yksilön ylistykseksi ole tätä sepustanut, vaan esittääkseni nuoremmille puolueen jäsenille yhden liikkeemme veteraaneista »opiksi ja esimerkiksi».

1/7 09.

Y. S.

Porin t.y:n talo, rakennettu v. 1893.

Helsingin t. y:n talo Siltasaarella, rak. 1908.

KYMMENEN VUODEN PERÄSTÄ.

Liebkecht kertoo, että Marx vähää ennen kuolemaansa († 1883) oli hänelle, oppilaallensa ja monivuotiselle ystävällensä lausunut: »olen ylpeä Saksan työntekijöistä, he seisovat epäilemättä kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä». Ja äsken lähetti kansainvälisen sosialistitoimiston toimeenpaneva valiokunta Suomen sosialidemokraattisen puolueen toimikunnalle sen ilmoituksen, että meidän puolueemme nyt prosentimäärältään on *järjestön voimakkain puolue!* Ja

tämä tulos ennen kuin kymmenen vuotta on kulunut sen perustamisesta! Eikö silloin vanha veteraani, joka oli muassa sen perustamisessa koko sielullaan ja mielellään voisi sanoa, kuten Marx: »olen ylpeä Suomen työväestöstä, se *seisoo prosenttimäärältään kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä!*»

Tuskin kymmenen vuoden perästä prosenttimäärältään kansainvälisen työväenliikkeen etunenässä! Ei tosiaan semmoista olisi voinut uneksia silloin, kun nostettiin kysymys oman työväenpuolueen perustamisesta Suomessa!

»Ja se, mitä olette suorittaneet, on kannustava toisia yrittämään samaan tulokseen».

Siis kelpaamme koko maailmalle esimerkiksi, »monille miljooneille», puhuakseni Engelsin tavalla, »kaikkien maitten työntekijöille Siperiasta Kaliforniaan saakka».

Vähemmästäkin voi pieni kansa ylpeillä!

Sosialismi on nykyajan suurin kulttuuriliike ja Suomen kansa tavallaan sen etunenässä, esimerkkinä kaikille muille!

Se kansa ei kuole, joka niin pitkälle on päässyt, rynnätkööt sitä vastaan kaikki hornan voimat! —

Mutta parempi kuin ylpeileminen on kääntyminen omaan itseemme miettimään ja aprikoimaan »syntyjä syviä».

Kuinka olemme me, Kalevalan syrjäinen kansa, päässeet näin pitkälle?

Syy on jotenkin selvä.

»Suomeni, kansani, synnyinmaa!

Äitini kultainen, kallis!

Kyllin jo kärsit sä sorrantaa,

ellös kärsikö kauempaa,

ei sitä Luojasi sallis!»

Tämä huokaus, joka satoja vuosia oli kytenyt kärsivän sota-, virka- ja rahavallan alaisen kansan sydämessä, se puhkesi vihdoin mahtavasti esille, voittamattomana niinkuin kuohuva koski sulun takana, ja se ilmestyi selvempänä kuin kirkkain tähti yölliselle taivaan kannelle, sille liuskalle, joka maaliskuulla 1907 ensi kerran annettiin sorretun kansan

käsiin. Tämä kansa oli saanut terävän asean, jolla se kävi vaatimaan *jakamattomassa* kansaneduskunnassa *viljelyspakkoa*, joka valaisi Schäfflen »antisosialistisen talonpoikaiskallonkin» — mitä aatetta ei yksikamarisessa Saksassakaan ymmärretty tarjota — ja *kieltolakia*, jonka aate niinkään oli lähtenyt sosialistisista aivoista ja nyt näin ihmeteltävällä tavalla *edellisen aatteen kanssa yhteydessä* innostutti kansan syviä rivejä ja yhä edelleen tulee niitä innostuttamaan, kunnes molemmat toteutuvat koko laajuudessaan — sosialistisessa valtiossa.

Mutta jos ei sosialismi kasvaisikaan niin nopeasti kuin se nousi, jos se vieläpä menisi taaksepäinkin?

Kestihän aikoja meillä kuten muuallakin ennenkuin porvaristo voitti aatelin ja pappisvallan valtiollisella ja yhteiskunnallisella alalla. Aivan oikein. Mutta ero on kuitenkin valtava. Kun porvaristo nousi noita entisiä vallanpitäjiä vastaan, sai se apua kansan enemmistöltä, kansan syviltä riveiltä, jotka paljon suuremmassa määrässä kuin vaurastunut, liikkeen etunenässä kulkeva porvaristo vaikuttivat voiton saantiin. Mutta nyt, kuka kohta enää seisoo noitten »ylempien kymmenen tuhannen» takana? Kallot muuttuvat *huimaavalla vauhdilla*, niin että muassa kulki-jaakin hämmästyttää ja yhä suurempia ovat ne laumat, jotka eristyvät entisistä liittolaisistaan. Ja jokainen syvemmin ajatteleva ihminen tietää, että turhaa on vedota vaikkapa kanuunoihin ja kuularuiskuihin, kun kallojen sisältö ~~kansan~~ kaikissa syvissä riveissä on muuttunut aivan toisenlaiseksi. Tämä on sangen hiljainen, usein näkymätön, mutta silti nopeasti kulkeva työ meidän aikoinamme, jolloin yhteiselämä ja yhteistoiminta on niin tavattoman vilkasta, varsinkin *painetun sanan* ja suullisen *agitatsioonin* kautta.

Ei ole epäilemistäkään, että meillä, kuten muualla kaikenmoiset tilapäiset syyt voivat tuottaa tilapäisen takatalven Suomenkin nuorelle viljavainiolle. Mutta tällöisen satunnaisen vastoinkäymisen ei sovi lannistaa meitä yhtä vähän kuin se on puoluetovereitamme lannistanut muissa maissa samanlaisissa tilaisuuksissa. Sillä kansamme syvät rivit meillä ovat jo täysin itsetietoiset nykyisestä ja tulevasta suuresta tehtävästään — ja semmoiset ihmiset ja kansan-

luokat eivät kukistu eivätkä edes masennu tilapäisistä takaiskuista. Sisällinen voima on murtumaton ja se pyrkii aina uudelleen osottautumaan sinä rautaisena tarmona, joka vain taisteluissa karaistuu.

»Pankaa», lausui Liebknecht Erfurtin kokouksessa, »koko teidän voimanne, koko teidän persoonallisuutenne teidän tehtävänne toteuttamiseksi . . . Mitä enemmän voimaa ja persoonallisuuttamme me heitämme vaakaan, sitä nopeammin olemme tarkoituksemme perillä ja sitä aikaisemmin me liehutamme sosialidemokratian voitonlippua nykyisen yhteiskunnan pakkolinnoilla».

Suomen sosialidemokraattinen työväenpuolue — jo Turussa puuttui vain nimi — on vasta elänyt kymmenen vuotta ja kohonnut ihmeteltävään korkeuteen. Kun taas kymmenen vuotta on maille mennyt, silloin — se on meidän varma toivomme ja vakuutuksemme — on Suomenkin sosialidemokraattinen aate tunkeutunut vielä syvemmälle kansan sydämeen ja valloittanut uusia aloja. Sen minä uskon ja minä lausun samat sanat kuin Marxin uskollinen aatetoveri, kansainvälisen sosialismin toinen suuri mestari, Friedrich Engels kaksi vuotta ennen kuolemaansa:

»Puoluetoverit, olen vakuutettu, että te edelleenkin tulette tekemään mitä velvollisuutenne vaatii.»

3. 6. 09.

N. R. af Ursin.

Turun t. y. 1. 6. 04. (Karhi-vainaa puhuu.)

SUOMEN TYÖVÄEN OHJELMA.

Hyväksytty toisessa työväenyhdistysten edustajakokouksessa Tampereella 9, 10 ja 11 p. heinäk. 1896.

1) Kaikki rajoitukset, jotka ehkäisevät työväen osanottoa kunnallisvaaleihin, ovat mitä pikemmin poistettavat, äänioikeus kunnallisvaaleissa koko työväestölle myönnettävä ja äänimäärä rajoitettava.

2) Valtiollisissa vaaleissa on varallisuuteen perustuva ääniasteikko poistettava ja äänioikeus laajennettava niin, että se kaupungeissa tulee kaikille muille paitsi palvelusväelle; vaalisensus on erotettava kunnallisesta veroäyristä ja laennettava niin, ettei se nouse 400 mk. korkeammalle kaupungeissa eikä 200 mk. korkeammalle maalla.

3) Maamme työväki pyrkii pontevasti 10-tuntisen lain säättämän työpäivän saavuttamiseen ammatti- ja teollisuusaloilla; kuitenkin myönnettäköön pitempi työaika, kun se nähdään välttämättömäksi määrättyillä teollisuusaloilla määrätyn ajaksi vuotta sillä ehdolla, että niin ollen työväelle annetaan vapautta sopivaan aikaan.

Siksi kuin työpäivän pituus yllämainitulla tavalla tulee lain kautta rajoitetuksi, tulee työväen virittämällä yleisen mielipiteen vaatimuksensa puolelle ja lujasti organisээрattujen yhdistysten esittämien vaatimusten kautta koettaa saada työaika lyhenemään.

4) Yleinen koulupakko ja maksuton opetus niissä oppilaitoksissa, jotka tarkoittavat yleisen kansalaissivistyksen alkeita on saatava aikaan ja kansakoulu järjestettävä pohjakouluksi oppikouluille sekä näiden molempain kurssit asetettava sellaiseen sopu-sointuun sisäänpääsövaatimusten ja oppikoulujen suhteen, että nykyiset epäkohdat tulevat poistetuksi ja kansan lapsille käypi mahdolliseksi siirtyä oppikouluun ilman eri valmistuksia ja siitä syntyviä kustannuksia.

5) Tilaton väestö on maahan kiinnitettävä, maan vuokraamissuhteet järjestettävät molemminpuolisia etuja silmällä pitäen ja toimenpiteet maan palstoittamiseksi helpotettavat.

6) Ammatintarkastajain luku on lisättävä vähintään 4:ksi ja työväenyhdistyksille suotava tilaisuus ottaa osaa toimitettaviin tarkastuksiin.

7) Työväestö tunnustaa ehdottoman raittiuden oikeaksi periaatteeksi ja tahtoo puolestaan vaikuttaa siihen suuntaan, että kunnat saavat täydellisen määräysvallan kaikkien yli 2 % alkoholia sisältävien väkijuomien suhteen.

*Suomen työvänpuolueen perustajat
Puheenjohtajat: N. R. af Ursin*

*Seurakunta Turussa heinäk. 17 - 20 p. 1899.
J. V. Hellberg. Sihteeri J. K. Kari.*

SUOMEN TYÖVÄEN PUOLUEEN OHJELMA.

Hyväksytty puolueen perustavassa kokouksessa eli kolmannessa yleisessä Suomen työväenyhdistysten edustajakokouksessa Turussa heinäk. 17—20 p. 1899.

»Suomen työväenpuolue, joka perustuu yleisen työväenliikkeen periaatteisiin yhteiskuntakehityksen suhteen, pyrkii kaikissa suhteissa Suomen työväen taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen vapauttamiseen. Huomauttaen, että perusedellytyksinä siihen on Suomen kansallisen itsenäisyyden säilyttäminen ja suojeleminen, on puolue lähimpäin pyrintöjensä päämääräksi hyväksynyt seuraavan ohjelman:

1) Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä. Suhteellinen vaalijärjestelmä. Kaksivuotiset lainsäädäntökaudet. Vaalien ja äänestysten toimitaminen laissa määrättyinä lepopäivinä.

2) Lainsäädäntö- ja itseveroittamisoikeus kansalle eduskunnan kautta.

3) Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4) Työaika on saatava 8 tuntiseksi. Pisin työaika ja alin tuntipalkka valtion ja kuntien töissä heti pantava käytäntöön.

5) Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakoulujärjestettävä kaikkien ylempien oppilaitosten pohjakouluksi.

6) Sotilastaakkaa suuresti vähennettävä ja rauhanaatetta kehitettävä ja käytännössä toteutettava.

7) Naisen ja miehen täydellinen yhdenvertaisuus.

8) Yleinen kieltolaki väkijuomien valmistuksen ja kaupan suhteen aikaansaattava.

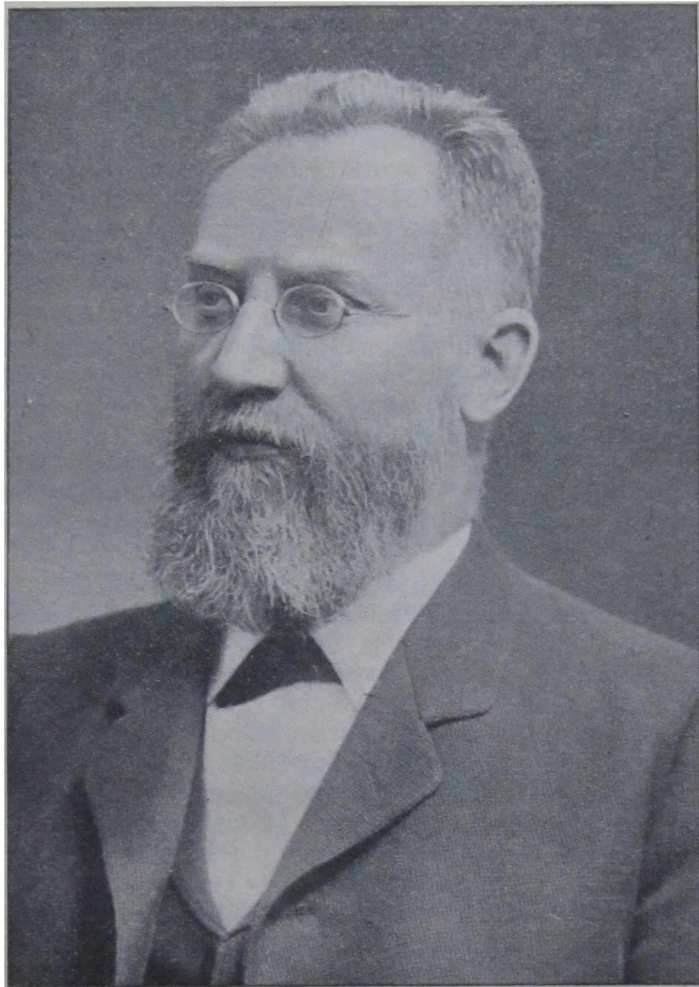
9) Työväensuojelulainsäädäntöä kehitettävä. Ammattitarkastajain lukua melkoisesti lisättävä ja työväen luokasta niille apulaiset määrättävä. Naistarkastajia myös asetettava.

10) Asteettain nouseva tulo- ja perintövero. Kaikkien välilisten verojen poistaminen.

11) Työväen vakuutus on otettava valtion huostaan.

12) Maksuton oikeudenkäynti ja maksuton lääkärin apu.

13) Irtaimen väestön, maanvuokraajain ja pikkutilallisten asemaa parannettava.»

N. R. af URSIN.

Suomen Työväenpuolueen ensimmäinen esimies.

Työväenliikkeemme kunniavanhusten joukossa on ensi sijalla mainittava tri N. R. af Ursin, jonka ahkeran kynän tuottelta yhä tuon tuostakin saamme lukea työväenlehdissä ja sosialistisissa julkaisuissa. Hänen tutut piirteensä näemme myös työväenyhdistysten edustajain kokouksissa v. 1893 ja 1896. Viimemainitussa, Tampereen kokouksessa, yritti hän jo herättää kysymystä oman puolueen perustamisesta, mutta kokouksen johto esti sen.

Mutta v. 1899 oli toveri Ursin Turun kokouksen puheenjohtajana ja siinä perustettiin puolueemme, jonka hallinnon puheenjohtajaksi hän tuli, — luopuen kuitenkin sittemmin siitä erimielisyyksien takia. Tämmöisen julkaisun lukijoita huvittanevat muutamat elämäkerralliset piirteet hänestä.

Nils Robert af Ursin syntyi Kuopiossa 18 p. huhtik. 1854; vanhemmat lehtori Julius af Ursin ja Maria Charlotta Lybeck. Tuli korkeimmalla arvolauseella ylioppilaaksi v. 1871, filosofian maisteriksi 1877 toisella kunniasijalla. Tutki yliopiston varoilla etupäässä vanhoja kieliä Saksan yliopistoissa 1879—81. Opetti »poliittisia tieteitä» Suomen kadettikoulussa 1882—83. Filosofian tohtori 1883 korkeimmilla arvosanoilla latinan ja kreikan kielissä. Taas ulkomailla 1883—84. Vanhain kielten lehtorina 1885—88 Viipurin suomalaisessa lyseossa ja Turun ruotsalaisessa lyseossa 1888—96, josta saakka ollut samassa toimessa Turun suomalaisessa lyseossa. V. 1903 ottanut osaa arkeologisiin kursseihin Italiassa. Teki 1906 valtion matkarahalla pitemmän kasvatustutkimusmatkan Saksaan, Ranskaan, Sveitsiin ja Englantiin y. m.

Tri Ursinin monista kirjallisista töistä mainittakoon yliopistolliset tutkimukset »helleenien teatterista ja draamasta», »Suomen yliopiston ensi vuodelta ja Suomen opetusoloista», »Homerokysymyksestä», »latinan lausumistavasta» (kaikki ruotsiksi), kolme latinankielistä tutkielmaa sekä seuraavat teokset: »Rahan kehityksestä ja merkityksestä kansantaloudelliselta ja historialliselta kannalta» ja »Työväen ammatillisesta ja poliittisesta liikkeestä Euroopan suurissa sivistysmaissa». »Työväenkysymys Suomessa» tekee selkoa maamme yhteiskunnallisista oloista ja työväenliikkeemme ensi voitoista; on julaitu myös ruotsin ja saksan kielillä. Viidessä vihkossa »Työväenkysymyksiä» on herättäviä kirjoituksia eri yhteiskunta-aloilta. Monipuoliset olivat tri Ursinin toimittamat kalenterit »Koitar» I ja II. Julkaisu myös »Muistoja matkoiltani Pohjoiseen ja Etelään» I ja II. Näinä aikoina ilmestyy »Saksan sosialidemokratia, sen vaiheet, oppi ja rakenne». Suomennoksia on E. Anseelen »Uhratunut kansan hyväksi», »Tulevaisuutta kohti» (sisältää F. Lassallen »Työväen ohjelman» ja Kautskyn, Bebelin, Morris'in, Webbin, Headlamin, Schmidtin ja Clara Zetkinin kirjoitelmia) ja Marx—Engelsin »Kommunistinen manifesti».

Lukuisista julkaisuista, joihin tri Ursin on kirjoituksia antanut, mainittakoon Työväen kalenteri, Kyläkirjaston Kuvalehti, Nuorten Airut, Kevätuulahdus, Sarastaessa, Kaikuja Karjalasta, Uuden ajan kynnyksellä, Pohjan aamu, Pohjolan joulu, Työväen joululehti, Punanen viesti, Nykyaika, Valvoja, Vapaat Aatteet, Humanitas, Folktribunen, Sosialistinen aikakauslehti, Yhteiskuntataloudellinen aikakauslehti, Suomen Kasvatustutkimuksen yhdistyksen aikakauslehti y. m. Ulkomaisissa julkaisuissa, kuten Julfacklan, Sozialistische Monatshefte, Revue socialiste ja Arbejderen sekä Saksan ammatillisen keskusjärjestön lehdessä, on

hän tehnyt tunnetuksi yhteiskuntaolojamme ja työväenliikettämme.

Pitkä myös niiden lehtien luettelo, joissa on ollut hänen kynänsä tuotteita: Viipurin Sanomat, Uusi Aura, Päivälehti, Uusi Suometar, Kansan Lehti, Länsisuomen Työmies, Arbetaren, Työläisnainen, Nuori Voima y. m. Oli »Työmiehen» ensimmäisiä toimittajia ja yhä sen ahkera avustaja. Avustanut tehokkaasti Protopopoffin ja Kollontayn venäläisiä teoksia, joissa selostetaan Suomen oloja. Pitänyt lukuisia puheita ja esitelmiä, joista useita on julkaistu. Laatinut alustuksia työväenyhdistysten edustajakokouksiin.

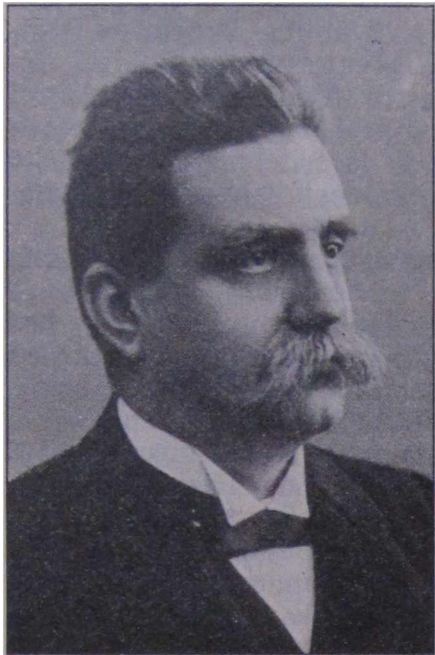
Oli v. 1887 Viipurin työväenyhdistyksen perustajia, Turun t. y:n puheenjohtaja 1891—1900 ja näiden sekä Helsingin ja Savonlinnan yhdistysten kunniajäsen. Hommannut Turkuun lastentarhoja, työväenopiston, keuhkotautiparantolan ja työväenasiain lautakunnan. Kuuluu yhdistyksiin »sairaitten työläisten kesälepo», »taide kouluissa» (tämän aatteen herättäjä maassamme) sekä kasvatustieteisiin y. m. seuroihin. Kaupungin valtuusmies Turussa. Ollut aatelissäädystä valtiopäivillä. Ensimmäisinä taistellut yleisen äänioikeuden puolesta ja luonnollisesti myös valittu ensi kansanvaltaiseen eduskuntaan sekä sen varapuhemieheksi. Taistellut virkavaltaa vastaan Haminassa ja Viipurissa sekä saanut siksi jättää virkansa. Ollut bobrikoffilaisaikana vähällä joutua maanpakoon.

Kuten näkyy, on siinä aika päivätyö tehtynä. Työväenliik-
keemme aikaisimmilta ajoilta on toveri Ursin ollut mukana eturintamassa, ja vaikka hän joissakin kysymyksissä (sosialistien senaattiin menossa) on ollut eri kannalla kuin puolueen nuorempi polvi, on hän kuitenkin jaksanut seurata mukana ja pysyä siksi pirteänä, että aina huomiolla tutustutaan hänen kirjotelmiinsa.

Toivomme »tohtorillemme» vielä lukuisia työvuosia!

*Tri Ursin. Porvarillisen pillalehden
»valtiopäiväaapistosta».*

HJALMAR BRANTINGIN TERVEHDYS.

Hjalmar Branting, synt. 23/11 1860 Tukholmassa. Tuli ylioppilaaksi 1877. Alkoi tutkia tähtitiedettä mutta yhteiskunnalliset kysymykset vetivät hänet puoleensa. V. 1886 tuli hän Ruotsin työväen pää-äänenkannattajan »Socialdemokratenin» toimittajaksi, josta toimesta viime vuonna siirtyi puolueen perustamaan aikakauslehden »Tiden'in» toimittajaksi. On istunut vankilassa »puhtaana evankeelisen opin» loukkaamisesta. V:sta 1896 valtiopäivämies, puoluehallinnon jäsen puolueen perustamisesta saakka 1889. Julaissut kirjoja m. m. »Sosialdemokratian vuosisadan». — Kun Blatchfordin »Iloinen Englanti» suomennettiin v. 1898, liitettiin siihen Brantingin loppulause. V. 1899 kutsuttiin hän Turkuun puolueemme perustajaisiin ja kirjottipa hän kuulemma silloisen ohjelmamme alkulauseenkin. Kirje, joka tähän on suomennettu, on siis meille »kummin» tervehdys!

Arv. puoluetoveri.

Avustukseni 10-vuotisjuhla-julkaisuunne on, vastoin tahtoani, olojen pakosta täytynyt supistua yksinkertaiseksi onnittelemiseksi ensi vuosikymmenen päättyessä ja vilpittömäksi toivomukseksi, että jatko seuraavana vuosikymmenenä olisi

vielä parempi. En tarkota lukumäärän lisäystä, sillä siinä suhteessa on Suomen puolue ottanut, mikäli tunnen, maailmanrekordin, ja onhan yhteiskuntaolojen luonteen mukaista, että sellaisen vallotusretken jälkeen on edelleen marssin tapahduttava hieman hiljaisemmassa tahdissa. Mutta minä toivotan teille voimia ja rohkeutta kasvattamaan niitä sata-tuhansia, jotka vaaleissa seuraavat puolueen lippua, tosi sosialidemokrateiksi, joista on tuleva vankka perusta yhteiskunnalle, joka tarttuu käsiksi vielä missään koettelemattomaan jyrkkään tehtävään kapitalismin ja sen olemuksen siirtämiseksi lakkautuspalkalle.

Selvää on, että tässä on ääretön työala puolueen ydinjoukolle; ei tarvitse minun siis perustella, miksi toivotan voimaa ja kestävyyttä. Mutta siitä »rohkeudesta», jota suomalaisille puoluetovereille toivotan, sanon sanasen. Tarvitaan mielestäni rohkeutta siihenkin, kun vallankumousaikana kansanliikkeen leimahtaessa vuosisataisten vääryyksien luomain tunteiden vaikutuksesta ja sen toivoessa kaiken yhdellä iskulla muuttuvan on tunnustettava heräävä käsityksensä, että kenties on kestävä kauemmin kuin ensi innossa odotimme ja — mikä pahempi! — kenties tämä lykkääntyminen ei ole pelkästään pahasta. Tämän seikan tunnustaminen käsitetään niin helposti laimeudeksi ja sosialistisen vakaumuksen puutteeksi. Me ruotsalaiset katselimme 20 vuotta sitten innoissamme väheksyen tanskalaisiin puoluetovereihimme, joiden liike oli vanhempi ja joilla oli kädet täynnä käytännöllistä pikkutyötä; mutta me opimme heitä paremmin tuntemaan ja meistä tuli hyvät ystävät, ja nyt olemme itse jo aikoja olleet samassa asemassa: saamme tyytyä, me vanhemmat, valmistustöihin, emme pääse perille jo pääasiallisesti sosialistiseen yhteiskuntaan, ja me rohkenemme toivoa, että tämä tie sittenkin on varmin, vaikka se saattaa näyttää pitkältä ja väsyttävältä; mutta me ajattelemme väliin, kun on vaikea selvittää, asianmukaisesti viedä perille ja järjestää omia, verraten pieniä ja yksinkertaisia yrityksiämme, ettei työväellä ole erehtymättömyyden erikoisoikeutta, ettei sosialistinen vakaumus voi käytännöllisissä asioissa korvata käytännöllistä kuntoa, ja että tähän saakka sorretulle luokalle, joka oikeuden nimessä astuu eteenpäin ja on pääsevä valtaan, on hyötyä

kaikesta siitä, mitä se voi oppia kokemuksen koulussa kunnes tulee se edesvastuullinen päivä, jolloin yhteiskunnan koko johto, valtiovallan käyttö ja tuotannon alkava sosialistinen järjestely, todella on järjestyneen työväenluokan käsissä.

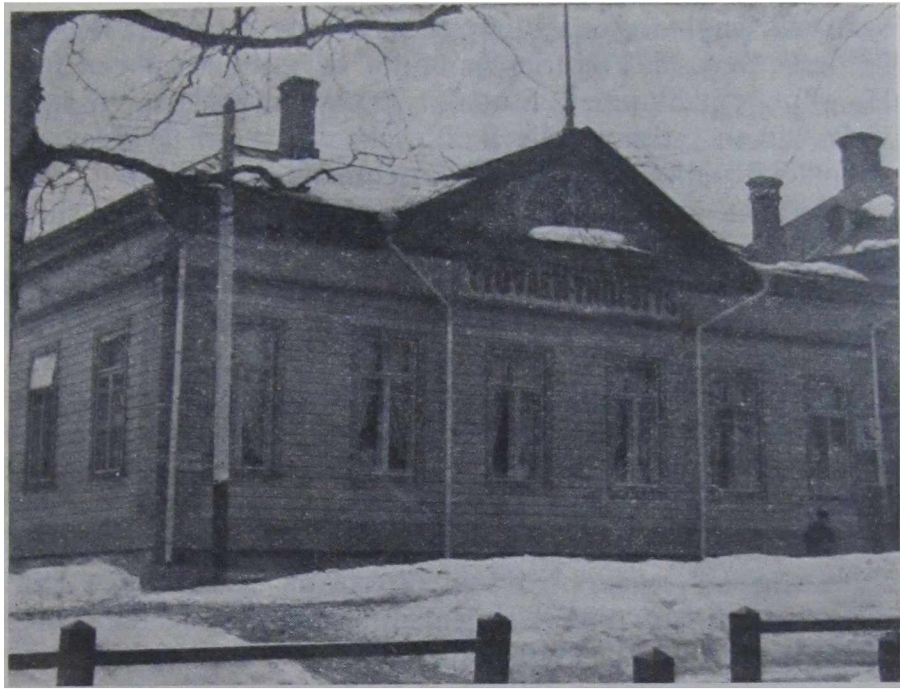
Noin kehityksellisesti katselemme me Ruotsin sosialidemokratit nyttemmin yleensä liikettämme, ja kuitenkin toivomme me siltä suunnilleen kaikkea kansamme tulevaisuuteen nähden. Te suomalaiset olette lähempänä suurta kumouksen keskipistettä idässä, teidän vaiheenne, teidän edellytyksenne ovat olleet toiset kuin meidän; sehän selittää täysin erilaisen katsanto-tapamme joihinkin seikkoihin nähden. Mutta iloista olisi, jos voisimme paremmin *ymmärtää* toisiamme; ja vaikkakin tiedän teidän pelkäävän meidän sovittepolitiikkaamme (opportunist), uskallan luulla voivan olla meidänkin toimintatavoissamme yhtä ja toista, josta teidän suurella nuorenraikkaalla puolueellanne voi olla hyödyllistä varteenotettavaa.

Teidänkin puolueenne on kehittyminen lähemmin sovitautumaan yhteiskuntanne erikoisten olojen mukaiseksi. Niihin välttämättömiin mielipiteiden yhteentörmäyksiin nähden, jotka tällöin syntyvät, sallittakoon minun toivoa teille sitä suvaitsevaisuuden henkeä, joka katsoo hyödyttämistarkotukseen ja käsittää useampain teiden saattavan johtaa saman ihanteen huipuille. Sosialidemokratia on yksi, mutta *taktiikkamme* vaihtelee maittemme erilaisten olojen mukaan eikä voi edukseen pysyä samana, kun olot joissa liikumme muuttuvat. Pitäkäämme kaikki, kukin tahollamme, huolta siitä, että *päämäärää*: sosialistista yhteiskuntaa, selvästi pidetään silmällä, ja että *tie* sinne suunnitellaan Internationalen tapaan: valtaamalla valtiollinen valta järjestyneen ja sosialistisesti valistuneen työväenluokan käsiin! Silloin seisomme yhtyneinä, käsikädessä, työn ja rauhan yhä kasvavien puolueiden ketjuna, jota ei mikään voima ole saava hajalle ja jonka on vastaisuus.

Onnea, menestystä ja kehitystä, sisään ja ulospäin, nyt alkavana toisena vuosikymmenenä!

Sosialidemokratilla tervehdyksellä teidän

Hj. Branting.

Kuopion t. y:n talo.

ENSIMÄINEN »TYÖVÄENEDUSTAJA» KUOPION VALTUUSKUNNASSA.

Mulla on papereissani eräs adressi, joka minua aina suuresti huvittaa, kun se sattuu käsiini. Se on Kuopion Työväenyhdistyksen minulle alussa vuotta 1893 lähettämä kiitoskirjelmä »kaikesta siitä työstä», jota »yhdistyksen jäsenenä ja sen varapuheenjohtajana» olin yhdistyksen hyväksi tehnyt. »Kun Te paikkakunnalta poismuuttonne vuoksi jätitte meidät» — sanotaan siinä — »tiesimme me Teissä kadottaneemme ei ainoastaan yhdistyksen toimintaan paljon vaikuttaneen miehen, vaan myöskin miehen, jonka järkevät käytännölliset neuvot ja työt aina suurimmalla mielihyvällä vastaanotettiin. Palkinnoksi kaikesta tästä voimme me ainoastaan kiittää Teitä ja toivottaa Teille onnea nykyisessä toimessanne.»

Toimenani oli sekä Kuopiossa että Viipurissa, johon silloin olin muuttanut, sanomalehtimiehen ammatti. Olin

vaan siirtynyt toisesta nuorsuomalaisesta lehdestä toiseen, Uudesta Savosta Viipurin Sanomiin — mitään sen enempää ei ollut tapahtunut. Mutta työväenyhdistyksissä osattiin vielä siihen aikaan olla kohteliaita ja huomaavaisia niin tärkeille henkilöille kuin sanomalehdentoimittajille.

Pelkkää kohteliaisuutta se vaan oli. Sillä *tehnyt* minä en ollut työväenyhdistyksen hyväksi kerrassaan mitään. Istunut olin kokouksissa toisten herrasmiesten ja kaupungin pikkumestarien kanssa neuvottelemassa »työväen aseman parantamisesta», josta tietysti ei koskaan ajateltukaan tulevan mitään sen valmiimpaa. Pääasiana oli pitää yhdistyksen johto meikäläisten käsissä, että saatiin äänestäjiä. Vanhoillisuomalaisilla oli hallussaan raittiusseura, joten ne saivat äänestäjänsä sieltä.

Iltamissa pidettiin esitelmiä kaikenlaisista »yleishyödyllisistä asioista», usein työväen oloistakin, sen mukaan kuin me herrasmiehet niitä kirjojen, sanomalehtien ja virallisten tilastojen perusteella tunsimme. Sosialismistakin puhuttiin — tuosta ulkomaitten suurien teollisuuspesien kurjaliston keskuuteen levinneestä verenhimoisesta, mielettömästä ja sivistysvihollisesta villityksestä, jota koskevat tietomme olimme ammentaneet sosialismin vastustajain vääristelyistä. Pitkän aikaa olin siinä uskossa, ettei sosialismille ole edellytyksiä Suomessa, ja ettei se sentähden koskaan voisi tänne koteutua. Muistan ainakin kerran pitäneeni oikein perusteellisen esitelmän siihen suuntaan. »Ahkeruus» ja »säätäväisyys» olivat ne taikakeinot, joita työväelle suosittelimme. Ainoastaan iltakursseista, joita pidimme muutamina talvina, lienee ollut työväelle jonkun verran todellista hyötyä.

Varsinaista työväkeä ei yhdistyksessämme paljo ollut. Silloin kun sitä sinne tuli vankka enemmistö, karkkosivat sieltä herrat ja mestarismiehet. Mutta ne jupakat alkoivat vasta vuosia myöhemmin kuin minä olin mennyt.

Kaikkea vanhoillisuutta ja varsinkin uskonnollista ahdamielisyyttä vastaan kapinoiva sisuni oli minut vähitellen ajanut silloisten äärimmäisyysmiesten joukkoon, vaikka jyrkästi kansanvaltaisten talonpoikaisvaistojeni tähden en heihin koskaan oikein sulautunut.

Erikoisalana oli minulla Kuopiossa ollessani ajaa kau-

pungin valtuustoon joku puhtasverinen työmies. Työväen luokka oli kaupungissa verrattomasti monilukuisin; sentähden oli minusta huutava vääryys, ettei sillä ollut yhtään edustajaa valtuuskunnassa. Työväen etuja en luullut kenenkään voivan niin tuntea ja sellaisella pontevuudella esille-tuoda kuin todellisen työmiehen.

Monessa vaalissa olin työmies-ehdokkaani joutunut häviölle, mutta vihdoin tuli voitto. Kuopio sai ensimmäisen todellisen työmiehen valtuuskuntaansa.

Minä en miestä tarkemmin tuntenut. Muistaakseni hän oli kirvesmies ammatiltaan ja joku Koponen tai Korhonen nimeltään, niinkuin enimmäkseen muutkin kuopiolaiset. Olin häntä nähnyt kokouksissa. Nähnyt, vaan en kuullut, sillä hän ei niissä mitään puhunut, vaan istui ääneti ja syljeskeli. Ulkomuotonsa takia minä olin hänet asettanut ehdokkaaksi. Hän oli hirveän kookas ja karkeatekoinen, kerosilmä ja rokonarpinen. Minusta mainion sopiva mielenosotukseksi sinne hienojen herrojen joukkoon.

Tunsin kyllä teräviäkin työmiehiä, jotka olivat kokouksissa esiintyneet puhujina. Sellaisia olin ennen koettanut saada ehdokkaikseni. Mutta ne eivät menneet läpi. Herroilla oli aina ollut niin paljon tunnetumpia ja tärkeämpiä henkilöitä tarjolla, että minun ehdokkaani jo valmistavissa vaalikokouksissa oli lyöty laudalta. Tällä kertaa oli toinen nuotti. Tuskin olin ehdokastani valmistavassa kokouksessa maininnut, kun sitä jo alettiin kannattaa. Lienevät vihdoin päättäneet antaa tunnustuksensa sitkeydelleni niin monen turhan yrityksen jälkeen, taikka pitivät tätä ehdokastani soveliaampana kuin entisiä. Pääasia on, että työmies nyt tuli listalle, ja se lista voitti.

Käydessäni sitte valtuusmiesten kokouksia kuuntelemassa, saadakseni heidän päätöksistään tiedot lehteeni, minulla oli erityiset nautinnon hetket ihaillessani tätä työväen edustajaa, kun hän siinä istui niin kookkaana, karkeatekoisena ja rauhallisena tuossa komeassa, kirkkaasti valaistussa salissa. Istunnon lopulla oli hänen edessään mahtava lammikko tupakkasyлкеä, jonka hän yksin oli aikaansaanut.

Muutapa hän ei siellä toimittanutkaan niinä vuosina, jotka hän Kuopion työväestöä valtuuskunnassa edusti. Eipä

Pitkärannan Kasinolla Vappuna v. 1908.

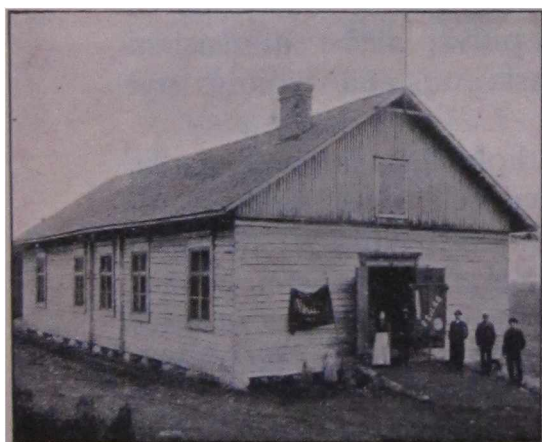
Vaasan Palosaaren t. y.

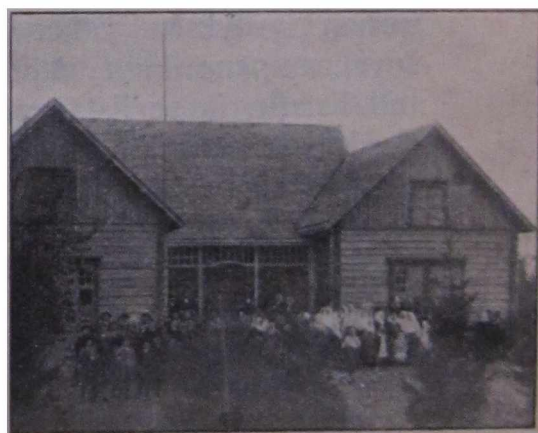
Muolaan Pölläkkälän t. y.

Tampereen t. y.

Sääksmäen Huittulan t. y.

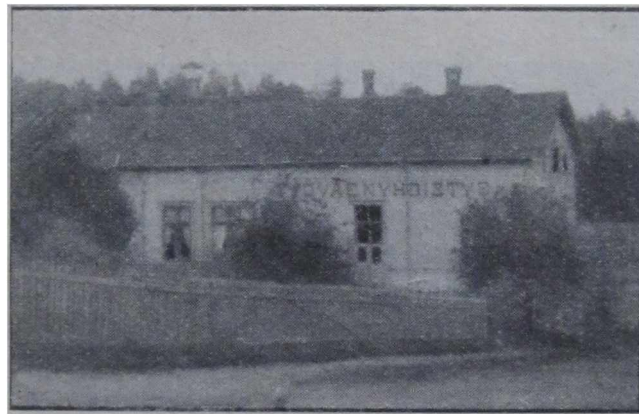
Isonkyrön t. y., rak. 1903.

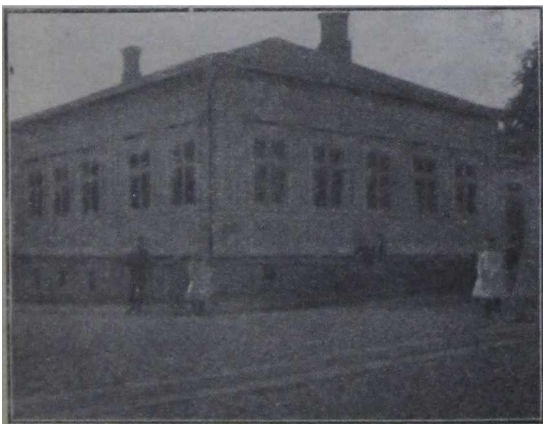
Karkun t. v.

Kelkkalan t. y., rak. 1907.

Savonlinnan t. y.

Hämeenlinnan t. y.

Antrean t. y.

sillä, ettei hän olisi ollut yhtä hyvä valtuusmies kuin melkein kaikki muutkin. Enimmät niistä toisista eivät toimittaneet senkään vertaa. Niinä aikoina ei ollut mitään erityistä huomiota herättäviä asioitakaan. Mennä jollotettiin vaan hiljaksen eteenpäin, tehtiin tyhmyyksiä tyhmyyksien päälle, kunnes niistä vihdoin kertyi sellaiset panokset, että ne alkoivat räjähdellä itsestään.

Olihan niitä puolueasioita sentään joku sinäkin aikana. Mun kirvesmieheni istui silloin jo toista, jos ei kolmatta virkakauttaan valtuusmiehenä, kun hänen puoluekantansa ensi kerran tuli näkyviin. Silloin hän käytti ensimmäisen ja ainoan puhevuoronsa valtuuskunnassa, ratkaisten sillä ja senmukaisella äänestyksellään kaupungin silloin tärkeimmän puolue-asian.

Se oli kysymys kaupungin satamataksasta. Virkamiespuolue tahtoi sitä ylentää, kauppiaspuolue alentaa, muut ihmiset horjuivat sillä välillä. Vaaleissa oli tämä asia ollut riitakapulana jo pitkät ajat. Puolueet olivat niin tasaväkiset, ettei asiaa vuosikausiin päästy edes käsittelemään. Jos toinen puolue yritti ottaa satamataksan esille, osasi toinen sen aina jollakin tempulla estää.

Nyt tekivät kauppiaat taas rynnäköön satamamaksujen alentamiseksi. Ja silloin työväen edustaja teki ikimuistettavan tekonsa, avasi suunsa ja sanoi: »Haalmannin puheseen minnäi myövytän». Se ratkaisu asian. Hallman oli kauppiaspuolueen johtomiehiä, ja nyt heillä oli yhden äänen enemmistö. Satamataksa tuli tarkastettavaksi. Mutta sitkeä oli vastapuoluekin. Kohta kohdalta läpimentäessä täytyi jokaisen tavaralajin satamamaksusta erikseen äänestää. Ja uskollisesti äänesti työmieheni »Haalmannin» mukana. Kuitenkaan ei työ tullut aivan tasaista. Muutamille tavaroille korotettiin taksaa huikeasti. Se tapahtui aina silloin, kun joku enemmistöpuolueesta oli pakotettu pistäytymään ulkona; toiset silloin käyttivät tilaisuutta hyväkseen.

Istunnon jälkeen kysyin tältä työväen edustajalta, miksi hän oli kaupungin satamatulojen vähentämistä puolustanut.

»No, kun on puotjvelekoo sinne Haalmanniin», hän vastasi.

Tuo onnellinen sattuma se siis oli vihdoin pelastanut Kuopion monivuotisesta satamataksa-painajaisesta.

Niin, sellainenhan se sattui ensimmäinen työväenedustaja Kuopiossa. Mutta se oli ihan luonnollista, että niin kävi. Sillä mistäpä niitä olisi tullut itsetietoisia työväenedustajia, siellä missä vielä ei ollut luokkatietoisuuden herännyttä työväkeä?

Vasta kun oma puolue perustettiin ja sille ohjelma suunniteltiin, alkoi Kuopiossakin työväki vähitellen päästä selville omantakeisista tarkoitusperistään.

A. B. Mäkelä.

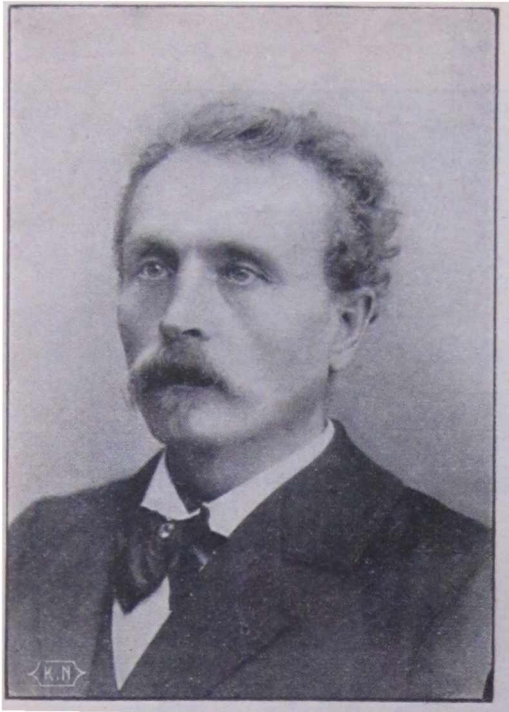
Työväen valtuuskunta: K. Lindroth, A. Järvenpää, Aug. Hjelt, V. von Wright, Tekla Hultin, A. H. Karvonen, J. Pehkonen sekä (alem. rivillä) G. Leinberg ja Matti Helenius. Alla Helsingin (1893) ja Tampereen (1896) kokoukset.

Puoluekokous Forssassa 16 - 18 p. elokuuta 1903. Puheenjohtajina T. Tainio

J. Salin, H. Lindroos ja M. Hülleberg (Paasivuori). Sihteerinä J. K. Kuri.

A. B. Mäkelä.

»KAAPRO
JÄÄSKELÄINEN».

Elämäkertansa on Kaapro itse parhaiten kuvannut seuraavaan tapaan: »Sepän poika Kivimaalta Suomen saaristosta, synt. 12 p. heinäk. 1863. Syntymiseni takia ei toki mennyt luokopäivä pilalle, sillä sattui sunnuntai; äiti vaan ei päässyt kirkkoon. Miehiset sukulaiseni sekä isän että äidin puolelta ovat merimiehiä, jotkut vanhemmiten asettuneet maanviljelijöiksi. A ja B muistuttavat kasteeni liitosta, jolloin sain nimekseni August Bernhard; Mäkelä taas on muisto siitä, että lähellä kotiani oli kivikkomäki, täynnä marjoja ja käärmeitä. Sedät ovat Blom'ia ja Hällsten'ejä y. m. ja isä oli vaan Mattsson eli Matinpöika, kunnes seminaariin lähteissään muun valmistelun ohessa myös varustautui suomalaisella sukunimellä.»

»Ylioppilaaksi tulin v. 1882 Kuopion lyseosta. Isän kuolema alussa vuotta 1887 katkaisi historiallis-kielitieteelliset opintoni; sen sijaan sain, suoritettuani vaaditut käytännölliset näytteet, isältä perinnöksi kansakoulunopettajaviran Kuopion kaupungissa. Siinä olin kolme vuotta, kun erosin, antautuakseni varsinaisesti sanomalehti-alalle.»

Sitten Mäkelä kuvailee sanomalehtimiestointansa. Kirjotteli ensin »Savoon», jonka toimitukseen isänsä kuului. Helsingissä sepusteli »Pilkkakirveeseen» ja »Matti Meikäläiseen» käyttäen »Kaapro Jääskeläisen» nimimerkkiä. 1888 otti haltuunsa kuopiolaisen »Tapion», johon kirjotti »vallattoman vapaasti» ja »kanta oli tietysti mitä punaisin joka asiassa». Lehti lyötiin kuitenkin yhteen »Savon» kanssa ja Mäkelä tuli siihen työskentelemään

yhdessä Juhani ja Pekka Ahon kanssa. Lehti lakkautettiin tammik. 1891 kenraalikuvernöörin käskystä, mutta Mäkelä sai sittemmin »Uuden Savon» julkaisemisluvan, jonka 1892 lopulla jätti Pekka Aholle siirtyen »Viipurin Sanomiin» jossa toimi yhdessä m. m. Kurikan ja Lylyn kanssa. 1889 oli alkanut Minna Canthin kanssa julkaista »Vapaita Aatteita», joka täytyi lopettaa ahtaitten paino-olojen takia. »Uutta Kuvalehteä» oli perustamassa.

Näiden lehtien ohjelma oli, kertoo Mäkelä itse albumissa Nuori Suomi v. 1898 »koko ajan jyrkästi suomenmielinen, kansanvaltainen ja yleensä edusti sanomalehdistössämme äärimmäistä vasemmistoa, ainakin minkä minä käsitän ja mikäli minusta on riippunut». Ja joka siihen aikaan seurasi julkista sanaa maassamme, tietää todeksi tuon sekä senkin, että Kaapro yhä edelleen painui vasemmalle. Riitaisuuksien johdosta »Viipurin Sanomissa» perusti tammik. 1905 Lappeenrantaan »Itä-Suomen Sanomat», jossa oli puolisen vuotta; ei kannattanut kuulemma kauempaa, kun Matti Roiha maksoi palkan pelkässä konjakissa. Asuttuaan jonkun aikaa Säiniöllä lähti syksyllä Helsinkiin perustaen »Velikullan», jota toimitti vuoden 1896. 1897—98 oli Lappajärvellä kansakoulunopettajana sekä tuli 1899 alusta »Työmieheen». Tuli maineeseen paitsi tunnetulla huumorilla sepustelemistaan jutuista myös siitä, että esiintyi hyvin »epäisänmaallisesti» s. o. ruoski ankarasti sitä patenttiperustuslaillisuutta, joka suurella toudulla puuhatessaan »passiivista vastarintaansa» arveli saavansa häiritsemättä sortaa köyhälistöä. Näiden hyvätuoksuiseen suitsutukseen sekotti Kaapro monta sangen karvasta yrttiä. Leipoi myös vahvasti painoasiamiehiä, joiden samoin kuin painojuttujenkin kanssa ikänsä on tapellut.

Matti Kurikan lähdettyä syksyllä 1899 tuli Mäkelä »Työmiehen» vastaavaksi ja 1901 lokak. lähti Amerikkaan, jossa Kalevan Kansan asuinsijoja Nanaimosta käsin valmisteltaessa toimitteli »Aika»-lehteä. Oli sitten »Sointulassa» tuon siirtolais-osuuskunnan sihteerinä sekä sen hajottua majakanvartijana ja rauhantuo-marina, kunnes tammik. 1907 siirtyi Amerikan »Raivaajaan» ja syksyllä tuli tänne ensin »Sosialistin», sitten »Työmiehen» ja »Kurikan» toimittajaksi. — Tuon Sointula-ajan on hän ikuistanut kirjassaan »Muistoja Malkosaarelta» ja muun näkemänsä, kuulemansa ja ajattelemansa tarjonnut lukijoille »Iloisina Juttuina», joiden uusi painos neljänä osana äsken ilmestyi. Kirjottanut vielä »Kolmen sällin seikkailut» ja »Ruukin jaloissa»; suomennellut.

Mainitut muistelmansa »Nuoressa Suomessa» lopettaa hän seuraavin sanoin: »Erehdys, väkivalta luontoa vastaan alkoi sillä, että isäni lähti opin tielle. Minuakin luonnottaret kait olivat aikoneet sepäksi tai merimieheksi eikä suinkaan rauhallisten sydänsavolaisten ja karjalaisten sanomalehdentoimittajaksi. Mutta luonto ei jätä kostamatta, mitä sitä vastaan rikotaan. Niinpä minäkin olen ikäni kaiken takonut tyhmyyksiä — niin ainakin vakuuttavat vastustajani — sekä lietsonut eripuraisuutta ja vihaa kansaan, virkamiehiä, etupäässä papistoa vastaan. Pakoitettuna

purjehtimaan kuivalla maalla olen seilannut karille ja haaksirik-
koon viattomia sanomalehtiä. Ennenkuin olin täyttänyt 30 vuotta,
olin jo ehtinyt saattaa hautaan neljä lehteä: »Pilkkakirveen»,
»Tapion», »Vapaat aatteet» ja »Savon». Siinä tähänastinen (1894)
elämäntyöni. Tunnonvaivoja minulla on ainoastaan tuosta van-
hasta, sitkeähenkisestä »Tapio»-ukosta, että senkin piti päättää
päivänsä minun käsissäni.»

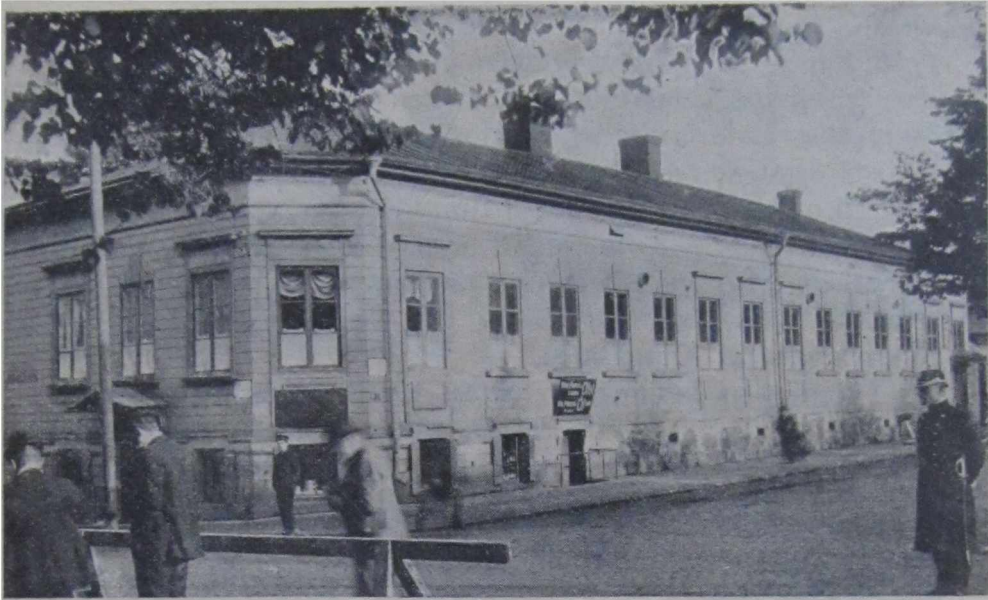
Kaapro on vielä jokapäiväisessä työssä mukana ja esittää
itseään yhä — kirjoitustensa kautta, niin ettei tässä ole tarvis
pitemmälti tarinoida. Pari juttua sentään kerrottakoon. — Kun
Matti Kurikalta pyydettiin tähän julkaisuun kirjoitusta, lupasi hän
kuvauksen Kaapron ensi puheenvuorosta Helsingin työväenyhdis-
tyksessä. Kun Matti ei olekaan lupaustaan täyttänyt, kerrotta-
koon juttu tässä: Läheni V. v. Wrighthin 50-vuotispäivä ja Hel-
singin t. y:n kokouksessa jupakoitiin vahvasti siitä, pitäisikö lä-
hettää onnittelulähetystö vaiko ei. Jyrkempi suunta oli jyrkästi
vastaan. Sai sitten Mäkelä puheenvuoron ja lausui tähän tapaan:
Puolustan tervehdyslähetystön lähettämistä, sillä onhan Wrighth
nyt valtiollisesti kuollut mies ja sellaisena saapa kunniallisen
hautauksen! Wrighth kai sai »hautauksensa», mutta Kaapro oli
myös lyönyt valtin pöytään.

Kuvaavana sille jyrkälle suunnalle, jota Mäkelä puolueessam-
me edustaa, otettakoon tähän »uni», jonka hän bobrikoffilais-
vuosina »suuren adressin» aikoina sai julaistua Työmiehen ala-
kerrassa. Hän uneksi olevansa Venäjällä, jossa kuuli työmiehen
huutavan hänelle: »Avuksi muukalainen! Täällä sunkin asiasi
ratkaistaan. Köyhälistön taistelu sortoa vastaan vie kansainväli-
seen oikeuden voittoon. Kivi kouraasi mies!» — »Huonoja kivet
aseiksi.» — »Aina parempia kuin adressit. Katsos kuinka nämät
otetaan huomioon!» — Tosiaan — taas tuprahti tuli kiväärien
suista, kuului pamaus, välähtivät painetit. — »Pois minä lähden
— kotiin». — »Mene vaan», huudettiin jälkeeni. »Mutta pidä
siellä edes sen verran mököä, ettei sotaväki jouda meidän sel-
käämme!»

Tämän lauseen totuus on sittemmin selvinnyt Suomen työ-
väestölle ja selvenee yhä luokkatietoisuus, niin että yhä yleisem-
min omaksutaan A. B. Mäkelän lauselma, jonka hän pisti vas-
tustajiemme hämmennysyritysten johdosta kirjottamansa artikke-
lin loppuun: »*Tappakoot sen pedon* (Suomen työväenliikkeen),
jos voivat, mutta älkööt sitä kesyttäkö juhdakseen».

Suomalaista työväenkirjallisuutta.

Helsingin t. y:n huoneusto Kaivokatu 12.

MUISTELMIA.

Vapaita pikkupiirteitä Helsingin Työväenyhdistyksen alkuajoilta.

Ollessani vielä v. 1883 Jyväskylässä ja seuratessani Helsingin sanomalehtiä, näin että pääkaupunkiin ajetaan perustaa työväenyhdistys. En silloin tietysti osannut varmasti aavistaa mitä tuo yhdistys oikein tarkoitti, mutta jotain työväen etuja kai sen piti harrastaman, senhän sanoi jo nimi-kin. Lapsuudessa ja nuorukaisijällä kotipuolessa Pohjanmaalla vaistomaisesti mieleen painunut käsitys, että työmiehet tekee kaiken sen työn, jonka tuloksia herrat vaan nauttivat ja ollen itse työllä elävä yksilö, oli minusta tullut työväen etujen harrastaja jo niin paljo kuin sitä silloin ymmärsin. Olinhan m. m. silloisista Tampereen Sanomista suurella nautinnolla seurannut Meurmannin ja Kärkösen kirjoituksia alkavasta Saksalaisesta työväenliikkeestä. Kun Helsingissä samoihin aikoihin perustetussa »Työväen ystä-

vissä» (nimeä en enään varmasti muista), ehdotettiin, että työmiesten pitäisi liittyä yhteen ja perustaa tehtaita itse, saadakseen myös kaiken työn tuloksen nauttia, ihastuin minä ikihyväksi ja kirjoitin sen johdosta Meurmannille saadakseni häneltä »amenen». Mutta vaikka ukko niin paljo kirjoittikin silloin työväenasioita, hajoitti hän minun ilmalinnani ihan kokonaan. Kirje oli 2 arkkia pitkä ja siitä muistan ainoastaan sen, että Fleming suku on Suomessa ollut mah-tava ja rikas, kovin rikas ja nyt yksi sen jälkeläinen on ruotuvaivaisena Kangasalla. —

Työmiesten keskinäiset tehtaat eivät siis ratkaise työväen

V. v. Wright.

asiaa, sen opetuksen sain Meurmannilta ennenkuin Helsingin työväenyhdistys oli perustettu-kaan. Päätin siis, että kun syksyllä tulen Helsinkiin, otan selkoa mitä tuolla perustetulla yhdistyksellä oli sanomista.

Se oli sitte jonain pimeänä sateisena lauantai-iltana kun näin v. Wrightin, jolle sanomalehti-ilmoitusten mukaan sai yhdistykseen liittyvät itsensä ilmoittaa. Löysin hänet Grönkvistin pihasta pimeän porraskäytävän takaa jostain pitkänlaisesta hämärästä, työ-aineita puolillaan olevasta huoneesta, joka samalla oli konttori.

Työvaatteissa ja täydessä työtouhussa hääräsi hän siellä yksinään, mutta ystävällisesti hän minut vastaanotti. Varmaan puolituntia ellei kokonainen, kului ennenkuin sieltä takaisin tulin ja auliisti hän minun maalaisen kaikkiin utelemisiini vastasi. Tästä illasta alkaen oli hän minun henkinen oppi-isäni. Ja vaikka tiemme ovat sitten paljon eronneet, on minun häntä kiittäminen sangen paljosta.

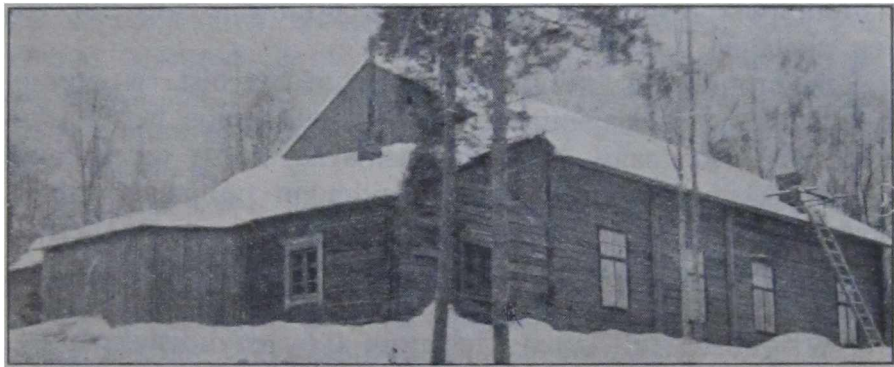
Tuo ensimmäinen käyntini v. Wrightin luona antoi kahdesta syystä minulle paljo ajattelemisen aihetta. Olihan v. Wright aatelismies, siis hieno herra. Mitä tekemistä hä-

Jitin Kymikunnan t. y.

Pispalan t. y:n talo.

Juantehtaan t. y. (ensin ostettu vasemmalla oleva mökki, sitten rakennettu liiteri, lopuksi iso talo.)

Lempäälän t. y:n sali.

Akaan t. y.

nellä oli työväenasian kanssa ja miksi hän itse teki työtä? Kotipaikoillani maalla ja pikkukaupungeissa olin nähnyt luokkarajat aina selvempinä. Kenenkään oikean herran en ollut koskaan nähnyt työtä tekevän ja vielä vähemmän että herra ja työmies olisi yhdessä seurustelleet. Olihan esim. yksi minun tätini provastinnana, mutta ei isäni, joka oli talonpoika, milloinkaan provastilassa muiden vieraiden kanssa seurustellut. Provastin lasten, serkkujeni, kanssa minä kyllä nuorukaisena ja yhtä koulua käydessämme seurustelin, mutta sikäli kun ikä kasvoi, erosi tiemme ja seurustelukin loppui. V. v. Wright mahtoi siis olla joku merkkillinen poikkeus koko herraluokasta, kun perusti työväenyhdistystä ja teki itse työtä, tai olivat sitten olosuhteet pääkaupungissa aivan toiset kuin maaseuduilla. Niin ihmetellen ajattelin.

Sittemmin on minun näkökantani herroista ja herrain työnteosta kyllä laajentunut. Tiedän, että myös herrat tekevät työtä, toisinaan hyvinkin rasittavaa, mutta tuo alkupe räinen käsityskanta on minussa sittenkin pohjaltaan jälellä. Työtä se on herrainkin työ, sen myönnän, mutta herrain ja työmiesten työllä on niin suuri ero kun yöllä ja päivällä.

Wrightistä tuli sitten Helsingin työväenyhdistyksen esimies 10 vuodeksi. Jo aluksi täytyy minun sanoa, että innokkaampaa, hartaampaa ja työteliäämpää miestä siihen tehtävään olisi ollut mahdoton saada. Olihan yhdistyksen johtokunnassa siihen aikaan muitakin herroja, alkuvuosina melkein yksinomaan, mutta kyllä ne kaikki muut olivat nollia v. Wrightiin verraten. Hän oli lyhyesti kaikki kaikessa. Lukuisat sääntöjen laadinnat, oppikurssien, luentojen ja tilastojen järjestelemiset sekä ne lukemattomat lausunnot, jotka yhdistys hänen aikanaan kaikista mahdollisista asioista antoi, ovat pääasiallisesti hänen joko laatimiaan tai välillisesti hänestä lähteneitä. Kaikissa yhdistyksen toimissa oli hän mukana ja kaikkiin hän pani leimansa. Ja syynä siihen, ettei hän nykyään enään ole meikäläisiä, ollee se ettei hän alkujaankaan ole ollut sosialidemokraatti. Hänen haaveensa, jos niin saa sanoa, oli että työnantajain ja työntekijäin väliset suhteet voitaisiin tasoittaa vetoamalla molemminpuoli-

seen ymmärtämykseen, oikeudentuntoon ja hyvään tahtoon. Ollen itse oikeudentuntoinen ja minun käsitykseni mukaan mies, johon sopii sana »gentleman», haaveksi hän samallaista maaperää voitavan löytää kaikkialta muualtakin. Hän tahtoo olot ja porvarillisen tuotantojärjestelmän pysyttää pohjaltaan sellaisenaan ja vähitellen aste asteelta niitä korjata. Ne lukuisat lausunnot, joita hän yhdistyksen puolesta tai muuten on laatinut, ovat kyllä humaania ja oikeudenmukaisia, mutta kuinka paljo niitä on otettu käytännössä huomioon?

Ollen synnyltään ja kasvatukseltaan ruotsalainen, on hän ruotsalaisystävällinen. Mutta silti ei hän yhdistyksen toimissa suomenkieltä syrjäyttänyt. Ettei hän aivan ystävällisillä tunteilla aina arvostellut yhdistyksen keskuudessa toimineen suomenkielisen puhuja- ja keskusteluseuran kasvavaa valtaa, on ymmärrettävä, hänen ohjelmansa mukaan kun molemminkielisten työmiesten tuli pysytellä tasa-arvoisina yhdessä.

Ihmisenä oli hän yleensä hieno ja humaninen, mallikelpoisin mies mitä minä tunnen. Mutta mitään sympatiaa yksityisiä työmiehiä kohtaan en hänessä huomannut. Saattoipa hän kyllä hienolla ivalla yksityis keskustelussa arvostella heidän pikkumaisuuksiaan ja virheitään.

Paitsi jo mainittuja on hän vielä yhden pitkälle kantavan palveluksen työväenliikkeelle maassamme tehnyt, joka sietää kyllä erikseen mainita. Se on hänen täsmällinen ja parlamentaarinen tapansa johtaa kokouksia. Olen nähnyt useita ja usein eri henkilöitten johtamia kokouksia, mutta niin täsmällisesti ja mallikelpoisesti johdettuja kuin työväenyhdistyksen kokoukset hänen aikanaan olivat, en ole sittemmin nähnyt. Häneltä oppimaansa tapaa ovat sitten lukuisat muut koettaneet seurata. On luettava onneksi, että maan ensimmäisen työväenyhdistyksen ensimmäinen puheenjohtaja siinä suhteessa oli niin etevä uran aukaisija. Siinä suhteessa oltaisiin nykyisin kaikkialla maassamme suuremman kehityksen tarpeessa. v. Wrightin eroaminen puheenjohtajan toimesta aiheutti silloisissa oloissa todellisen pulan. Lähetystön kautta pyydettiin häntä jäämään paikoilleen kuitenkin ilman tuloksetta. Sittemmin tarjottiin tointa Lauri Ki-

vekkäälle, P. V. Hannikaiselle, A. Albergille, maisteri Kalliolle y. m. muttei kukaan siitä huolinut. Otettiin sitten oman piirin mies F. Nummivuori, sitten O. Wilkman, K. Hammar, E. Salin ja O. Groundstroem, joista kukaan ei sillä vähällä ajalla, jonka ovat toimesta olleet, ole tehnyt itseään erittäin muistettavammaksi.

•

Alusta alkaen oli yhdistyksen sisäinen elämä ja toiminta hieman herraskaista. Ravintola oli herraskainen sekä, palveliinaryyppyjä ei kyllä saanut, mutta tuutinkeja, olutta, punssia, viiniä y. m. kyllä sai. Huoneita oli juhlasali, lukusali, kirjastohuone sekä useita kokoushuoneita sekä tietysti n. s. puffetti. Kun kaikki oli hieman siistiä ja herrastapaista ja kun se jäsenistö, joka siellä istuskeli, kuului pikku porvaristoon, arasteli varsinainen työväki sinne tulla. Ainoastaan muutamat harvat, jotka rakastivat tyhjää illoin olutlasinsa rauhassa ja olivat hieman nousukasluonteisia, tekivät poikkeuksen. Toinen syy, joka tosiasiallisesti piti varsinaista työväkeä etäällä, oli senaikuinen yhdistyksen laulukunta. Sen jäsenistö oli ruotsalaisia puotineitejä, konttoristeja, pikkumestareja y. m. puoli- ja kokoherroja. Harjoitusiltoina piti se koko huoneuston niin hallussaan ja esiintyi niin leveästi ja isäntämäisesti, että yksinkertaisen työmiehen oli mahdoton sen tarkastelun alaisena viihtyä. Ja kun tämän kirjoittaja uskalsi silloisessa »Työmiehessä» joka tuli »U. Suomettaren» ja »Finlandin» nurkassa v. Wrightin toimittamana, hieman varsinaista työväestöä sinne lukuisammin tulemaan kehoittaa, nostatti se kehoitus laulukunnassa pahaa verta ja sai toimitukseltakin protestin. Se ruotsalainen laulukunta oli ja pysyi ja aikoi edelleenkin aseman herrana pysyä. Sen vallan lopullakin, vaikka vitkaan, kukisti alkujaan pieni ja vähäpätöinen suomenkielinen puhuja- ja keskusteluseura ja sen ansioksi tulee, että sieltä lopulla kaikki porvarillisetkin ainekset hävisivät.

Meitä oli muutamia harvoja työmiehiä, jotka olimme tottumattomia kokouksessa esiintymään, ja kun emme aina lukeakkaan viitsineet ja juopotteluunkin olimme me vielä

arkoja ja varattomia, tulimme siellä istuneeksi usein ilman mitään tehtävää. Oliko se sitten Kytö, Lindroth tai joku muu, joka jonkun kerran esitti, että olisi perustettava puhujaseura. No se hyväksyttiin ja tuumasta toimeen. Yhdistyksen periaatteita seuraten aiottiin siitäkin tehdä kaksikielinen, mutta kun ruotsalaiset pysyivät koko puuhasta poissa, arvelimme ettemme rupeakaan seuraa heitä varten perustamaan. Perustakoot sen itse, jos tarvitsevat ja niin he myöhemmin sitte tekivätkin.

Muutamia esitelmiä sitte kohta alussa pidettiin ja niistä keskusteltiin, mutta suurta merkitystä niillä ei alkujaan ollut. Pääpainona tuli heti sille seikalle, että kukin sai vuorostaan olla puheenjohtajana ja kirjurina ja toisten asiana oli keksiä keskusteluaiheita. Tämän seuran ympärille ryhmittyi sitten kaikki suomalainen aines ja sille tuli lopulla silmätikuksi tuo ruotsalainen laulukunta ja sen valtava asema yhdistyksessä.

Erään kerran sitten esitteli rakennusmestari Viktor Lönnblom, että puhujaseuran oli yhdistykseen perustettava oma suomalainen laulukuntansa. Esitys oli rohkea, se uhkasi tuottaa sekasortoa, mutta se ajettiin sittenkin läpi. Puhujaseuran »Kansallinen lauluseura» syntyi, Merikanto nosti sen maineeseen ja ruotsalaiselle laulukunnalle, joka ei kärsinyt tuota kilpailijaa, tuli paha olla. Se näki siinä »fennomaanisen» pöpön ja kun suomalaisia aineksia muutenkin alkoi yhä enemmän yhdistykseen liittyä, perustivat he oman kokonaan ruotsinkielisen yhdistyksen »Arbetets Vännerin» ja menivät sen kantajoukoksi. Kansallinen lauluseura muodostui sitten yhdistyksen laulukunnaksi.

Saatuaan tällaisia voittoja kasvoi puhujaseuran mahti yhdistyksen keskuudessa niin, että se määräsi lopulla yhdistyksen päätökset. Niinpä se kerran eräissä vaalissa, jossa oli johtokuntaan 1 jäsen erään siitä eronneen sijaan valittava, vei suomalaisen lipun voittoon, vaikka koko ruotsalaisella laulukunnalla apureineen oli ehdokkaana oma johtava miehensä, ja kun sen ei luultu menevän läpi sitte eräs mielipiteeltään täysin suomalainen mestari. Mainitun vaalin muistan siitä syystä merkillisemmäksi, ettei siinä tullut ai-noatakaan hajaääntä. Paitsi politillista toimintaansa yhdis-

tykseen nähden, jonka se muutti kokonaan suomalaiseksi, piti seura omassa keskuudessaan vireätä sivistys- ja seurusteluelämää yllä. Sen toimesta saatiin aikaan lausunto-oppikurssit niitä seuraavine juhlineen ja kilpailuineen, sen jäsenistö piti illoin n. s. puheenjohtajakoulua, joissa osanottajien asiana oli puheenjohtajan vaikeudeksi tehdä niin monia erilaatuisia ehdotuksia kun mahdollista. Ja kun pula nousi yli ymmärryksen, vedottiin v. Wrightiin, joka aina antoi neuvoja, miten puheenjohtajan oli kulloinkin menettävä ja pulasta selviydyttävä. Edelleen hankki seura suuren joukon suomenkielistä kirjallisuutta n. s. Eugerin-keräyksellä yhdistyksen kirjastoon, pani toimeen konsertteja, iltamia, arpajaisia ja huviretkiä saaristoon, joissa aina oli henkistä ohjelmaa m. m. näytelmäkappaleita puhumattakaan laulusta. Seuran toimesta ja sen omien jäsenien avulla esitettiin eräänä syksynä Minna Canthin »Kovan onnen lapsia» 2 kertaa vanhassa Arkadian teatterissa. Lopuksi perusti seura vielä n. s. »Täsmällisen klupin», jossa kaikki toimet suoritettiin ennakolta määrätyillä ajoilla ihan sekunnilleen. Kun seuran jäsenistö oli nuorta elämän ja toiminnanhaluista väkeä, oli sen toiminta vilkasta, kodikasta, ja se sai verraten paljo aikaan.

Sen keskuudessa se sai nykyinen »Työmieskin» syntysanansa. Ensin sitä koetettiin saada syntyään kirjoittamalla ja monistuskoneella ulostulevaksi seuran lehdeksi. Mutta kun tuo monistaminen ei oikein ottanut luonnistuaakseen, suututtiin siihen ja perustettiin oikea painettu sanomalehti »Työmies», hankittiin sille toimittaja ja järjestettiin sitä kannattamaan osakeyhtiö, sillä Työväenyhdistyksellä ei ollut varoja sen ylläpitämiseksi uhrata penniäkään.

Kun oli kerran saatu »Työmies» ja se alkoi ajaa asioita luokkataistelun kannalta, ja kun sitten syntyi ensimmäiset suuremmat lakot: puuseppäin ja rakennustyömiesten työlakot ja kun sitte mielenosoitusretkillä siniset, valkeat ja keltaset värit vaihdettiin punaisiin lippuihin, alkoi koko Helsingin työväenyhdistys astua oikeata kansainvälistä sosialidemokratista uraa, jonka lopullisena päämääränä on vapaus tasa-arvo ja veljellisyys.

A. Järvenpää.

Ammattijärjestön perustava kokous Helsingissä vuoden lopulla 1899. Pöydän ääressä: A. B. Mäkelä, R. Drockila, R. Fettu Salin, Seth Heikkilä ja Otto Tiippa. Perustetun järjestön sihteeriksi tuli Heikki Arvonen (kuva Salinin ja Heikkilän välissä).

Suomen puuseppäin ensimmäinen edustajakokous 30–31 p. kesäk. 1897 Helsingissä.

PIIRTEITÄ TYÖVÄENLIIKKEEMME MURROSAJALTA 1890-LUVULLA.

Siksi mitä työväenliikkeemme nyt on, on se päässyt ainoastaan sitkeän, uupumattoman työn avulla, johon on osaa ottanut moni unhotuksiin joutunut työn raataja, uhraten sen hyväksi parhaat voimansa, työpaikkansa, kotinsa onnen, elämänsä ilon — kaikki.

1890-luvulla olivat asiat toisin kuin nyt. Silloin ei ollut taistelua tukemassa suurilukuinen sanomalehdistö, ei monen monituiset virastot y. m. Koko maailma oli silloin kuvannollisesti lausuttuna meitä vastassa. Kuitenkin taisteltiin ja voitettiin.

Sen aikuisista taistelijoista ei ole enää varsin monta jälellä. He ovat joko haudassa, maailmalla tai unhoittuneina viettävät elämänsä jossakin kaukaisessa sopessa joskus kai muistellen niitä aikoja, jolloin olivat mukana suorittamassa ensimmäisiä tui-mia taisteluita työn ja pääoman välillä. Koetan muististani kerätä joitakuita hajanaisia piirteitä niiltä ajoilta, jolloin uudet aatteet työväestössä heräsivät jolloin uusi, avara työala avautui niille, jotka tahtoivat ja uskalsivat olla mukana kärsivän köyhälistön kohottamisessa parempaan yhteiskunnalliseen asemaan ja ihmisarvoon.

Kun v. 1893 alussa liityin Helsingin työväenyhdistykseen, oli se vielä miltei kokonaan herrain hallussa. Joitakuita ammatti-

osastoja löytyi, mutta niiden tarkoitus oli ainoastaan pitää hyvät välit vireillä työnantajain ja työntekijäin välillä, tietysti edellisten etuja silmällä pitäen. Yhdistyksen jäseninä olivat miltei kaikkien aikuiset kuuluisimmat herrassielut aina senaattoreista sota-herroista ja olvipatruunoista alkaen. Tähän valiojoukkoon pyrki ja pääsikin kaikenlaista väkeä pääasiallisesti ruotsia puhuvia, joilla oli itsestään se luulo, että he olivat herroja tai ainakin herrojen tuttavina, vaan ei missään tapauksessa »työväkeä». Ennen sitä vuotta, josta tämä kertomus alkaa, tapaammekin yhdistyksen jäsenluettelossa, paitsi edellämainittuja herrassieluja, käsityöläismestareita, pikkupomoja, konttoristeja, paremmin palkattuja ja mestarien suosiossa olevia käsityöläisiä, puotilaisia rakennusmestareita, sanomalehden toimittajia, rautatieläisiä ja »Göösin allakka-tehtaan fröökinoita». Häntäjoukkona joitakin tehtaalaisia y. m.

Yhdistyksen johtavina sieluina olivat V. v. Wright, Oskar Groundstroem ja — rouva Lindberg. Edelliset pitivät huolta siitä, että kaikki kävi herrain tahdon mukaisesti ja rouva hoiti puhvettia, jaellen palvelijainsa avulla »tyytinkejä» ja olvipulloja oikealle ja vasemmalle samalla toimien jonkinlaisena peräänkatsojana.

Yhdistyksellä oli vuokrattu huoneusto Kaivokatu 12. Kuu-kausi- y. m. kokouksissa käytiin toisinaan kuuntelemassa, mitä ne herrat siellä päättelivät. Huvipuoli oli kuitenkin pääasia. Joka lauantai ja sunnuntai sitä tanssissa näytettiin, mihin kukin kelpasi. Kun herrat ja johtajat puhvetissa nautiskelivat Lindbergi-rouvan antimia, kilpailtiin tanssisalissa siitä, kuka sai kun- nian johtaa franseesia. Se mies oli, joka sai enemimän ääntä kurkustaan lähtemään, sillä hän oli — johtaja. Hän myöskin sai nauttia yleistä luottamusta yhdistyksen jäsenten keskuudessa. Se oli jaloa kilpailua se — siihen aikaan!

Tyytymättömiä aineksia alkoi kuitenkin ajan ollen kokoontua yhdistyksen seinien sisälle. Varsinkin tuli tämä näkyviin sen jäl- keen kuin kirjansitoja Vilho Virta palasi stipendimatkaltaan Sak- sasta tuoden sieltä mukanaan opin, jonka herrat heti leimasivat »villiopiksi». Tämä oppi sai kuitenkin heti kannattajia, sillä 1893 kuluessa oli yhdistykseen liittynyt vereksiä joukkoja, etupäässä tehdas- y. m. työväestöä. Maaperää siis jo löytyi ja oppi alkoi levitä.

Ensimmäisenä tehtävänä näillä intoilijoilla ja suunsoittajilla — joiksi heitä alettiin nimittää — oli kapakan hävittäminen yhdis- tyksestä. Tämä jo kerran onnistuikin. Mutta seuraavassa vuosi- kokouksessa herrain ja rouva Lindbergin ryhmä taas voitti — Göösin »fröökinäin» suosiollisella avustuksella. Kapakka saatiin siis uudelleen pystyyn. Mutta ennenkuin Kaivokadulta muutettiin Yrjönkatu 27:ään oltiin jo kapakasta ainaiseksi päästy. Kapakka hävisi samassa kun sen kannattajat.

Kapakkakysymyksen ohessa taisteltiin tuolla Kaivokatu 12 monta muuta kovaa taistelua. Vanha ja uusi suunta törmäsivät tämän tästä vastakkain. Vilho Virran kuoltua jatkoivat muut hä-

Ylimääräinen puoluekokous Helsingissä 25 – 28 p. syysk. 1904. Puheenjohtaja

E. Perttilä, H. Lindroos, E. Salin ja K. F. Hellsten. Sihtteeri J. K. Kari.

nen alottamaansa taistelua. Innokkaampina esiintyivät minkä muistan Kössi Koskinen, Eetu Salin, Taavi Tainio ja A. Järvenpää. Viimeksimainittu tosin ainoastaan juttutuvassa (»puhvetissa») kannatti uutta suuntaa, kokouksissa sitävastoin koetti hän noudattaa tasapuolisuutta esiintyen molempien taistelussa olevien suuntien hyväntahtoisena yhteensovittajana, joka hänelle varsinkin erinomaisen sattuvan »supliikkinsa» avulla usein onnistuikin — ainakin riitaisuuksien alkuaikoina.

Kokouksien aikana ja yleensä sunnuntaisin kokoontuttiin »puhvettiin» väittelemään. Usein oli siellä paljon kiivaammat väittelyt kuin itse kokoushuoneessa. Kävivät toisinaan herratkin — pahaa aavistaen »passiivisilta» kuuntelijoilta tiedustamassa, mitä mieltä he olivat siinä ja siinä asiassa, saadakseen ajoissa selville yleisen mielipiteen jäsenten keskuudessa.

Silloin jo puhuttiin yleisestä äänioikeudesta ja työväen eduskuntaan menosta, mutta harvapa sen aikuisista uskalsi niitä ajatuksia pitää muina kuin tuulentupina. Salin ja Järvenpää saivatkin kiivaita vastaväittäjiä, kun uskalsivat sanoa, että vielä tulee aika, jolloin työväki marsii senaatin torille valtiollista äänioikeutta vaatimaan. (Tämä toteutui 6 vuotta myöhemmin v. 1900).

Vilho Virta

Kun uusi suunta ainakin juttutuvassa pääsi voitolle, silloin ryhdyimme kehittämään itseämme. Kössi oli varsin mainio koulumestari. Hän hankki kaikenlaista repäisevää kirjallisuutta, joita kirjoja sitten toisten kuunnellessa luki. Nämät kuten Arvid Järnefeltin »Maria» y. m. antoivat taas aiheita uusiin sanavaihtoihin. Olipa »Kössi» saanut hankituksi »Iloisen Englannin» käsikirjoituksenkin jo aikoja ennen kun

tämä vihkoina alkoi ilmestyä Tampereen työväenyhdistyksen valitseman lentolehtikomitean kustannuksella (1898). Sitä luettiin ja tutkittiin »Kössiin» johdolla monet ajat. Siitä saimme taas uutta tuulta purjeisiimme . . .

Tällä ajalla oli »Työmieskin» alkanut ilmestyä (maaliskuussa 1895), neljän »rähisijän» alotteesta ja heidän persoonallisella vastuullaan. Se yhä lisäsi öljyä tuleen, ja taistelu »wrightiläisiä» vastaan yltyi, saaden yhä vakavamman luonteen. »Kössi» ja »Tatu» (Tainio) innostuivat jo itsekkin »prykäämään» kukin kirjasten, joita itse yhdistyksen jäsenille »kolpoteerasivat». Tämä tapahtui — mikäli muistan lakkokesänä 1896, jolloin noin 3,000 rakennustyöläistä sekä suutarit ja maalarit ensi kertaa olivat tullessa taistellen itselleen 10-tuntista työpäivää sekä parempia palkkoja.

Tärkein päätös mitä Kaivokatu 12:ssa tehtiin oli — niin vä-

häpätöiseltä kuin se muuten näyttääkin — kuitenkin jyrympiä päätöksiä mitä Helsingin työväki on milloinkaan tehnyt. Tämä päätös koski punaisen värin omistamista työväen varsinaiseksi väriksi ja sen julkista käytäntöön ottamista kesäkuun kävelyretkellä 1897.

Näitä kävelyretkiä oli »Ammattiyhdistysten Keskuskomitean» aloitteesta — jossa Vilho Virran kuoltua tämän kirjoittaja toimi sihteerinä — toimeenpantu jo kahtena edellisenä kesänä 1893—96. Ne olivat kuitenkin vaan tavallisia kävelyretkiä, jonkinlaisia »paraateja», vaikkakin jo silloin asui vaistomainen tunne niiden oikeasta merkityksestä jotka näillä retkillä esiintyivät. Puhujat olivat taattuja porvareita, jotka eivät suinkaan erehdyksessäkään sosialismista mitään maininneet. Vasta kävelyretki eli oikeammin nyt jo — mielenosotusretki — 1897 muodostui todelliseksi proletariatin mielenilmaukseksi, punaisine airuumerkkeineen ja — osaksi — puheineen. (Samalla mielenosotusretkellä puhui vielä ainakin kaksi porvarillista henkilöä, joista toinen oli — Alexandra Gripenberg.)

Mutta minunhan piti puhuman siitä »jyrystä» päätöksestä ja miten se saatiin aikaan . . . Tapausta muistan enään hyvin hämärästi. En muista kenenkä aloitteesta se punaisen värin käyttämiskysymys esille otettiin. Varmaankin on se luettava Salinin Eetun syntirekisteriin. Ainakin hän sitä innokkaimmin puolti. Sen vaan muistan että monta kokousta asian johdosta »Keskuskomitea» ja airueet pitivät. Viimein tuli ratkaiseva hetki. Kumpikin »suunta» oli tätä tärkeätä tapausta varten koonnut parhaat miehensä — naisia en muista kokouksessa olleen — voiman mittelyyn. Sali oli täysi jännityksellä asiain kulkua seuraavaa joukkoa. Vanhoilliset olivat herrain ja heidän kannattajiensa avuksi hommanneet asiaa selvittämään oikein »spesialistin», jonka piti yhdellä iskulla tappaman tuon »punasen mörön» suunsoittajien ja räyhääjien villitsemän työväen päävärkeistä. Tämä herrain viimeinen turva oli tuo sittemmin »Työmiehen» tappajaksi valittu, silloin »Uuden Suomettaren» toimittaja Reeni Roine. Kyllähän hän koettikin panna parastaan, tuoden aina ulkomaalta saakka esimerkkejä, miten siellä punainen väri on kaikkien kunnan kansalaisten hirmuna; miten tällaisia kulkueita poliisivoimalla hajoitetaan, j. n. e. Kun vielä joitakuuta puheita oli pidetty punasen värin puolesta ja sitä vastaan, ryhdyttiin äänestykseen. Mutta voi kauhistusta! *Punaset voittivat* — — — Mitään vallankumousta tai tupenkrapinoita poliisiin ja kansan välillä tuon päätöksen takia ei kuitenkaan syntynyt, kuten vastustajat olivat ennustaneet, vaan meni mielenosotus vastoin kaikkia ennustuksia aivan rauhallisesti. Vallankumousta synnytti tuo päätös ainoastaan yhdistyksen jäsenten keskuudessa, sillä suuri osa herroja ja heidän häntyreitään, mukana Oöösин fröökinaikin, erosivat nyt yhdistyksestä — ainiaaksi.

Yrjönkatu 27:ssä jatkettiin alkuaikoina samaa taistelua. Toisin olivat, varsinkin tuon »punasen päätöksen» jälkeen, pahim-

mat vastustajat jo menneet matkoihinsa. Mutta jällele oli vielä jäänyt joitakuita käsityöläismestareita, pikkupomoja y. m. Nämät pitivät vielä jonkun aikaa sitkeästi puoliensa, mutta Kurikkaretelöiden aikana 1899 loputkin katsoivat ajan tulleen tehdä lopullinen pesäero työväen kanssa.

Siitä alkain on työväki askel askeleelta kulkenut eteenpäin kohti suurta päämaaliensa. Henkilöt ovat vaihtuneet: toiset — niiden joukossa Kossi Koskinen — ovat siirtyneet niiden joukkoon, joita vastaan ennen taistelivat, toiset ovat kuolleet, osa siirtynyt muille paikkakunnille. Mutta uusia vereksiä joukkoja on tullut tilalle, jotka samalla innolla ovat työtä jatkaneet. Niistä henkilöistä, jotka 1890-luvun keskivälillä toimiskelivat Kaivokatu 12:ssa on enään harvoja tavattavissa Helsingin työväenyhdistyksen muhkean kivitalon juttutuvassa. Jällellä ovat voi miltei sormellaan laskea.

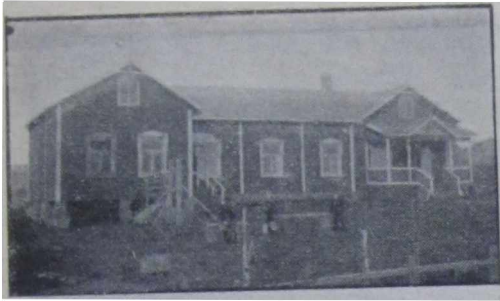
Lopetan nämät muistiinpanoni tähän. Paljon löytyisi siltä ajalta kerrottavaa, mutta ne eivät mahtuisi tällaisen lyhyen kirjoituksen puitteisiin, vaan vaatisivat suurempaa tilaa. Kun vastaisuudessa Suomen työväenliikkeen historiaa kirjoitetaan, silloin saamme tietää niistäkin seikoista, mitä tässä on täytynyt jättää mainitsematta.

Kuopio 18/V 09.

Heikki Arvonen.

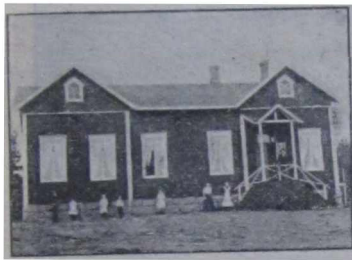
»Lakko» ja »Komitea» s. o. toverinimillä Eetu Salin ja Forsgren kuvattuina ne ensimmäiset punaset olkanauhat yllä, joista edellä on kerrottu.

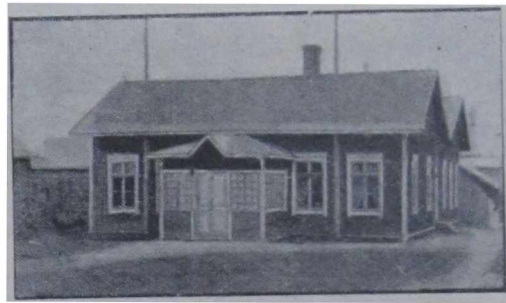
Myllykosken t. y.

Lapuan t. y.

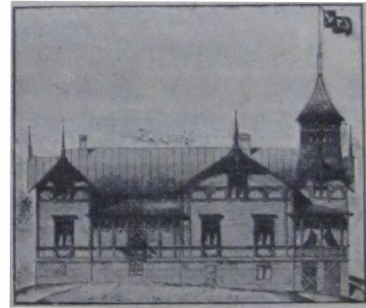
Inkeröisten t. y. »Vuorela».

Forssan t. y.

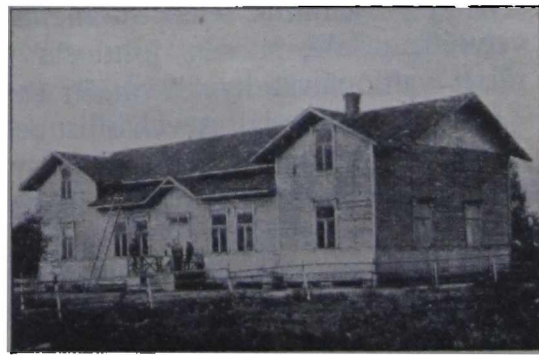
Korkeakosken t. y.

Valkon t. y.

Riihimäen t. y.

Alavuuden t. y.

Helsingin t. y:n talo Yrjönkatu 27.

IRTI PORVAREISTA.

Paikallisen työväenpuolueen perustaminen Helsingissä.

Tapausten kulku oli seuraava:

Venäläisen virkavallan taholta tehtiin kesällä v. 1898 sellainen vaatimus, että Suomelle on laadittava uusi asevelvollisuuslaki, ja sen johdosta kutsuttiin kokoon ylimääräiset valtiopäivät hyväksymään sanottua lakia.

Tuosta uudesta asevelvollisuuslaista kerrottiin, että sotamiesten lukumäärää ja palvelusvuosia aiotaan tuntuvasti lisätä sekä Suomen kansan varoja käyttää sotilastarkotuksiin kaksi kertaa niin paljo kuin ennen.

Tämä vaatimus herätti täällä kummastusta, olihan sama hallitsija muutama kuukausi aikasemmin Haagin rauhan-

kongressille ehdottanut aseitten riisumista tai ainakin vähentämistä, ja nyt hän ehdotti Suomessa — aseitten lisäämistä!

Helsingin työväki piti Ylioppilastalolla yleisen kokouksen ja siellä hyväksyttiin sensuuntainen ponsi, jossa sanottiin: »älköön köyhälle maallemme sotilasrasitusta lisättäkö muuten kuin vihollisen maahan hyökätessä». Tämän ponsin hyväksyi valveilla oleva työväki myöskin muualla maassamme.

Toinen yleinen työväenkokous oli sitten valtiopäivämiesvaalien johdosta työväenyhdistyksen pihalla Yrjönkatu 27. Tässä kokouksessa harkittiin asevelvollisuusasiaa köyhälistölle niin tärkeäksi, että katsottiin tarpeelliseksi saada omia edustajia valtiopäiville, jotka siellä peittelemättä toisivat esille työväen kannan. — Miksi sitten työväki piti asevelvollisuusasiaa niin kovin tärkeänä? — Siksi, että köyhälistön pojat ovat sotaväen enemmistö, ja näistä useat eivät ole olleet tilaisuudessa käydä edes kansakoulua, puhumattakaan muusta, eivätkä niin ollen voi saada koulusivistyksensä perusteella sotapalvelusajan lyhennystä, niinkuin varakkaitten kouluissa käyneet pojat.

Mutta miten työväki voisi saada omia edustajia valtiopäiville, eihän työmiehillä monellakaan ollut äänioikeutta ja niilläkin harvoilla, joilla se oli, oli ainoastaan yksi vaivainen ääni, ja herroilla 25 ääntä? Mitä merkitystä näissä oloissa työväen osanotolla vaaleihin olisi ollut? Ei mitään!

Useat puhujat kokouksessa leimasivatkin sellaiset puheet, joissa kehoitettiin vaaleihin osaaottamaan, pelkäksi ivaksi! Toiset kysyivät: eikö sellaiset kehotukset ole työläisten pilkkaamista? Sanottiin: vaaleihin osanotto on työväelle mahdollon siitä yksinkertaisesta syystä, ettei sillä ole äänioikeutta.

Tähän suuntaan puhuivat Eetu Salin, M. Kurikka y. m. Kuitenkin päätettiin asettaa omat valtiopäivämiesehdokkaat ja tarjota niitä ruotsalaiselle puolueelle. Ja jos sanottu puolue ottaa ne listoilleen ja suostuu niitä omain ehdokkaittensa mukana äänestämään, niin sitte ne työmiehet, joilla on äänioikeus, äänestävät sen puolueen mukana. Mutta ellei se ota niitä listalleen, niin työväki tekee *vaalilakon*. Työväen ehdokkaat olivat: Jean Boldt, A. H. Karvonen, seppä Hammar ja F. M. Orrela. Syy, miksi näitä tarjottiin ruotsalai-

selle puolueelle eikä suomalaiselle tai nuorsuomalaiselle puolueelle, oli se, etteivät nämä ryhmät tuon rahavaltaisen äänestysjärjestelmän vallitessa, vaikka vanhat ja nuoret suomalaiset yhdessä ja ne harvat äänioikeutetut työmiehet heidän mukanaan viimeistä miestä myöten olisivat olleet äänestämässä, sittenkään olisi saaneet yhtään miestä valituksi valtiopäiville. Vaaleihin osanotto olisi ollut vain paraatia, josta ei olisi ollut mitään käytännöllistä tulosta. Ruotsalaiset voivat rahakukkaronsa perusteella yksin määrätä vaalin tuloksen ja siksi tarjottiin työväenkin ehdokkaita heidän listoilleen.

Mutta nämä herrat ruotsalaiset työväen lähetystölle mahtavasti selittivät olevansa kyllin hyvät ilman työväen apuakin valtiopäivillä edustamaan Suomen kansaa ja myöskin sen työväkeä. Kun työväki sai tämän kuulla, niin se julisti vaalilakon, ja kehotti, ettei nekään työmiehet, joilla äänioikeus oli, ottaisi vaaleihin osaa.

Tämä päätös sai porvarisryhmät isänmaalliseen raivoon, ei ainoastaan ruotsalaiset, vaan myöskin suomettarelaiset ja nuorsuomalaiset! Vaalilakkopäätöksestä syytettiin eniten M. Kurikkaa. Hän sekä järjestynyt työväki porvarillisissa sanomalehdissä leimattiin isänmaan kavaltajiksi, maan pettureiksi y. m.

Tämä porvarien hävytön haukkuminen suututti työväkeä niin, että se vähän aikaa edellä kerrotun kokouksen jälkeen piti uuden yleisen kokouksen ja päätti *julistautua itsenäiseksi paikalliseksi työväenpuolueeksi*, jolla ei ole herrain kanssa mitään tekemistä.

Mutta Helsingin työväenyhdistyksen johto oli vielä osaksi herrain hallussa. Siihen kuului V. v. Wright ja muutamia nuorsuomalaisia, Karvonen, Groundstroem y. m. Yhdistyksessä oli myöskin vielä jonkunverran porvarillisiksi kehittyneitä työnjohtajia ja työmiehiäkin. Paikalliseen työväenpuolueeseen liittymisestä tuli sitten 20 p:nä marraskuuta yhdistyksen kokouksessa ankara taistelu. Kokoukseen olivat puolueeseen liittymistä vastustamaan tulleet kaikki johtavat herrat sekä heidän mukanaan muutamia ylioppilasnulikoita, joita ei siellä sitä ennen oltu nähty — eikä myöskään ole sen jälkeen nähty.

Kovalle siinä kokouksessa otettiin, mutta vastustajia oli sittenkin liian vähän. Niitä työläisiä, jotka puolustivat paikalliseen työväenpuolueeseen liittymistä, oli valtava enemmistö. Kun päätös tuli herroille vastenmielinen, niin vihoissaan he kiireesti panivat palttoot päällensä ja hatut päähänsä sekä poistuivat kokouksesta, uhaten mennessään, ettei nyt enää olla missään tekemisissä tuon räyhäävän »roskajoukon» kanssa, joksi he kutsuivat työväkeä.

Kulkekoot nyt, niin ne uhkasivat, yksin kohti pimeää tulevaisuuttaan, siksi kun lyövät päänsä seinään, huomaavat erehtyneensä ja nöyrinä palaavat takaisin pyytäen tuhmuitensa anteeksi. Wright antoi oikein kirjallisen julistuksen, jossa sanottiin, että yhdistys on luopunut niistä periaatteista, joita se on yllä pitänyt. Kun Wrightin y. m. vastustus ei auttanut, niin hän erosi yhdistyksen johtokunnasta ynnä muista luottamustoimista. Samoin tekivät monet muutkin herrasmiehet. Heidän paikkansa täytettiin työmiehillä ja työväki näin pakotettiin turvautumaan enemmän kuin ennen itseensä. Työväenliike paikkakunnalla sai osaksi itsenäisemmän leiman.

Kurikka kuitenkin sai vähäksi aikaa liikkeessä entistä huomattomman aseman. Seuraavana talvena oli sitten kuuluisaksi tullut adressijupakka, n. k. »Kurikka-rettelöt», jolloin työväenliike paikkakunnalla sai taistella ankaran ja katkeran luokkataistelun.

Työväenliike oli v. 1896 Tampereella pidetystä työväenyhdistysten edustajain kokouksesta alkaen kulkenut melkein yksinomaan nuorsuomalaisten talutusnuorassa, mikä johtui siitä, että sanotussa kokouksessa tuli nuorsuomalaisten ehdottamat äänioikeus-ponnet hyväksytyksi työväen ohjelmaksi. Nuorsuomalaisia oli työväen äänenkannattajan »Työmiehen» toimituksessa, niitä oli yhdistysten johtokunnissa y. m. toimissa. Mutta tuo talutusnuora katkesi, kuten yllä on kerrottu, ensin Helsingissä ja sitten seuraavana vuonna puolueen perustamisen jälkeen yleensä koko maassa.

M. Paasivuori.

MATTI KURIKKA.

Itsenäisen työväenpuolueen syntymiseen Suomessa on Matti Kurikka luullakseni vaikuttanut enemmän kuin kukaan muu yksityinen henkilö. Ollessaan »Työmiehen» toimittajana v. 1897 hän kehoitti työväkeä kautta maan tekemään *vaalilakon* silloisissa valtiopäivämiesvaaleissa, mielenosotukseksi ja vastalauseeksi varallisuuteen perustuvaa kohtuutonta äänioikeusjärjestelmäämme vastaan.

Vaikka työväestö sitte ei kovin yleisesti asettunutkaan vaalilakon kannalle, synnytti tuollainen kehoitus myrskyn porvarillisessa sanomalehdistössä. Jo se ajatus, että työväenluokka »isänmaan yhteisissä asioissa» lähtisi omille teilleen, oli kauhean vaarallinen kapinahanke niitten mielestä, jotka olivat tottuneet pitämään itseään tämän kansan henkisinä holhoojina. Kurikka leimattiin vaaralliseksi seikkailijaksi, jollaista kaikin mokomin oli varottava.

Tuli sitte Helmikuun manifesti v. 1899. Vähää ennen oli samalta taholta annettu tuo n. s. »rauhanjulistus», jolla Venäjän keisarin aloitteesta ensimmäinen kansainvälinen rauhanneuvottelu Haagissa kutsuttiin kokoon. Silloin syntyi joissakin toimeliaammissa porvarillisissa piireissä ajatus panna toimeen suuremoinen mielenosotus Helmikuun manifestia vastaan — sillä nimellä, että se pidettiin muka tuon rauhanjulistuksen johdosta. Puuhan etunenään joutuivat vihdoin Jean Boldt ja Matti Kurikka. Edellinen näistä ei silloin vielä ollut muuta kuin korkeintaan platoonisissa väleissä työväen kanssa, mutta Kurikka sai Helsingin

Suomalaisen työväen laajalti innostetuksi tähän mielenosotukseen. Porvarillisia tuuman alkuunpanijoita rupesi kuitenkin arve-
luttamaan koko homma. Ne hienot rouvat ja neitokset, jotka sii-
hen aikaan täällä suurpolitiikassa hääräsivät, olivat sillä välin
keksineet mielestään paljoa sopivamman ja vähemmän vaarallisen
mielenosotuskeinon: Aleksanterinpatsaan ja varsinkin siihen kuu-
luvan Laki-ryhmän kukittamisen. Rauhankulkuetta alettiin vas-
tustaa sen nojalla, että meille vihamielisellä taholla se ehkä seli-
tettäisiin Helmikuun manifestin hyväksymisestä johtuvaksi ilon
ilmaukseksi. Boldtkin horjui. Mutta työväki, joka oli kerran
päättänyt ottaa asian omakseen, ei enään peräytynyt. Porvarien
pelottelu mielenosotuksen väärinselityksestä käsitettiin heti teko-
syyksi, sillä tuossa tilaisuudessa pidettävät puheet ja esitettävät
ponsilauseethan sen tulevat ilmaisemaan, mikä mielenosotuksen
tarkoituksena on, niin selvästi, ettei sitä voida toisin tulkita. Por-
vareista oli vaan vastenmielistä päästää työväkeä niin huomatta-
vasti esille politiikassa kuin se nyt näytti pyrkivän.

Mielenosotus pantiin toimeen, ja osanotto oli senaikaiseksi
odottamattoman suuri, vaikka porvarilliset lehdet eivät siitä edel-
täpäin hiiskahtaneet mitään lukijoilleen. Oli niitä näitä, että
ilmoitus saatiin Työmiehenkään etusivulle. Silloinen faktori, jolta
kirjapainomme oli ostettu, koetti vielä telefoonissa taistella vas-
taan. Niin kiihkeä oli agitatiooni työväen esiintymistä vastaan
isänmaan yhteisessä asiassa. Mitään erityisiä luokka- tai puo-
luepyyteitä ei työväellä ainakaan tässä asiassa ollut. Se tahtoi
vaan huomattavasti olla mukana valtiollisten oikeuksiemme puo-
lustamisessa.

Boldt, joka jo oli ollut vähällä taipua porvarillisten painos-
tukseen, oivalsi ajoissa heidän katalan menettelynsä arvottomat
vaikuttimet ja esiintyi mielenosotuksen toisena johtajana, Kurikka
toisena. Senaatintorille pystytetyltä lavalta piti Kurikan puhua
suomeksi, Boldtin ruotsiksi. Mutta juuri kun Kurikka oli alkuun
päässyt, pantiin Nikolainkirkon kellot soimaan. Puheesta tietysti
ei tuhatlukuinen väkijoukko näin ollen voinut kuulla muuta kuin
sanan silloin, toisen tällöin. Nähtyään turhaksi huutaa kilpaa kir-
konkellojen kanssa, Kurikka riensi lukemaan vaan ponnet, jotka
olivat tähdätyt Helmikuun manifestia vastaan. Boldt luki samat
ponnet ruotsiksi. Siihen täytyi mielenosotus lopettaa. Porvarit
kirkonkelloineen tekivät sen tyhjäksi. Peittelemättömällä vahin-
gonilolla heidän sanomalehtensä ilkamoivat tälle kolttoselle.

Kohta tämän jälkeen tuli tietoomme »Suuren adressin» hanke
— tuon kerjäläisadressin, jolla Suomen kansa rukoili takaisin
ryöstettyjä oikeuksiaan. Valtioviisaat rouvat ja hienot neitokset
olivat jakaneet Helsingin — niinkuin koko maankin piireihin,
joista määrätynä päivänä piti kerätä nimiä adressin alle. Työ-
väen luottohenkilöille ei oltu ennakolta hiiskuttu sanallakaan
koko puuhasta, vielä vähemmän tuon allekirjoitettavan asiakirjan
sisällöstä. Vaadittiin työväkeä sokeasti liittymään heidän suun-
nittelemaansa mielenosotukseen, heti senjälkeen kuin työväen

mielenosotus-yrittystä oli niin verisellä ivalla kohdeltu. Silloin Kurikka kirjoitti Työmieheen kuuluisan »Haaksirikoon jouduttua» kirjoituksensa, jonka johdosta porvarilliset leimasivat hänet maankavaltajaksi, kun taas työväki vastapainoksi teki hänestä mil'tei yksinvaltiaan diktaattorin omassa keskuudessaan.

Mitä sitte sisälsi tuo kirjoitus? — Nykyaikaisilla silmillä katsoen ei mitään erinomaista. Siinä ei edes vastustettu itse adressihanketta; paheksuttiin vaan sitä, että työväkeä vaadittiin se allekirjoittamaan, vaikka sille ei oltu annettu tilaisuutta tutustua sen sisältöön, saaticka siihen mitään vaikuttaa. Ei kielletty työväkeä sitä allekirjoittamasta; kehoitettiin ainoastaan ensin katsomaan, mitä se sisältää, ja sitte kunkin menettelemään parhaan harkintansa mukaan.

Mutta jo tämä oli hirveä asia niinä aikoina. Työväki oli niin uskollisesti kulkenut herrojen talutusnuorassa, että ensimmäinen vapautumisyrittys teki kipeää. Omissa riveissä oli luultavasti vankka enemmistö oikeastaan vielä tätä irtautumista vastaan, varsinkin näin arkaluontoisessa asiassa. Mutta porvarillisten silmitön raivo, haukkuminen ja syljeskeleminen kaduilla, käsiksikäyminen, mieleton lahjomishuhujen keksiminen ja kertominen heidän sanomalehdissään se yllytti työväen yhä lujemmin liittymään Kurikan ympärille. Porvarillisten häväistysten vastapainoksi työväki pani toimeen komean kukkaskulkueen Kurikan kunniaksi, jolloin koko Työmiehen toimisto upotettiin kukkasiin. Tämän kulkueen kadulla esiintyessä ylioppilaat ja muut hulikaanit sitä saattelivat kiljuen ja viheltäen; yrittivätpä innostuneimmat herrasmiehet hyökätä kimppuunkin.

Vaino kohdistui samalla myös Työmieslehteen. Siltä kiellettiin paperi ja katkaistiin painokonetta käyttävä sähköjohto. Mutta paperia saatiin kiertoteitä, ja vapaaehtoisesti kävivät »Juttutuvan» miehet viikkokausia pyörittämässä painokonetta käsivoimin. Toimisto häädettiin huoneustostaan, lehden kantajia ja myyjiä rääkättiin kaduilla j. n. e.

Kaikki tuon »suuren adressin takia, johon kuitenkin meikäläiset melkein kaikki piirsivät nimensä. Aikoi siihen kirjoittaa nimensä Kurikkakin, vaikka en varmaan tiedä, tuliko hän sen tehneeksi. Itse adressihanketta tuskin lie julkisesti vastustanut kukaan muu kuin tämän kirjoittaja. Kuten muistettanee, sai adressia viemään lähetetty »suuri lähetystö» tyhjin toimin palata takaisin. Neuvottiin lähettämään adressi sitä Suomen laeista poikkeavaa tietä, joka Helmikuun manifestissa oli osotettu. Ja sitä tietä se lähetettiin — ollen kai vieläkin sillä tiellään.

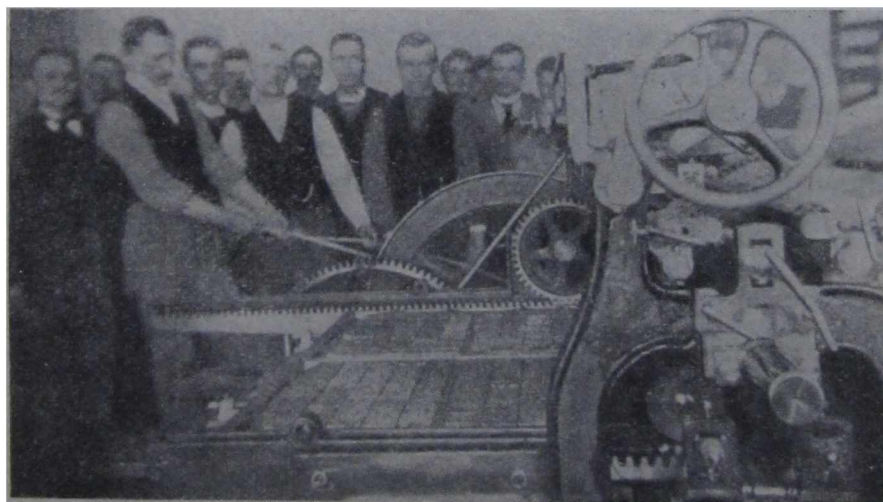
Oikeastaan tässäkin tapaukset ja olosuhteet enemmän olivat ohjanneet asiain kulkua kuin yksityishenkilöt. Jos kerran työväen oli erottava porvarillisten henkisestä holhouksesta, täytyi alku tehdä sellaisessa asiassa, jossa ero erolta tuntui. Kurikka ei nimenomaan *sitä* tarkoittanut. Hän ei ollut luokkataistelun kannalla silloin eikä ole tänäkään päivänä. Kiihkeän vainon aikana hän koetti porvarispuolueitten johtohenkilöille tarjota milloin

minkälaista naapurisovun (»modus vivendi») ehdotusta, joita nämä tietysti eivät ottaneet mihinkään huomioon.

Matti Kurikalla on suuret taiteilijalahjat, tavattoman vilkas esitystapa ja rikas voimakas mielikuvitus, niin että hän puhujana on harvinaisen mukaansatempaava. Verraton herättävänä ja innostuttavana agitaattorina. Viehättävällä henkilöllisillä ominaisuuksillaan hän helposti vallottaa joukot ensi ryntäyksellä. Yhteiskunnallisen joukkoliikkeen alkajaksi hän on kuin luotu. Mutta sellaisen liikkeen edelleen johtamiseen käytännöllisiä tarkoituksia kohden vaaditaan taas toisia ominaisuuksia: tyyntä harkintaa ja järkähtämätöntä johdonmukaisuutta, jotka ominaisuudet voivat olla vain heikosti kehittyneet Kurikan luonteisella häilyvällä tunne-ihmisellä.

Muutamia kuukausia sen jälestä kuin Kurikka, porvarillisten vainon nostamana, oli ollut ei ainoastaan Helsingin vaan koko Suomenkin työväen itsevaltiaana epäjumalana, perustettiin Turun kokouksessa omintakeinen *työväenpuolue*. Sen syntymiseen tarvittava lopullinen sysäys oli saatu juuri edellisen talven »Kurikkavainosta». Kurikka itse oli kokouksessa saapuvilla, mutta jo niin syrjäytettynä, että hänen laatimansa ihanteellinen puolueohjelman luonnos, jossa vielä kerran olisi tarjottu porvarillisvapaamielisille sekä naapurisopua että yhtymistilaisuuttakin, ei kokouksessa tullut edes vakavan keskustelun alaiseksi. Mieskohtaisen vainon uuvuttamana oli Kurikka vähä aikaisemmin eronnut Työmiehen toimituksesta ja valmistautui lähtemään ulkomaille etsimään soveliaista paikkaa haaveksimansa »Kalevan Kansan» ihanneyhteiskunnan toteuttamiselle, jollaisiin ajatuksiin yhä kiristynvä bobrikoffilaissorto aika tosiaan antoi aihetta.

A. B. M.

Työväki käsin vääntämässä »Työmiehen» painokonetta v. 1899.

Vappuna 1907 Helsingin rautatientorilla.

ROUTAVUOSIEN SUMUISILTA PÄIVILTÄ.

Tunnet tietoisuutta rakentaviin ajatuksiin ja sen mukaisiin elvyttäviin tehtäviin, mutta jokin tahmea tylsyys jäätää aivojasi tuottaen mitä kaameimpia tuskia. Vaivut alakuloisuuteen, vuoroin taas raivostuen, ponnistelemalla viimeisiä voimiasi päästäksesi tuosta kiduttavasta painajaisesta, kunnes äkkiä useinpa viime tingassa pinnistys laukeaa, ajatuksesi taasen lentää, vieden sinut pyrkimyksiäsi lähemmäksi. — Olet voittanut.

Routavuosien sumuisina päivinä tahtoi moinen taantumuksellinen tylsyys tahmetuttaa syvien rivienkin luontaisen alkuvoiman. Se tahtoi tuhota koko olemassaolomme perustat kaikilla mahdollisilla aloilla, kunnes pinnistys laukesi suurlakon ikimuistoisina päivinä, — olimme *joukoissa* voittaneet.

Viettäissämme työväenliikkeemme 10-vuotisen puolueena olemassaolon hyvinansaittua riemujuhlaa, palatkaamme aatoksisissa joitakin vuosia taaksepäin routavuosien merkkitulien ääreen. Pieni valiojoukko silloin vain uskalsi käydä taistelua taantumuksen valtoja vastaan. Sitä suuremmalla syyllä voimmekin hetkeksi pysähtyä näiden menneiden päivien useinkin mieltäkiinnittävässä muistoissa.

Ensimmäinen sunnuntai kesäkuussa. Suuri mielenosotus-kävelyretki Mäntymäellä. Kymmeniä eri ammattikuntain lippuja liehuilee raittiissa kevätuulessa. Musiikki soittaa, laulut kajahtelevat, puheita salatuin sanoin, sekä sensuroituja runoja. Virallinen juhlaohjelma on lopussa, tuhannet alkavat jo ajatella poislähtöä. Vapaata sanaa vielä jotkut kuvittelevat, mutta sehän on kiellettyä, kukapa sinne lavalle uskaltaisikaan. — Äkkiä ilmestyy puhujalavalle nuori mies sanaisten muutamia rohkeita sanoja, samalla täyttää ilman tuhansien paperilappujen ryöpsähtelevä pilvi. Mies katoaa, tuulen henki lappuja hajottelee, niitä sitten sirotellen kaikkialle kansajoukkoon, harmaantuneitten mäntyjen oksille, mäen nyppylöille, laakson pohjukoihin. Mitä tämä on? Kaikki kurottelevat käsiinsä lentäviä leijoja, poliisiarmeija hätäntyy, lopuksi jo hermostuu saaden sitten raivonpuuskahtuksia. Kuka, ken oli se mies? Ei vastausta. Mistä tuli ja mihin meni, ottakaapas lintu lennosta kiinni!

Syytetään työväenyhdistystä, väärä syytös. — Lapuissa oli sanoja, silloisiksi rohkeita sanoja: »alas Bobrikoff, alas Plehve, alas mateleva senaattimme . . .» Ihmismielet valtaa aavistus lähenevästä vapaudesta. Mutta milloin se saapuu? Ei vielä vastausta. Kuinka kaukana vielä merkkitulet häämöittänevät?

Oli kesäinen ilta. Helsingin työväenyhdistyksen juttutuvassa tarinoitaan tavalliseen tapaan. Puhutaan järkeä ja puhutaan pötyäkin, aina sen mukaan kuin kunkin aivot kannattavat. Samaan aikaan voi musta korppi istua jossakin nurkassa äänettömänä, taikka tuntemattomana hallituksen kätyrinä näytellä rohkean sankarillista osaansa suunsoitossa. Hänelle on pääasiana saada puhelu suunnatuksi politiikkaan, josta voisi tehdä rahaa tuottavia raportteja eräissä paikoissa.

Keskimittanen, tummahko mies, musta paksu tukka sekä kiiluvat silmät, ilmestyy äkkiä sisälle. Näkyy kaikesta, ettei hän ole paikkakuntalaisia. Hermostunein liikkein pujahtaa lukusalin puolelle, jossa tapaa erään tuttunsa. »Sinua olemme juuri odotelleetkin». — Pakolainen, jonka kintereillä Bobrikoffin urkkijat verikoirina vainuivat. Oli uskaltanut

*Työläisnaisten kolmas edustajakokous Tampereella 17-19 p. keinäk. 1905.
sihteerit: Hilja P*

*uheenjohtajat: Ida Ahlstedt (Aalle), Miina Sillunpää ja Mimmi Kontulainen
sinen ja Yrjö Sirola,*

suuressa väkijoukossa maaseutukaupungissa lausua muuttaman sanan. Pääsi ainakin toistaiseksi turvaan.

Seuraavana aamuna ilmestyi juttutupaan myöskin eräs toispaikkakuntalainen. Viimeksi tullut aatteenmies oli kovin surullisella tuulella, syystä että »karkulaisen» esiintyminen oli voinut panna koko suuren yhdistyksen olemassaolon vaaraan, jonka vuoksi, jos mies saataisi kiikkiin, »voisi vielä yhdistyksen pelastuskin olla mahdollinen». Mutta kun »mutakiiskiä» ei ollut kukaan paikkakunnalla nähnyt, ei tuntenut, täytyi jättää pakostakin yhdistyksen olemassaolo vaaraan; — ja on se pystyssä vielä tänäkin päivänä. — —

Otto Valdemarista ei vuosikausiin ollut tuontaivaallista kuulunut, kunnes hän sitten eräänä päivänä kuin heitettyinä ilmestyi työväenyhdistykseen, johon sitten majautuikin. »Rohkea rokan syö», sanotaan ja sen ohjelman mukaisesti hän oli ennenkin siellä yrittänyt mellastamaan. Hänen entisyydestänsä tiesivät harvat, tuskinpa nimeksikään mitään. Hänen ulkoneva muotonsa harvoine piikkisine viiksineen vivahti kollikissan ränstyneeseen naamaan. Hän oli ollut pelastusarmeijassa ja vielä sitäkin enemmän hevosrenkinä maita ja mantereita kiertävässä sirkusseurueessa. Siis mies joka sopi vaikka pullon korkiksi.

Nyt liittyi hän puhujaseuran jäseneksi esiintyen siellä samalla huomattavalla ulosannilla, josta oli aikanaan puuseppäin lakonaikana saanut sattuvan huomautuksen Tatulta: Täällä ei tarvita mitään kapteeneja! Muutamat sen kylläkin vielä muistivat, mutta paljon oli niitä, jotka hänelle antoivat jonkinlaista huomiotaikin, hänen viranomaisia joka käänteessä tapahtuvasta moitiskelemisestään. Näinpä juuri eräissäkin kokouksessa, jossa keskusteltiin, miten yleiset iltamat voitaisi järjestää tarkoitustaan vastaavammiksi, hyökkäsi Otto Valdemar täydellä tykistöllä heti painoasiamiehen kimppuun. Olihan hän siinä oikeassa mutta herättipä hän muutamissa epäluuloja, kun tuolla menettelyllä niissä oloissa ei voinut olla kantavuutta. — Eräänä iltana sanoikin »Tornihaukka» »Kenttäkapteenille» juttutuvassa: »Kuuleppas, se Otto Valdemar on joko poliisi tai santarmiurkkija, pidä siis sinä

ja toisetkin sitä silmällä, kyllä minä aina työstä palattuani otan siitä puolestani selvää.»

Otto Valdemar puolestaan onnitteli itseään, että oli muka lopultakin päässyt mitä vaarallisimman salaliittolaisklikin jälille, josta voisi lyödä rahaa rikosasiainkomisariukselta.

Olipa sitten kertakin suuri kokous Ylioppilastalolla. Puhuiivat siellä useatkin rohkeita sanoja huippuunsa kehittyneestä sortovallasta. Otto Valdemar vei taas kuitenkin kai-

Helsingin työväki Mäntymäellä kesäk. ensi sunnuntaina 1905.

kista rekordin. Kirveet, seipäät ja kiväärit, olivat hänestä pätevimmät keinot! Millä h—n pelillä te muuten luulette selviytyvänne!

Hän sai osakseen hyvä huutoja, joiden huutajista monet myöhemmin tunnettiin poliisikamarin miehiksi. Paria päivää myöhemmin istui hän hyvin vakavalla naamalla yhdistyksessämme.

— Veli, miksis muotosi on niin muuttunut? jos hyvin teet, niin pelkäämätön olet, muuten synti väijyy oven edessä!

— Mitäs sinä loruilet! Minua käytettiin sunnuntaisen

kokouksen vuoksi poliisikamarissa. Mutta jos ne tulevat sinne vielä minua vaatimaan, lyön niiltä kirveellä kallon halki!

— Älä!

— Se on totinen tosi!

Se puhuttelija oli niitä »vaarallisen klikin» miehiä!

Tyytyväisenä voikin Otto Valdemar nyt taasen pistäytyä rikosasian komisariuksen puheilla. Mutta monet valppaat silmät pitivät häntä aina silmällä. — Hän luuli suojattuna urkkivansa ja häntä urkittiinkin. Mutta siltä, istuivatpa ne vaarallisen klikin miehet missä tahansa, oli Otto Valdemarkin ennemmin tai myöhemmin aina siellä.

Tapansa oli tullessaan sanoa: No kun minä ajattelin, että missä ne pojat ovat, mutta täällähän ne taas tapasinkin! Arvasinhan sen!

— Niin pitihän sinun se arvata, vastasi siihen aina jokin joukosta silmää toverilleen iskien.

Mutta tapahtuipa joskus ettei hän poikia vähiin aikoihin tavannutkaan. Silloin hän aina hermostui; kuin vanha markkinakaakki viinaa korvaan kaadettua, juosten katua ylös toista ales. Jos ei sittenkään tavannut, vetäytyi hän alakuloisena, aatoksissaan juttutupaan. Siellä teki hän nyt raporttejansa kuulemistaan loruiluista, ottaen kaiken toden kannalta ja ajatellen: taas sain pojista uusia tietoja!

Mutta se korkea komisarius, joka sieltä salaisesta kammiostaan uskoi koko maan kohtaloita ohjaavansa, laati aina niistä mielestään »tarkkoja selosteluja» vieläkin ylemmilleen. Sen teoksen piti nostaa hänet vähemmässä määrässä haluamansa kuvernöörin asemaan. Ja Otto Valdemarkin kuvitteli pääsevänsä ainakin etsivän osaston päälliköksi. — »Pojat» tekivät tuosta hänelle ivaa siksi peitetyin sanoin, ettei mies-parka vaan huomannut.

Näinä viimeisinä aikoina soi taas kertakin komisariuksen ovikello, kyökin puolelta, jälkeen yhden yöllä.

— Kuka siellä? kysyi uninen palvelijatar.

— Otto Valdemar! Minun on välttämättömästi päästävä komisariuksen puheille.

Palvelijattaren täytyi taaskin mennä siitä herralle ilmoittamaan. Arvonherra ja komisarius oli vielä syventyneenä

»virkatehtäviinsä», kun palvelijatar ilmestyi ovelle: Herra Otto Valdemar tahtosi puheille, laskenko?

— Hm! Komisarius nousi seisaalleen teeskennellen. Jaa, jaa! Kukapa tietää mikä mies sekä oikeastaan on. Aina minun täytyy olla kuitenkin sen kanssa varovainen, sillä tiesi milloin hyvänsä voi sen päähän pälkähtää vaikka ampuu minut! — No laskehan se sentään sisälle!

— Niitäkin juttuja, mutisi valvonnasta tuskaantunut viisas palvelijatar mennessään ovea aukasemaan.

Tämä yöllinen neuvottelu kesti nyt tavallista kauvemmin.

Sen seurauksena pidettiin joukko kotitarkastuksia useammilla tahoilla.

Sitä seurasi »poikien» joukkovangitseminen Otto Valdemarin raportin perustalla, joka pätemättömyydellään etsii vertaistaan, mutta jonka perustalla aijottiin satoja vangita. Juttu selvisi työväestön jyrkästi vaaditussa julkisessa »syyllisten» kuulustelussa. Suuri suunnitelma oli lyöty kappaleiksi.

Mutta suuret joukot nousivat ja niillä oli aika nousta taantumuksen joutuessa mätänemistilaansa. Ja taas liehuivat voitokkaat punaliput nyt Helsingin pääkaduilla matkalla suureen mielenosotuskokoukseen Senaatin torilla, kokoontumis- ja lausumisvapauden puolesta ja myöskin vaatimuksella että semmosen poliisilaitoksen on arvottomana kaaduttava, jonka toiminta kaikessa näyttää kulkevan hulluuden kukkuloilla, mitä rajattomimman mielivallan ohjaamana.

Yhdistyksen kokous sen toimeenpanosta oli vielä mitä varovaisimpia. Herra poliisimestari oli suvainnut lausua uhkauksen, että jos mielenosotus pannaan toimeen, tullaan se asevoimalla hajottamaan. Maltillinen puolue pelkäsi, mutta rohkeammat voittivat. Eikä edes tavallista määräänsä poliisia nähty kaduilla kansan kaikkialta virratessa Aleksanteria pitkin Senaatintoria kohti. Ponnet luettiin, että poliisikamarin ikkunat olivat ääniaalloista rikkoontua — eikä sota-väkeä vain näkynyt. — Raaka voima uskaltaa vaan niin kauvan pöyhkeillä, kun se tuntee istuvansa varmana satulassa, mutta väistyy todellisten joukkojen edessä.

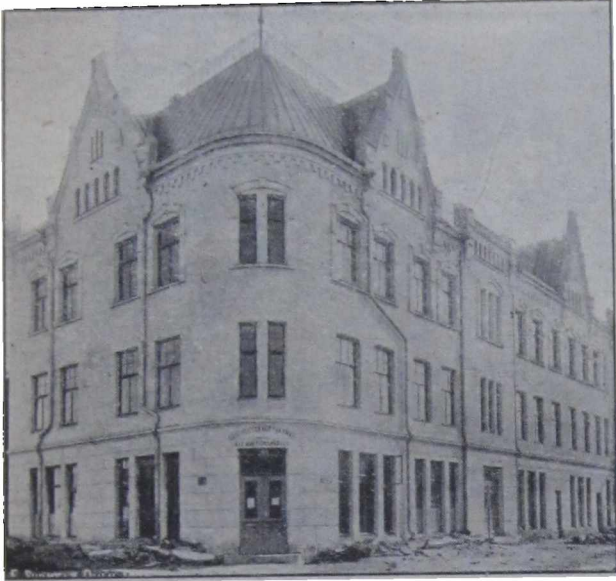
*

Oli jo suurlakkokin läväisty. Sen jälkeinen mielenosoituskävelyretki Mäntymäellä. Loisteliaammassa riveissä kuin koskaan laskeutuivat kymmentuhansien järjestetyt rivit muistorikkaan mäkitöyryn viertä alas, nyt kaupunkiin matkalla Töölöön tietä. Kymmenet liput hulmusivat, soitto-kunnat soittivat, Internationale ja Marseljeesi raikuivat tuhansista suista musiikin mukana. Kauvas kiittelivät punakaartin tähtikokardit kevään ja valon juhlanä. Sitä näkyä emme voi unhoittaa koskaan, emmekä voi olla samaan yhä suuremmalla tarmolla pyrkimättä, uuden taantumuskauden karien ja syvänteiden lomitse.

Otto Tiippa.

Punakaarti harjottelee Kaisaniemessä.

Oulun t. y.

Tahmelan t. y. (Tampereen likellä).

Hyvinkään t. y.

Vaasan t. y.

Sorvalin t. y:n rak. 1907.

PUHUTTU SANA 10 VUODEN AJALLA.

Työväenliikkeen nopea kehittyminen meillä on herättänyt ihmettelyä itse työväessäkin. Tosin itsetietoisin osa työväestöä tietää, että tähän huimaan menestykseen on pätevät vaikuttimet maamme taloudellisessa ja valtiollisessa elämässä, mutta sittenkin tuntuu kuin ne monet toiveet, jotka kymmenen vuotta sitten näyttivät mahdottomilta toteuttaa mutta nyt ovat jo aikoja olleet käytännössä, olisivat jonkun taikavoiman eikä luonnollisten syiden vaikutuksista tulleet käytäntöön.

Niin voitokkaasta työstä, kuin työväenliikkeemme 10-vuotinen toiminta on, kelpaa todellakin kerran kirjoittaa historiaa. Tulipa kysymys aatteellisesta kehityksestä, taloudellisen varallisuuden kasvamisesta, työvoimain kohoamisesta, kirjallisuuden ja sanomalehdistön leviämisestä, valtiollisista tai ammatillisista voitoista, tahi mistä hyvänsä, johon toimintamme on vaikuttanut, niin aina ovat saavutetut voitot olleet suurempia kuin rohkeinkaan olisi 10 vuotta sitten osannut toivoa. Yksi tällaisia nopeasti ja laajalle levinneitä toiminnan haaroja on agitatsioni.

Yllytystyö ei aina ole puolueessamme ollut niin laajassa muodossa kuin nyt, eikä edes puhutun sanan suurta merkitystäkään tunnustettu siinä määrässä, silloin kun työväenliikkeen nyörit olivat herraskaisten käsissä. V. 1896 Tampereen edustajakokouksessa lienee asia otettu ensikerran »virallisesti» esille. Alustuksen oli laatinut asioitsija A. Vuori, joka matkoillaan piti raittiusesitelmiä. Hän vetosi raittiusliikkeeseen, joka puhutun sanan avulla oli päässyt niin suureen voimaan ja huomautti, että työväenliikettä tunnetaan liian vähä voidakseen paikkakunnallisilla voimilla sitä levittää.

Keskustelussa arkailtiin. Toimittaja Ansas piti keinoa vaarallisena, koska sitä voidaan pian pitää »yllytyksenä». Epäili tokko siihen hallitukseen suostuisi! Samoista syistä ja lisäksi varojen vähyyttäkin peläten vastustivat useat hanketta. Jotkut arvelivat homman menestyvän, jos puhujalla olisi muitakin toimia samalla, kuten asioimisia, raittiusesitelmän pitoa tai sellaista. Olipa sentään muutamia, jotka vaativat omaa puhujaa ja suoraan kielsivät puhujalta kaikki »asioimiset» matkalla ollessaan. Mutta valiokunta jänisti asiassa peläten »yllytystä», varojen vähyyttä, puhujain kyvyttömyyttä ja huomatkkaa! — sitä, että on vaikea saada puolueetonta puhujaa! Ponsiksi ehdotettiin: »että Kansanvalistusseura, Raittiuden Ystävät y. m. toimittaisivat lentokirjasia ja lehtisiä, joissa työväenasiaa eri puolilta valaistaisiin, selitettäisiin raittiuden ja työväenasian keskinäistä suhdetta j. n. e.» Lopullisessa keskustelussa ei asia paljon muuttunut, päätös tuli että Työväen valtuuskunta toimittaa lentokirjasia työväen asiasta.

Immolan sahan t. y.

Tälle kannalle jäi valistuskysymys. Ei siitä suuria voi toivoa, eikä siitä suuria olisi tullutkaan, ellei porvarillinen järjestelmä yhä paisuen olisi luokkatunteita työväessä pöyhinyt. Työväen valtuuskunta toimitti sentään pari lentokirjasta, joiden yhteinen painos oli 7,000.

Agitatsionikassaan kerääntyi n. 460 mk. suoranaisina lahjoina suuremmilta yhdistyksiltä, mutta paljonkos siitä riitti. Näillä varoilla sitä sentään E. Salin ja T. Tainio tekivät ensimmäiset herätysmatkansa käyden suuremmissa yhdistyksissä, kuten kaupungeissa ja maaseutu-tehdaspaikoilla. Joitakuuta yksityisiä matkojakin tehtiin pyynnöstä. Paljon ei tuo ole, mutta kieltämättä arvokkainta alalleen, sillä silloin kynnettiin

ensi vaot vielä aivan kivikkona olevaan peltoon. Turun kokouksessakaan v. 1899 ei herätystyöstä suuria puhuttu. Mainittiin tosin eri kysymyksien yhteydessä: että tätä asiaa on selitettävä kansalle j. m. s. Mutta toveri Eetu Salin, joka jo oli ensi kasteensa yllyttäjänä saanut, oli laatinut kokoukselle alustuksen: »Työväenyhdistys-järjestelmän kehittämistä». Eikä Eetu nytkään asettunut epäröivälle ja »toivovalle» kannalle, vaan vaati tiukasti, että niin ja niin on meneteltävä siitä ja siitä syystä. Hän sanoi: »Työväki saadaan liittymään työväenyhdistyksiin ja ammattiosastoihin siten ja ainoastaan siten, että selitetään työväelle, miksi yhteenliittyminen on tarpeellista. Tässä asiassa parhaiten tajuaa ja tottelee työväestö suullista puhetta, jos puhe vaan on suoraa kieltä työn ja pääoman, köyhälistön ja kapitalistien välisistä suhteista». — Ponsissa vaaditaan työväenkirjallisuutta ja -sanomalehtiä entistä enemmän sekä kiertäviä puhujia riittävästi.

Työväenasian nyt jouduttua kerran varsinaisen työväen käsiin alkaa varsinainen herätystyökin, jota ei enää vaikeuta pelko »yllyttämiseksi» luulemisesta tai hallituksen kieron katsomisesta, vaan jonka esteenä oli yksin vaan puolueen köyhyys. Tätä käsitystä tukee sekin tiedonanto, jonka puoluehallinto Viipurin kokoukselle v. 1901 teki. Hallinnon tulot agitatsiooniin olivat sitten v. 1899 lähes 2,000 mk. ja menot miltei yhtä paljon. Puhujia oli, vaikkakin tilapäisesti esiintynyt kaikilla ilmansuunnilla maassamme, tosin vaan suuremmilla liikepaikoilla, koska sieltä oli suurin kannatus saatavissa. Puhujina mainitsee puoluehallinto esiintyneen: T. Tainio, E. Salin, Y. Mäkelin, K. F. Hellstén ja asioitsija A. Vuori, joka viimeksi mainittu puhui työväenasiasta muiden matkasiainsa lomassa, sekä naisista rouva Putkonen ja neiti Mandi Ahlstedt. Kaikkiaan oli puoluehallinnon toimesta näinä kahtena vuotena esiinnytty noin sadalla paikkakunnalla. Paikallisia puheita luonnollisesti oli lisäksi pidetty. Agitaattorien tehtäviin kuului myös kirjallisuuden ja puoluelehtien levittäminen, joita paikoin levisi paljonkin. Alku oli siis hyvä.

Viipurin kokoukselle oli T. Tainio laatinut alustuksen, joka alkaa sanoilla: »Kuten keskusteluaiheen nimi osoittaa, ei tässä ole kysymys enää agitatsiionin tarkoituksesta; ne

Sos.-dem. agitattoreita Tampereen torpparikokouksessa huhtik. 1900.
Ylärivissä: A. Markkanen, Voikka; I. K. Lehtinen, Tampere; J. Kerjaranta, Helsinki; A. Riiainen, Tampere; I. Hovskymurto, Vihti; K. H. Jokinen, Kärkkä. Keskirivissä: Aura Kiiskinen, Viipuri; O. Jalava, Hämeenlinna; F. Malmberg, Pori; Sandra Reinholdsson, Tampere; J. A. Helenius, Pori. Alarivissä: Vilho Lehoskas, Helsinki; Ida Aalle, Helsinki; A. Kärklund, Virkkala; Yrjö Sirola, Helsinki; J. Kivikoski, Mikkeli; Heikki Jalonen, Enso; V. Avo, Helsinki.

seikat ovat jo puoluelaisillemme selvillä». Alustus on läpeensä kokemuksen tuotetta ja tyhjentävä, varsinkin senaikuiseksi. Mainitaan ne vaikeudet, jotka puhujamatkalla ovat voitettavat: työväki pelkää sosialismia, on haluton oman asiansa ajamiseen, työnantajat ja virkavalta tekevät estämiseksi voitavansa, sitäpaitsi yhdet samat puhujat helposti väsyvät. Tällöin mainitaan myös syntysanat *agitatsioonikursseille*, joita sittemmin on toimeenpantu. Mutta ammattiagitaattoria ei Tainio tarkoita, sillä — kuten hän sanoo — »se on jonkinlainen papillinen tehtävä, jossa kaavoihin ja teoriioihin kangistumisen vaara on lähellä, jos sitä työkseen tekee». Epäilyksessä on paljon perää, joskaan se ei ole aivan pätevä; meillä on jo vuosia ollut ammattiagitaattoreita. Kaavoihin kangistumista on kyllä havaittavissa, mutta ei parantumattomassa määrässä. Eroitus on siinä, että nykyään päivittäin lisääntyvä kirjallisuus, virkeämmin toimitetut puoluelehdet sekä toisiaan nopeasti seuraavat valtiolliset tapahtumat pitävät agitaattorin aikansa tasalla, antavat uutta puhe- ja ajatusaihetta. Sitäpaitsi on osa silloisista matkavaivoista vähentynyt. Tämän ohella olkoon kuitenkin mainittu, että kaavoihin kangistumisen välttämiseksi olisi puhujain toimet piämmiten järjestettävät niin, että puhuja saisi olla toisen puolen vuotta tai ainakin melkoisen osan siitä käytännöllisessä työssä.

Tainion alustus saavutti muuten kokouksen yksimielisen kannatuksen, mutta varojen hankkimistavasta, jonka alustaja ehdotti 25 penniksi vuodessa jokaista puolueeseen kuuluvaa jäsentä kohden, syntyi hirveä jupakka, myötä ja vastaan. Verojen lisäystä pelättiin ja toisaalta vapaaehtoisein keräyksiin ei luotettu. Erityisen veron määräämispelko ei suinkaan kummastuta, kun tietää miten heikko kannatus puolueella työväen puolelta silloin oli. Nykyäänhän sellaisien summien kerääminen herätystyöhön on helpoin asia mailmassa. Päätökseksi tuli pitkät ponnet, missä määritellään agitatsioonivaliokuntain perustaminen kuhunkin yhdistykseen, luento- ja agitatsioonikurssien toimeenpano, lähiseuduille hyökkäysretkien tekeminen, lentokirjasten levittäminen y. m. hyvää.

Puoluekokouksen päätökset lankesivat hyvään maahan. Agitatsioonikysymys otettiin paikkakunnittainkin huomioon.

Agitatsionivaliokuntia perustettiin paikoin. Tamperelaisilla oli jo oma puhuja Seth Heikkilä. Puoluehallinto pani toimeen agitatsionikurssit, ensimmäiset laatuaan, Turussa. Osanottajia oli 24, joista naisia 6. Luennot olivat hyvin harkittuja ja luulenpa kaikille aivan uutta, sillä totta puhuen ei meitä oppilaita silloin juuri tiedot painaneet. Eihän sitä kirjallisuuttakaan suuria ollut olemassa ja senkin saanti oli vaikea. Tokkopa meistä jokainen oli niitäkään lukenut! Kuri

Agitaattorikurssit Turussa jouluk. 29 p. 1902—tammik. 15 p. 1903, opettajina toimivat Eetu Salin, J. K. Kari, T. Tainio ja R. Drockila. Luentoja pitivät myös Y. Jahnsson, J. Torvelainen ja K. Nieminen. Oppilaina olivat m. m. V. Lehokas, O. Leivo, Sandra Reinholdson (Lehtinen), Alma Malander (Jokinen), K. Heimonen, N. Valavaara, V. Heimonen, Malmberg, Sammallahti, P. Holpainen, Katri Miettinen y. m.

oli hyvä, oppilaat kuuliaisit. Luentotunnit menivät kyllä sujuvasti, eihän tarvinnut muuta kuin kuunnella ja panna muistiin, mutta kun Tainion Taavi otti ohjelmat esille, vaati alustuksia ja keskustelua, niin ei siinä lystikseen ollut. Kyllä siinä kuultiin: mitä sellaisista pölkkypäistä tulee, ei ainakaan agitaattoria, sillä agitaattorin pitää osata ja tietää kaikki!

Kolmatta viikkoa siinä jauhettiin. Olimmeko paljon op-

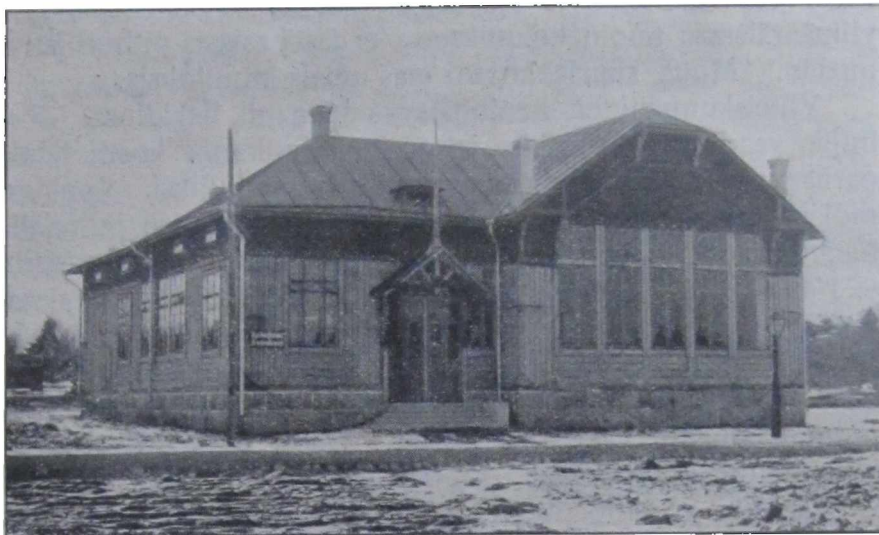
pineet, sitä en voi sanoa, mutta tavattomaksi avuksi se koulu oli eteenpäin pyrkivälle. Näet kotipaikalle tultuamme olimme me hieman niinkuin »ylioppilaita», olimmehan olleet oikein päiväkaudet oppimassa sosialismia. Ei siis ollut mikään vaikea ponnistaa ylöspäin, toisten tunnustuskin oli ikäänkuin edeltäpäin saatu. Seuraavana kesänä meistä neljää käytettiin pari kuukautta puhujana ja vanhoja kokeneita oli jokunen lisäksi. Kaikkiaan pidettiin puoluehallinnon toimesta parin vuoden aikana noin 200 puhetta, paitsi mitä ruotsalaisten keskuudessa ja yksityisten yhdistyksien toimesta lisäksi. Varoja käytettiin tarkoitukseen lähes 3,000 mk. Mutta tämä kaikki on vieläkin tilapäistä agitatsionia.

Forssan puoluekokouksen edustajat.

Keskeytymätön agitatsioni puolueen puolesta alkaa vasta Forssan kokouksen jälestä. Täällä nostettiin ensi kerran kysymys vakituisen puhujan ottamisesta puolueelle. Mutta ilman vastustusta ei sitä saatu läpi. Tosin ei vastustus enään johtunut puhujan tarpeellisuutta epäillen, eipä pelätty kaavoihin kangistumistakaan, oikeastaan ei pelätty mitään, vastustettiinhan vaan. Valiokunta ehdotti yhden vakinaisen puhujan ottamista, koska varat eivät riitä useampaan. Vastustajat eivät epäilleet varoja puuttuvan yhden puhujan palkkaukseen, mutta vastustivat yhdenkään puhujan ottamista, kun ei useampaa saatu. Siitä yhdestä puhujasta sitä sentään lähdettiin ja nyt niitä on kymmeniä vakinaisesti toimessa.

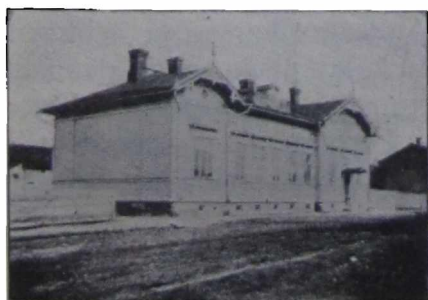
Kun vakinaisen puhujan ottaminen puolueelle oli täten onnellisesti ratkaistu, alkoivat asiat tällä alalla kulkea varmaa suuntaa eteenpäin. Puoluehallinto ottaa varojen mukaan

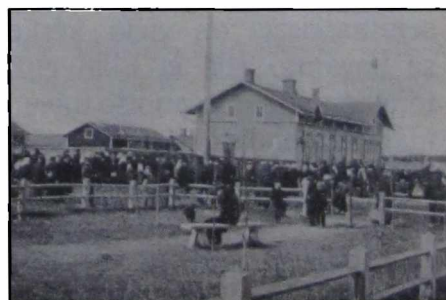
Hangon t. y:n tulo.

Hangon t. y:n sali.

Sortavalan t. y. - »Rajavahti».

*Vappu 1907 Sortavalan t. y:n
vuokratalon luona.*

useampia vakinaisia ja tilapäisiä puhujia. Tätä seuraavassa ylimääräisessä puoluekokouksessa ei tästä asiasta puhuta juuri mitään. Mutta suurlakko toi taas uusia muutoksia.

Yhteiskunnallinen herännäisyys leimahti liekkiinsä. Puhujia vaadittiin kaikkialle ja puoluetoimikunta koetti tehdä parhaansa ottamalla useita vakinaisiksi puhujiksi. Jonkinmoisen järjestyksen ja määrätyn alan määrääminen puhujalle herätti ajatuksen n. s. *agitatsioonipiireistä*, jotka muodostettiin v. 1906 alulla siten, että kunkin suuremman yhdistyksen ympärille järjestettiin määrätty alue, jossa mainitun yhdistyksen piti pitää herätystyötä vireillä. Suunnitelma sai kannatusta ja pantiin käytäntöön. Mutta silloin tarvittiin taas lisää puhujia, ainakin yksi joka piiriin. Useat piirit ottivat kaksi, jopa kolmekin puhujaa.

Oulussa v. 1906 pitedyssä puoluekokouksessa on agitaattorikysymys taas vireillä. Tällä kertaa on vaaliagitatsioni kysymyksessä, mutta samalla myös varsinainen herätystyökin sekä agitatsioonipiirien muotostaminen vaalipiirittäin, agitaattoriseminaarit ja -kurssit y. m. sellaista. Ei enää ole puutetta varoista, ei puhujista, mutta kunnollisten puhujain puutetta valitetaan. Tainio piiskasi puhujiamme ja vakuutti, ettei ne tiedä vielä, mitä sosialidemokratia on. Niiltä puuttuu kaikki mitä puhujilta puuttua voi. Samaa mieltä on kokouskin ja kun Sirola yritti saada kokoukselta jonkinlaista tunnustusta agitaattoreille, oli se niin ja näin, että sitä annettiin. Luulen että kokous teki silloin hyvän palveluksen agitaattoreille, sekä että puolueelle, sillä useat tulivat huomamaan, että vaatimukset silläkin alalla vuosittain kasvavat.

Hiukan pahaa verta se kuohutti puhujissamme, yrittivät vastalausestakin, mutta siihen se jäi. Kokous päätti, että entistä suurempaa painoa on herätystyölle puolueessa pantava ja piirit järjestyköt toimeen tätäkin varten. Agitaattorikurssit ja -seminaari myös hyväksyttiin. Näistä on kurssit päätöksen mukaan olleet marraskuussa v. 1906 Lahdessa, mutta seminaaria on vielä kesken. Agitaattorikursseista tehtiin se havainto, että ei niitä enään yli koko maan voida panna toimeen, koska osanotto tulee niin suureksi, että oppiminen käy mahdottomaksi. Sen jälestä onkin kurseja pidetty piirittäin. Niitä on puolueen varoilla ja puhujia lähettämällä avustettu.

Täten on meillä puolueessamme agitatsioni kehittynyt 10 vuoden ajalla. Se on ollut tavallista edistystä. Sinapin siemenestä on kasvanut suuri puu, joka varjoo lehdillään jo koko maan. Tarkoitus ei kuitenkaan ole kerskua tästä kehityksestä, vaan siitä nopeudesta, jolla se on suoritettu. 10 vuotta ei ole pitkä aika, mutta sillä ajalla on astuttu jättiläisaskelilla eteenpäin. Olihan vielä 6 vuotta sitten niin ja näin tokko saatiin koko puolueelle otetuksi yksi ainoa varsinainen puhuja. Nyt on jokaisessa vaalipiirissä ainakin yksi vakituinen opastelija olemassa, mutta useimmissa on kaksi, jopa kolmekin. Onpa kunnillakin vaaliaikoina ollut omia saarnaajiansa. Vaalitaistelussa nouseekin puhujaimme luku satoihin.

Yhtä nopeasti kuin agitatsionin järjestäminen ja kehittäminen on tapahtunut puolueessamme, on sen vaikutus kansaankin tarttunut. Tietysti emme ole hetkeäkään unhoittaneet kirjallisuuden ja sanomalehtien merkitystä herätystyössä. Mutta jos liikumme yksinomaan puhutun sanan alalla, niin täytyy sanoa, että täten suoritettu työ on kerrassaan suuremmoinen. Meillä nuoremmilla puhujilla ei juuri ole kerskaamista. Olemmehan vaan käyneet puhumassa, ilmoittaen edeltäpäin lehdissä: silloin tulee puhuja sinne ja sinne. Huone on hankittu, kuulijat saapuvat, porvarit pysyvät piilossa, yleisö kuuntelee hartaasti, työmies uskaltaa viedä yöksi luoksensa, kukaan ei irvistele, ei pelkää, näytä sormellaan kauhistuen y. m. Nyt on jo toista kuin ennen. Lentokirjusen kirjoittaja kyhää »punasen» teoksen huoneessaan ja laskee mailmalle. Toimittaja täyttää lehtensä toimistossa, jota toiset levittävät edelleen. Kaikilla näillä on ollut vaikutuksensa. Vaan toista oli lähteä joukkojen sekaan siihen aikaan kun meillä ensimmäiset sanat asiasta lausuttiin.

Vielä nytkin sattuu salomailla tapaamaan perheen tai henkilön, joka kauhistuen pakenee sellaista olentoa kuin sosialisti-agitaattoria. Viime matkallani Savossa meni muuan loisukko miehineen saunaan yöksi pelosta, kun minä jäin talon tupaan. Tällaista on jokaisellekin puhujallemme sattunut, mutta vain vähän. Se ei koettele nykyisen puhujan innostusta, se vaan naurattaa tai sääliittää. Mutta 10 vuotta sitten kun sosialistipuhuja saapui paikkakunnalle, teki

se vaikutuksen kuin itse pääpiru olisi tullut. Edeltäpäin ilmoittamista ei juuri ollut ajateltavissa ja: kelle sitä ilmoitti? Ensimmäinen ajatus oli, keltä uskalsi mennä tiedustelemaan, mistä ehkä huoneen saisi. Tavallisesti käsityöläiset olivat sietävämpiä. Ei moni niistäkään. Useat, jotka nyt ovat innokkaita puolueessa, irvistivät pahasti silloin nähtyään agitaattorin. Kesällä oli helpompi kun saattoi ulkona kokoontua, mutta talvisin oli sekin etu poissa. Kun huone oli vavoin saatu, tuli kokouksesta ilmoittaminen eteen. Ei silloin jouduttu istuskelemaan. Monien kilometrien laajuudella sai käydä mökistä mökkiin ja jokaiselle vastaantulijalle ilmoittaa kokouksesta. Sitä kesti kokouksen alkuun saakka, eikä tosiaan hyvällä omallatunnolla alkanut puhumaan, ellei joka minuuttia ollut käyttänyt ilmoittamiseen. Sitten puhe. Se piti olla aivan alkeellista, niin kuin lapsille. Puhujahan seisoi joukon keskellä, joka täynnä ennakkoluuloja ja papiston harhaoppia ei ollut sosialidemokratiasta kuullut koskaan mitään — ellei paha. Kaikki, vähäpätöisemmätkin harhakuvat ja syytökset, oli ensin kumottava. Aniharva oli vakava. Isäntämiehiä ja pikkuporvareita oli kerääntynyt huoneen nurkkaan irvimään. Tietämättömät työläiset seurasivat esimerkkiä matkimishalustakin. Puhujalle lennätellään kokkpuheita vähäväliä. Se oli musertavaa puhujalle kun juuri työväki ei omaa asiaansa tuntenut; porvarien pilkka ei mitään olisi merkinnyt, sitähan nytkin kuulee. Kokouksen loputtua tahtovat ymmärtävämmät työläiset persoonallisesti keskustella. Sitä tekee mielellään, mutta yö on myös siinä kulunut puoleen. Tulee kysymys yöpaikoista, jonka saaminen ei ole helppoa. Vielä nytkin paikoin sitä saa haeskella tosin omasta syystä, sillä nyt on päivillä aikaa, mutta silloin ei ollut, jos mieli kokouksen onnistua. Yöpaikka sentään löytyi, kun joku mies otti viedäkseen kotiinsa. Ei sillä sentään vielä ollut levossa. Usein sattui, että vaikka mies oli meikäläisten kannalla, niin vaimo oli aivan toista maata. Sähisi ja tuisi itsekseen mutisten kuulumattomia sanoja, jotka puhuja hyvin ymmärsi. Vielä v. 1904 olin minäkin Porin puolessa sellaisessa paikassa sisällä, missä emäntä, kun lähdimme miehen kanssa kokoukseen, huusi ovesta: »Jos menet Kalle sen miehen kanssa, niin kadut

sitä vielä helvetissäkin». Kävi vielä niin, että siinä kirjainmyyntitouhussa pääsi yleisö livahtamaan pois ja jäin kahden mainitun miehen kanssa, joten oli pyrittävä hänen luokseen yksikin. Tultuamme vaimo jo oli nukkumassa eikä antanut tyynyä päni alle, vaikka pyysin. Puisella sohvakannella nukuin yöni kirjakäärö päni alla kiitollisena että sain olla seinäin sisällä. Aamulla läksin ennenkuin isäntäväkeni oli herännytkään. Kymmenittäin voisivat vanhat agitaattorit näitä esimerkkejä mainita, minun aikamani sellaisia oli harvoin ja nykyvuosina, jälestä suurlakon, ei juuri ensinkään. Jätänkin selostuksen asiasta, jota en ole

Koiviston t. y. juhlimassa kesäk. ensi sunnuntaina 1905.

pätevä tekemään. Edeltäjäni saattaisivat tästä kirjoittaa vaikka kokonaisia teoksia.

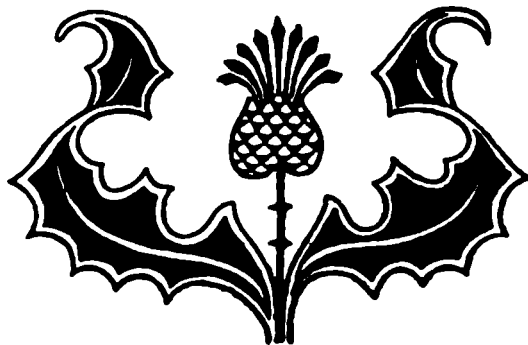
Mainittavaa vaikeutta lisäsi sentään herätystyölle n. s. Bobrikoffin ajat. Kansa kylläkin oli vastaanottavampaa, mutta suomettarelaiset pappeineen ja opettajineen olivat saaneet liikkeelle sen käsityksen, että kokouksiin meno olisi rangaistuksen alainen. Se tuotti uutta vaivaa kuulijain keräämisessä, joita muuten jo olisi tullut. Sitäpaitsi olivat porvarit — varsinkin suomettarelaiset — saaneet kireistä ajoista keinon hajottaa sosialistikokouksia. Kun ilmoituslipun näki ulkona, niin ei muuta kuin telefoni soimaan nimismiehelle ja sen täytyi — ellei »perustuslaillisena» aina olisi tahtonutkaan — lähettää poliisi hajottamaan kokousta. Oikein huokasi helpotuksesta, kun joskus sai tunnin pari

rauhassa puhua. Joitakuuta vangitsemisiakin tapahtui. V. 1904 keväällä »istuin» kymmenkunta vuorokautta Viipurin linnassa Talikkalassa pidetystä puheesta. Heti päästyäni tuotiin vanha Vatanen tilalle kai Antreasta lähetettynä samasta syystä. »Veli Vatanen» istui toista kuukautta. Myöhemminkin — ja ehkä aikaisemminkin — on häntä kuljetettu nimismiesten luona. Muitakin vangitsemisia puhtaasti sosialistisesta agitatsionista tapahtui ja joitakuuta oikeusjuttuja on parhaillaan vireillä.

Vaikka tila ei salli — niin houkuttelevaa kuin aine olisikin — laajemmin selostaa agitatsioni vaiheita puolueessamme, on kuitenkin selvinnyt, että suullinen selitys on ollut vaikeimpia tehtäviä tässä huimassa kehityksessä. Sellaisena se pysynee vieläkin, jos vaan tekee tehtävänsä tunnollisesti. Tosin ulkopuoliset vaikeudet, niin kuin olen usein maininnut, ovat vähentyneet, mutta sen sijaan kasvaa laajempain tietojen vaatimus. Vanhempi agitatsioni käsitteli yhteenliittymisen merkitystä, yhteiskuntajärjestyksen nurinkurisuutta ja vanhojen piintyneiden ennakkoluulojen poistamista, joka puhujalta vaati tarmoa, kärsivällisyyttä ja hyvin alkeellista esitystapaa. Nykyiseltä puhujalta vaaditaan suurpolitiikkaa, porvarien valtiollisten juonittelujen ymmärtämistä, sosialidemokratian perusteellista ja historiallista tuntemusta.

Ensimmäiset agitaattorimme täyttivät kunniakkaasti tehtävänsä ja nauttivat tunnustuksen työstään. Mitä me nyky-aikaiset agitaattorit saamme aikaan, sen tulevaisuus osoittaa.

Vilho Lehokas.

»VELI VATANEN».

August Vatanen.

Aukustiksihan se lie pappi hänet ristinyt, mutta »velimieheksi» hän meitä kaikkia kutsuu ja »veli Vatanen» hän meille on. Tunnetaanhan hänet yli Suomen, sillä kunnasta kuntaan, kylästä kylään on hän kulkenut vaeltavana apostolina levittäen työväen itsetoiminnan herättävää sanomaa korven orjuutetuille raatajille. Hänen monia kuulijoitaan — pohjoisen, itä- ja keski-Suomen kuuluu koko tarkkaan kiertäneen — huvittanevat muuttamat elämäkerralliset tiedot:

August Vatanen on syntynyt Karttulassa $24/8$ 1856. Isä, torpan mies, kuoli pojan ollessa 8 viikon vanha. Viisi pientä lasta jäi äidille ja omaisuus myytiin huutokaupalla, kun oli tullut velkaa isän sairastellessa. Mierolle sai poikanen sitten lähteä vanhempien lasten kanssa. Ja sitten tavallinen tie: paimenen ja rengin paikat. 15-vanhana Helsinkiin. Kivitoihin. Käynyt työmatkoilla Ruotsissa, Norjassa ja Venäjällä. — Tutustunut työväenliikkeeseen Helsingissä. Ollut mukana jo pari vuosikymmentä. 16 vuotta sitten pitänyt puheita Nurmijärven puolella. Matkustellut »Työmies»-lehden asioissa puolueen perustamisaikoihin. Sitten omalla kustannuksella kierrellyt $1\frac{1}{2}$ vuotta, jolla ajalla sai 50 mk. puolueelta; nyt 7:ttä vuotta vakinaisesti puolueen palkalla, joka aluksi oli 2 mk. päivässä sekä ilman matkakustannuksia kohoten siitä vähitellen. Kyllä tietää »veli Vatanen», miltä tuntuu tulla kylään, jossa ei »akutaattoria» ole ennen nähty. Mutta osaapa hän konstinsa. Kertoili nuoremmille, kun Tampereen torpparikokouksen aikana agitaattorikokousta pidettiin, kuinka hän tulee taloon ja — vaikka ei isäntä kysyttäessä ole huonetta luvannut — käy kuitenkin sinne kyläläisiä kutsumassa. Ja kun sitten pirtissä iltapuhdetta istutaan, lausuu Vatanen: olisi tässä nyt sopiva pitää puhettakin, mutta ei taida isäntä tykätä; — johon

silloin isäntä murahtaa, että ei hän sitä nyt kielläkään. Ja silloin »veli» alkaa, kuvailee feodalisia yhteiskuntaoloja ja kapitalismin tuloa Suomeenkin. Tunnit kuluvat, kuulijat istuvat jännittyneinä eikä puhuja tahdo muistaakaan lopettaa. »Ja toiseksi, sanoi Vatanen, kun kaksi tuntia on kulunut», on meillä viatto- mana pilapuheena.

Ei ole — tietysti — vaivoittakaan selvinnyt. Puhumattakaan nyt itsekkäitten isäntien puhumispaikan kielloista y. m. s. on Vatanen saanut tuta virkavallankin rankaisevaa kouraa. Vangittiin näet Kavantsaassa 5/7 1904, kun puhui maantiellä työväelle. Antrean nimismiehen käskystä otti poliisi kiinni. Pidettiin elok.

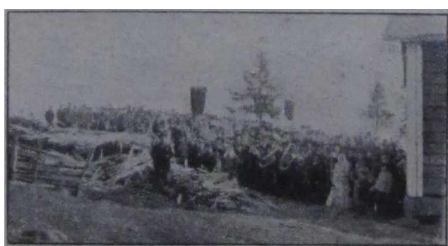
Piirisihteeri V. Boman pitää paikallisia opastuskursseja Karttulassa v. 1908.

20 p:ään Viipurin lääninvankilassa ja pimeässä poliisiputkassa. Vatanen kertoo vaatineensa tiukasti selostusta siitä, onko hänen syykseen mitä rikosta todistettu. Ei ollut eikä nostettu kannetta ja kuuluu poliisimestari puhuneen jotain, että oli taidettu erehdyksestä vangita, luultu puhuneen »politiikkaa». Kuvernööri oli aikonut lähettää Siperiaankin, mutta perintöruhtinaan syntymän takia armahdettiin.

Tämän julkaisun toimitus on saanut toveri Vataselta julaitavaksi seuraavan kokemuseräisen tunnelmakuvauksen:

»Tuomion alainen elämän taipaleella on kodittomana syntynyt, köyhä ihmislapsi. Hentona, avuttomana, kuten vasta munasta kuorittu ja vielä höyhenpukua vailla oleva linnunpoikanen,

ajetaan köyhän lapsi ulos äidin ja isän asunnosta mieron kolle tielle. Kovasti koskettaa tämä vanhempaan ja lapseen. Kovin vasten tahtaan, aivan kuin takaa ajettuna, kulkee viaton lapsi. Outoja ovat kylät edessä ja vieraita vastassa olijat. Kova on elämän koura kuni ahdistava uni. Mutta ei ole tämä unta vaan kamala todellisuus. Unohdettu hän on; yksi vain hänestä huolta pitää: nälkä. Sepä se armotta ajaa käskynalaisensa leipää etsimään. Ja aina kun parempiosaiset vastenmielisesti ja ylenkatseellisesti antavat almuna leivän palan, julistetaan uudelleen tuomio: käy ulos mieron tielle. — Hänellä on väsymys, jalat eivät mitenkään jaksaisi taivaltaa, ilma on kylmä, talven viima säälittä viiltää pitkin pintaa. Ihan tahtoo kylmästä kokoon kyyristyä, ryysytkin hienoina hituina yltä hiipivät. — Kellä säälin tuntoa! Yön suojaakaan hänelle kukaan tuskin antaa. — Mutta se okainen elämän ura, mitä mieron lapsi miilustaa, on hänen edesssänsä aivan kuten elämän kuvastin; siinä hän vasta älyää oman minänsä oikeassa valossa. — Tuolla parempiosaiset lapset puhtaine, lämpöisine pukuineen toistensa seurassa iloisina ja vapaina elämän huolista leikkivät oman kodin tanhuvilla, omien äitien ja isien hellän huolenpidon alaisina. Vertaillen tätä omaan kohtaloonsa mieron lapsi kysyy: miksikä on mieron tie elämäni ainoa osa; miksi täytyy minun koditonna, ryysyihin kääritynä kerjätä leipää? Olenko pahaa tehnyt ja mikä on rikokseni, josta kostojen koura minua niin kovasti koskettaa? — Ei, ei, käteni eivät ole rikolliset, olen syytön, kuitenkin tuomionalainen köyhä ihmislapsi. — Auttajaa mieron alhaiselta tieltä hän aina odottaa. Ehkä olisi joku pohatta hellämielinen, ihmisystävällinen! Siinä toivossa eläenhän ne vuodet ohi vierähtää. Mutta etäällä pysyy orjan onni, pelastajaa ei astu esille. Vaan lapsen toivo ei sammu. Se muuttuu ihanteeksi: mieheksi kun vartun, pelastan itse itseni. Siinä uusi onnen tähti, jota kohden nyt kokee elämän ratsuaan kannustaa. Mutta kovin usein vielä sekin saa sammuneeksi ja kuka arvaa silloin, missä on köyhän ihmislapsen tuleva asuinsija, onko ehken orjan työssä vaiko valtain vankilassa . . .

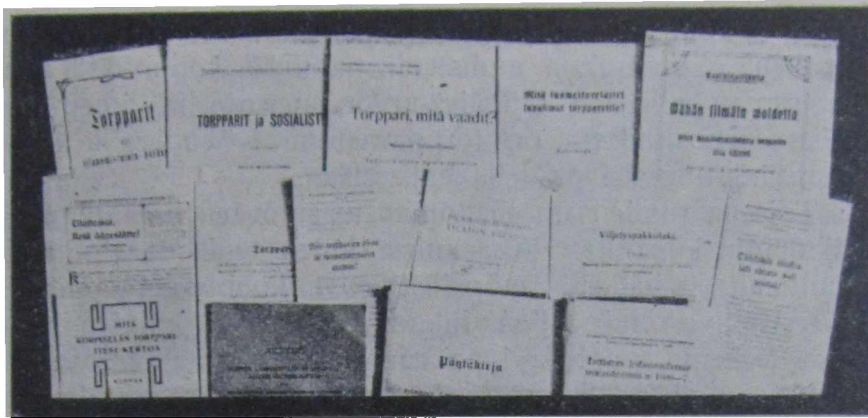
Vappu 1908 Lempäälän Nurmen kulmalla.

Lempäälän työväenyhdistys, rak. 1901.

Lempääläiset vierailmassa Tottijärven t. y:n talorakennuksella Laukonäläkon vuosijuhlilla kesällä 1908.

MAATYÖVÄENLIIKKEEMME.

Tilattoman maatyöväestömme varma ja laaja kerääntyminen sosialidemokratiseen puolueeseemme on sen merkittävimpiä ilmiöitä. Osoittaahan se maapääomien nopeaa siirtymistä kapitalistisen vaikutuksen alaiseksi ja näyttää sitä välttämättömästi seuraavien luokkavastakohtien kärjistymistä, joka ilmenee m. m. työtätekevien kansankerrosten vaativien joukkoliikkeiden muodossa.

Torpparilaitoksemme syntyyn on jo maakuntalakien kaudella keskiaikana pääasiallisesti vaikuttanut tilattoman väestön kasvaminen maataomistavan luokan ohella ja näiden yhä enemmän erillaistuneiden luokkaetujen kehitys, kun näet maataomistamattoman, mutta silti välittömästi maanviljelyksestä elävän työväen elinmahdollisuudet yhä supistuvat taloudellisen kehityksen edentyessä. Alkava teollisuustuotanto ja puutavarain yhä lisääntyvä hakkuu vientiä varten kohotti työpalkkoja ja samalla laajojen torpparikerrosten iänikuisen työvuokran nimellisarvoa ilman että vastaava nautinto-oikeus silti lisääntyi. Olihan suurin osa vuokrasopimuksia solmittu aikaisemmalla kaudella ja työvuokrain

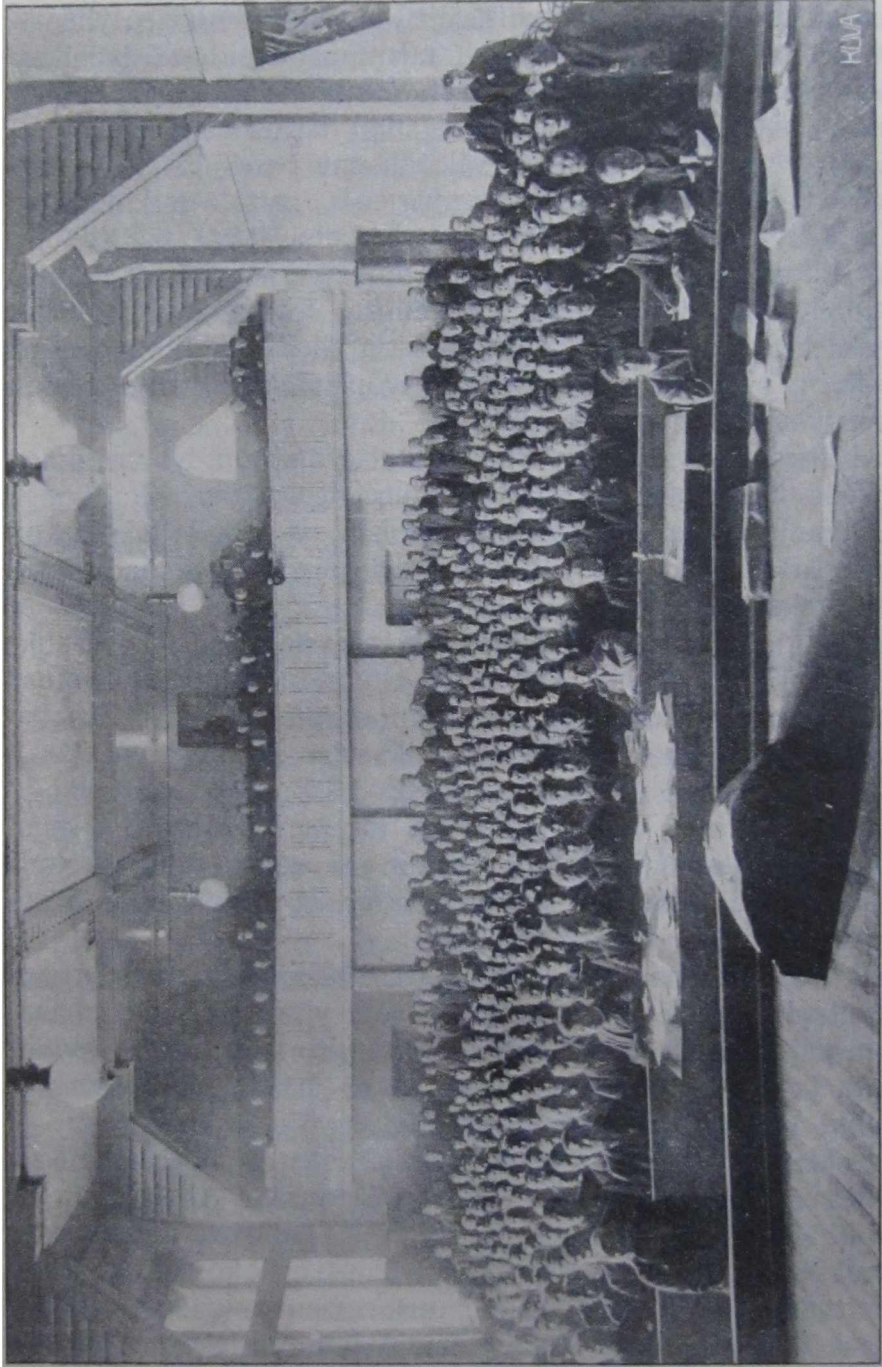
määrä sovittu aikana, jolloin työpäivän arvo oli verrattain alhainen. Sopimuksia uudistettiin ja uusia sopimuksia tehtiin saman alhaisen työpäivä-arvon perusteella, joten nyt neljännesvuosisadassa on torppariemme työvuokrain kokonaisuus noussut puolella entisestään.

Toiselta puolen on tilattoman maatyöväen lisääntyminen vaikuttanut kilpailua työnsaannista kuten teollisuusaloillakin. Huolimatta siitä että työpalkat ovat kohonneet puolella entisestään, on työtuntien lukumäärä tekijää kohden vuodessa laskenut puolella jopa enemmänkin, jota tilaa viimeaikoina on yhä enemmän vakaannuttanut, jopa edistänytkin kehitystä siihen suuntaan koneiden siirtyminen maatalousaloille ja karjatalouden aiheuttama, yhä laajeneva ja vähätoinen rehunviljely entisillä viljavainioilla.

Tuo pakoittava kilpailu työnsaannista on entistä turmiollisemmin vaikuttanut maanvuokraolojen kärjistymiseen. Vuokramaksu on, kuten sanottu, laskettu entisen alhaisen työvuokraperusteen mukaan, joka kohonneen työpäivä-arvon johdosta siten tulee puolta, ja enemmänkin, entistä vuokramaksua korkeammaksi, vaikka vuokranautinto samalla aikaa supistuu yhä enemmän rajoitetun metsänkäytön y. m. m. seikan kautta.

Näistä kuten lukuisista muistakin syistä, joista tässä nyt ei ole tilaisuutta selostaa, kärjistyivät yleensä maanvuokraolomme asteelle, joka pakotti torpparit ja muut maatyöläiset kautta maan vaatimaan perinpohjaisia korjauksia vallitseviin maanvuokraoloihin. Vuosisataiset kärsimykset ja jatkunut sorronalainen tila alkoi näyttäytyä nyt ikäänkuin toisessa valaistuksessa: Olihan jokaiselle torpparille oma kokemus opettanut että mitä enemmän hän työskenteli vuodesta vuoteen, sitä enemmän sai hän nälkää itselleen ja perheelleen.

Vaikka tosin vasta suurlakko antoi rohkeutta ja itseluottamusta tilattoman väen kerroksille, on herääminen jo joukko-liikkeiden muodossakin ennemmin huomattavissa. Mainitsematta nyt yksityisiä tapauksia aikaisemmalta ajalta, jolloin työpäivänlyhennysvaatimus tai joku muu uudistus-aloite äänettömästi tukahutettiin alkuunsa kaikkivaltiaiden maanomistajain puolelta, on torppariliikkeemme varsinaisena alkamisena pidettävä työpäivän lyhennys-kesää 1903. Kuin kuumeessa

Toinen yleinen torpparien edustajajokous Tampereella 13–17 p. tammik. 1908.

levisi työpäivänlyhennys-tarve kautta maan. Vaatimus oli kuin ilmassa ja maanomistajain oli suostuminen lyhentämään useinkin mielivaltaisesti rajattomana pidettyä työaika. Vaikka useimmat vaatimukset tehtiin torpparien itsensä aloitteesta, riensivät maanomistajatkin tarjoamaan toisin paikoin lyhennettyä työaika välttääkseen rettelöitä syntymästä ja näyttäytyäkseen muka torppariensa parasta tarkoittavina.

Nämä työpäivän lyhennykset keskittyivät pääasiallisimmin 11 1/2 tuntiseksi, sitä lähinnä 11 tuntiseksi ja jokunen rajoitus ulottui niinkin alas kuin 10 tuntiin. Voidaan otaksua lähes puolet Suomen kaikista torppareista edellämäinnä kesänä tulleen osallisiksi lyhennyksestä työpäivästä ja muu tilaton maatyöväestö samassa määrässä.

Seuraavina vuosina sitten jatkui työpäivän lyhentäminen niillä tiloilla, jotka olivat pysyneet ennallaan. Puhkesipa tämän johdosta riitaisuksiakin toisin paikoin ja lakoilla oli torpparien pakko taivuttaa muuten suostumattomat maanomistajat.

Vuoden 1905 loppupuolella sai nouseva torppariliike vaativamman sävyn. Lyhennetyin työajan saaminen kannusti muitakin uudistuksia toteuttamaan; onnistuminen oli osottanut tärkeimmän tekijän: joukkoliikkeiden merkityksen. Torpparikokouksessa Askulassa syysk. 14 p. 1905 esitettiin jo toivomus koko maata käsittävän torpparikokouksen aikaansaamisesta, samalla kuin esitettiin ponsiksi muodostettuja vaatimuksia, joita sopi kuntia käsittävissä torpparien ja mäkitupalaisten kokouksissa käsitellä.

Vaatimuksina oli: verotyöpäivä 10-tuntiseksi; uusi maanvuokralaki, sillä voimassa oleva on yksipuolinen ja maanomistajain etuja tarkoittava; urakkatyöt pois; maa arvioitava ja sen mukaan laskettava vero; hädöt lopetettava ja lyhin vuokra-aika saatava määrätyksi y. m.

Heti suurlakon jälkeen alettiin sitten torpparikokouksia pitää kaikilla torpparialueilla pitkin maata ja käsittivät ne koko kuntiakin. Näissä lausuttiin suunnilleen samat vaatimukset, mitkä sitten torpparien edustajakokouksissa Tampereella sepitettiin ponsiksi: uusi maanvuokralaki, viljelyspakko ja häätöjen ehkäiseminen, jommoisina ne jätettiin kokoontuvan uuden kansaneduskunnan käsiin.

Torpparien ensi edustajakokous Tampereella oli jo semmoisenaan mitä jyrkin vastalause vallitsevia maataloudellisia oloja vastaan, sen takana kun oli maan työtätekevä köyhälistö kokonaisuudessaan kautta maan. Sosialidemokratisen puolueen järjestämänä muodostui kokous, kuten torpparien senjälkeinenkin toiminta osottaa, tärkeäksi ilmaukseksi maa- ja teollisuustyöläistemme yhteisestä luokkataistelusta.

Kokous pidettiin 9—12 p. huhtik. 1906. Edustajia yli 400, jotka edustivat yli 51,000 torpparia ja mäkitupalaista. Muuten vaikutteita samaisen kokouksen aikaansaamiseksi oli huomattavissa noin 300:ssa maamme kunnassa, vaikka niistä useat yhtyivät lähettämään yhteisen edustajan.

Niin valtava ja nopea oli herääminen! Ja miltei yksimielisesti vaadittiin *perinnöllistä* vuokraoikeutta, viljelyspakkoa, pakkoluovutusta yksityiseen maaomaisuuteen nähden, häätöjen korvaamista ja esitettiin monia muita luokkatietoisuutta todistavia vaatimuksia.

Nyt ryhtyivät torpparit ja mäkitupalaiset muodostamaan suurempiin torpparikeskuksiin erityisiä torppariosastoja, jotka liittyivät osastoina työväenyhdistyksiin ja olivat kirjeenvaihdossa puoluetoimikunnan yhteydessä toimivan torpparien keskustoimikunnan kanssa. Seuduilla, missä oli torppari-asutus harvempaa, liittyivät nämä jäseniksi lähimpiin työväenyhdistyksiin.

Tämä järjestäymisen tarve esiintyiikin ikäänkuin vaistomaisena aavistuksena perin vaikeiden työriitaisuuksien edellä. Armoton kiristysten sarja kohtasi näitä elinehtojen vaatimustensa ilmausuneita torppareita. Ikäänkuin jatkona suurlakolle kehittyi torpparilakko Vuojoen suurella torppari-alueella ja päättyi siten että lakkoa järjestäneitä torppareita tuomittiin joukolla linnaan.

Tätä seurasi lukuisia muita lakkotapahtumia pitkin maata kuten Mäntsälässä, Sälinkään, Vanhankartanon y. m. alueilla 1 p. toukok.; Jokioisissa 16 p. ja Laukon Tottijärven kartanoilla Vesilahdella 21 p. toukokuuta; Multialla, Säämingissä ja 21 p. heinäk. Kartanonkylässä Ypäjällä. Tämän lisäksi lakkoja ja riitaisuuksia v. 1906—1907 aikana Espoossa, Helsinginpitäjässä, Heinävedellä, Hiitolassa Kavantsaarella, Keravalla, Lammilla, Porvoonpitäjässä, Valkealassa

ja Vihtijärvellä y. m. Onhan selvää, että nämät mainitut ja mainitsemattomat työriitaisuudet ovat puhjenneet perin sietämättömien olosuhteiden pakoittamina.

Torppariliikkeemme välittömänä seurauksena oli myöskin häätöjen lisääntyminen. Tukkiyhtiöiden tiloilla v. 1903 olleista 3,507 torpparista oli häädetty pois tiloiltaan 303, tätäpaitsi oli 1901—1906 aikana pantu toimeen 150 pitäjässä yhteensä 1,297 torpparihäätöä, joista sattumalta on tietoja olemassa, muuten on niiden todellinen lukumäärä kerrottava 2:lla, jos ei 3:lla.

Toinenkin torpparien edustajakokous Tampereella tam. 13—17 p:nä 1908, osoitti varmistuneen luokkatietoisien kannan yhä edelleen määräävän torppariliikkeemme suuntaa. Tämä toinen yleinen torpparikokous kun oli vielä yli 20 % lukuisammin edustettu kuin ensimmäinen, ollen edustettujen lukumäärä 61,991. Tiukasti pidettiin siellä kiini entisistä vaatimuksista, jopa esitettiin niinkin perinpohjainen uudistushanke, että maanvuokraajain maksettava vuokramäärä alenisi puolella 25 vuoden kuluttua ja loppuisi tykkänään 50 vuoden kuluttua.

Sosialidemokratinen puolue on täten saanut riveihinsä terveellisen lisän, maataloudellisen köyhälistön, joka niiden samojen taloudellisten kehitysmuotojen, mitkä teollisuusaloilakin vallitsevat, ajamana *ei voinut* muuten edelleen kehittyä kuin yhtymällä saman köyhälistöluokan yhteiseen taistelurintamaan olemassaolonsa säilyttämiseksi ja paremman tulevaisuuden luomiseksi jälkeläisilleen. *Aatto Sirén.*

Suomettarelaiset »huolehtivat» torppareista ennen vaaleja ja niiden jälkeen. (Velikullasta.)

Ihanneliittokurssit Kouvolassa 1906.

TYÖLÄISNAISET SOSIALIDEMOKRATISESSA PUOLUEESSA.

Jo työväenyhdistysten ollessa porvarillisen johdon huostassa, oli näiden jäsenten joukossa työläisnaisia, harrastaen etupäässä taloudellista ja ohjelmallista puolta yhdistysten toiminnassa. Niin myös perustettiin aikaisimmat työväenyhdistysten osastot naisjäseniä varten, Viipuriin palvelijatarosasto v. 1892, Turun t. y. naisyhdistys 1896, Helsinkiin naisosasto ja pesijättärien osasto 1898 ja Kotkan, Vaasan, Forssan naisosastot sekä Helsingin ompelijatarosasto 1899. Työväenliikkeen siirtyessä luokkataistelun kannalle ja muuttuessa palkka-, työpäivänlyhennys y. m. työväen etukysymyksiä ajavaksi, muuttui myös naisten toiminta. Heitä alkoi enemmän liittyä työväenyhdistyksiin, ja naisten osastoja alettiin vauhdilla perustaa. Bobrikoffilainen sorto kiihoitti taisteluun puhe- ja kokoontumisvapauden puolesta. Näissä

Työläisnaisten ylimääräinen edustajakokous Viipurissa 8 10 p. lokak. Sihteerit: Hilja Pärssö

oloissa kouluuntui moni köyhälistön nainen agitaattoriksi ja mielenosoituskokouksiin nähtiin naisten lukuisina rientävänä. Sattuipa eräskin tapaus, että poliisin rynnätessä hajottamaan kansalaiskokousta, eräs nainen tarttui päälle ajavan hevosen suitsiin ja pysäytti sen.

Näihin aikoihin alkoi myös suuremmissa määrin sosialidemokratian opin levittäminen ja ohjelman selvittely. Naisten keskuudessa useilla paikkakunnilla muodostettiin siinä tarkoituksessa työläisnaisten lukurenkaita, joiden jäsenmäärä yksin Viipurin kaupungissa ja sen ympäristöllä nousi toimikunnan kirjallisen selostuksen mukaan 3,184 henkilöksi.

Naisten äänioikeuskysymys astui kaikista yhteiskuntakysymyksistä työläisnaisten järjestöjen keskuudessa etualalle. Tämän johdosta julkaistiin asiata käsitteleviä lentolehtisiä ja selviteltiin kysymystä puoluelehdissä. Sosialidemokratisen puolueen naiset asettuivat miestoverien rinnalle vaatimaan yleistä äänioikeutta ja yksikamarijärjestelmää vastapainoksi porvarillisten luokkien naisten äänioikeusaatteen ajajille, jotka seisoivat rajoitetun äänioikeuden kannalla. Tässä suh-

26. Puheenjohtajat: *Anni Huotari, Miina Sillanpää ja Ida Aalle.*
Ja Jenny Kilpiäinen.

teen oli Suomessa käytetty menettelytapa sama, mikä hyväksyttiin Stuttgartissa ensimmäisessä s.-d. naisten kansainvälisessä kongressissa. Korkeimmalle nousi heränneiden joukkojen innostus suurlakon jälkeisenä syyskautena. Silloin päätti köyhälistö uudistuvalla suurlakolla pakoittaa valtuutuksia kansanvaltaiseen äänioikeusreformiin ja näihin lakkovalmistuksiin ottivat naiset innolla osaa. Niinpä 17 p. joulukuuta 1905 pantiin kaikkialla maassa toimeen suuria työluokan naisten kulkueita ja kokouksia, joiden osanottajain luku nousi yli 25,000. Työväenyhdistyksiin muodostuneet naisosastot ja naisten ammattiosastot liittyivät v. 1900 ensimmäisessä edustajakokouksessaan Helsingissä työläisnaisten liitoksi. Osanottajina tässä kokouksessa oli 33 edustajaa 21 osastosta. Liiton hallinto asetettiin Helsinkiin. Liitto edisti voitavansa mukaan agitatsionia. Seuraava edustajakokous Turussa 1902 ei vielä käsittänyt 500 enempää työläisnaisten lukumäärää. Edustajia oli 33 kaikkiaan 24 osastosta. Seuraava kokous oli 1905 Tampereella, osanottajina 68 edustajaa 42 naisosastosta ja naisten ammattiosastosta

edustaen 2,551 henkeä. Näiden eri kokousten pöytäkirjat liiton toimintakertomuksineen ja keskustelukysymyksineen osoittavat, että aatteellinen työ oli jo monipuolista, käsittelen valtiollisia ja ammatillisia kysymyksiä. Myös lentolehtiä oli alettu jonkun verran julaista ja keskustelu työläisnaisliiton äänenkannattajasta oli vireillä. Kolmannen edustajakokouksen jälkeen on liiton osastojen luku ja jäsenmäärä kasvanut seuraavasti:

Vuonna 1906	osastoja 111	jäseniä ei tilasto	osota.
» 1907	» 134	» 2,724	
» 1908	» 147	» 2,772	

Liiton jäsenmäärään on vaikuttanut heikentävästi se, että enimmäkseen naisten ammattiosastot ovat siitä eronneet yhtyen asiain vaatimiin ammattiliittoihin ja toiset sitä tietä Suomen työväen ammattijärjestöön. Kaikki s.-d. naisliiton naiset täytyvät työväenyhdistyksiensä kautta kuulua s.-d. puolueeseen. Kun paitsi liittoon kuuluvain osastojen naisia työväenyhdistyksissä on paljon naisjäseniä, onkin puolueeseen kuuluvain naisten luku melkoinen, ollen eri vuosina seuraava:

vuonna 1900	1,607	vuonna 1904	3,995
» 1901	1,063	» 1905	9,575
» 1902	1,496	» 1906	18,986
» 1903	3,013	» 1907	18,873

Mainita ansaitsee se työ, mitä naiset kaikkialla maassa ovat suorittaneet työväenyhdistysten rakennusrahastojen kartuttamiseksi, ottamalla osaa arpajaisten valmisteluihin j. n. e.

Sosialidemokratian hengen mukaista lasten kasvatusta on työläisnaisosastojen keskuudessa pohdittu. Niinpä on naisosastojen aloitteesta perustettu ihanneliittoja lapsia varten ja liiton toimesta julaistu Ihanneliittotyön opas. Myös kursseja ihanneliittojen opettajain valmistamista varten on toimeenpantu Viipurissa, Kouvolassa ja Helsingissä.

Valtiollisen äänioikeuden voittoa seurasivat vaalitoimet. Virallisiin vaalilautakuntiin tuli myös työläisnaisia ja s.-d. puolueen vaalivalmistuksissa suorittivat työläisnaiset tärkeän osan.

Työläisnaisliitto piti neljännen edustajakokouksen Viipurissa v. 1906 ja keskusteltiin siellä puolueen hyväksymästä vaaliohjelmasta sekä sovittiin vaaleja varten menettelytapa, jonka mukaan myös s.-d. puolueen naisia, jos kelpoisuusehtoja täyttävät, oli saatava eduskuntaan. Kokouksessa oli 68 osastoa edustamassa 130 jäsentä ja sen lisäksi puoltolauseen nojalla 26 henkilöä.

Joka vaaleja varten on s.-d. naisliitto julaissut vaalijulistuksen 50,000 kappaleen painoksena. Ensimmäisten vaalien edellä oli työläisnaisia 3 p. maaliskuun vaalikiihotuskulkuissa yhteensä useita kymmeniä tuhansia. Innokkaasta toiminnasta onkin osaltaan ollut seurauksena s.-d. puolueen vaalivoitot, ollen puolueella naisedustajia eri eduskunnissa v. 1907 9, v. 1908 13 ja v. 1909 12.

Vuoden 1907 alusta alkaen on ilmestynyt »Työläisnainen» työluokan naisten äänenkannattaja. Sen numeroluku on 50—52 vuodessa.

Työläisnaisten ammatillinen järjestyminen on edistynyt hitaasti. Kuitenkin on jo useita ammattiosastoja, joilla on takana 10-vuotinen toiminta. Vaikeissa lakkotaisteluissa kuten Voikaalla, Kuusankoskella, Hyvinkäällä j. n. e. ovat naiset olleet mukana. Myös Laukon torpparilakko koski kipeästi siellä oleviin maatyöläisnaisiin. Mutta nuo paljon kärsimystä tuottaneet taistelut ovat kylväneet itsetietoisuutta köyhälistön naisiin, joilla palkkatyöläisinä ja uuden suvun äiteinä on niin suuri tehtävä työluokan vapauttamisessa. Yhteenliittymisen merkitys käy yhä selvemmäksi ja lähimpiä tehtäviä on ammattijärjestöjen kaikinpuolinen lujiittaminen. Kovin onkin vielä vähäinen ammattijärjestöön kuuluvain naisten luku, kuten allaolevat numerot osoittavat:

Vuonna 1908.

Tie- ja vesirak. työläisiä	71
Kirjansitojia	215
Puutyöntekijöitä	50
Räätälityöntekijöitä	62
Sahatyöläisiä	376
Paperiteollisuustyöläisiä	571
Jalkinetyöntekijöitä	72

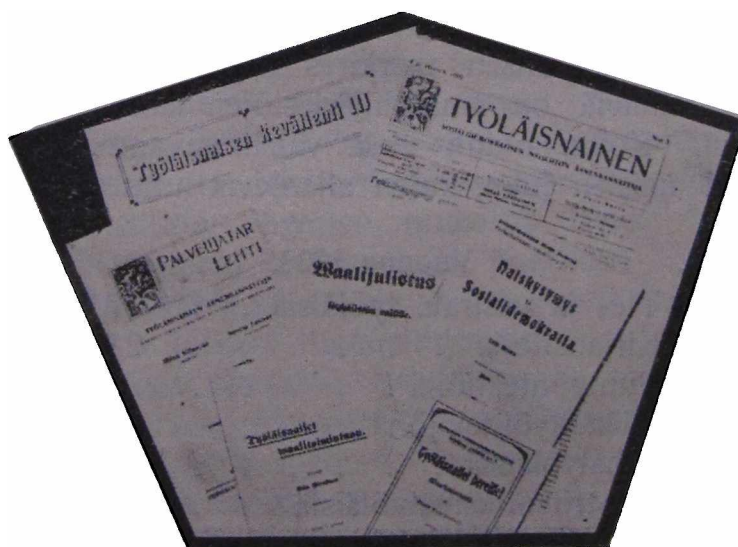
Kulta- ja hopeatyöntekijöitä .	14
Leipurityöntekijöitä	29
Kutomateollisuustyöläisiä . .	965
Ompelijattaria	230
Kaakeli-, fajanssi- ja uunityöl.	6
Metallityöntekijöitä	6
Helsingin paikallisjärjestöstä .	124
Turun »	21
Etelä Saimaan »	1
Kemin »	53
Oulun »	13
Kymin tiilitehtaan a. o.	10

Kaikkiaan 2,889

Kun maassamme teollisuustöissä on naisia kolmenkymmenen tuhannen vaiheille, ei yllä esitetty järjestöjen jäsenmäärä suinkaan ole tyydyttävä — —

Eteenpäin on köyhälistönaisten yhä valtiollisessa ja ammatillisessa toiminnassaan rynnistettävä. Jokainen siihen työhön kortensa kantakoon. Kaikenlainen kärsimystä kysyvä pikkuaherrus suuren päämäärän hyväksi on, se muistettakoon, usein suuriarvoisinta.

Hilja Pärssinen.

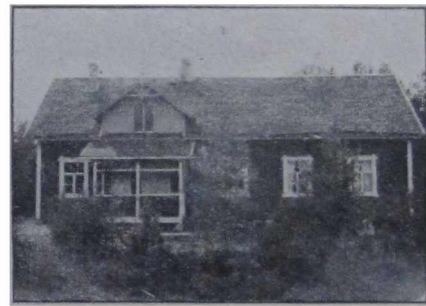

Lappeenrannan t. y., ost. 1900.

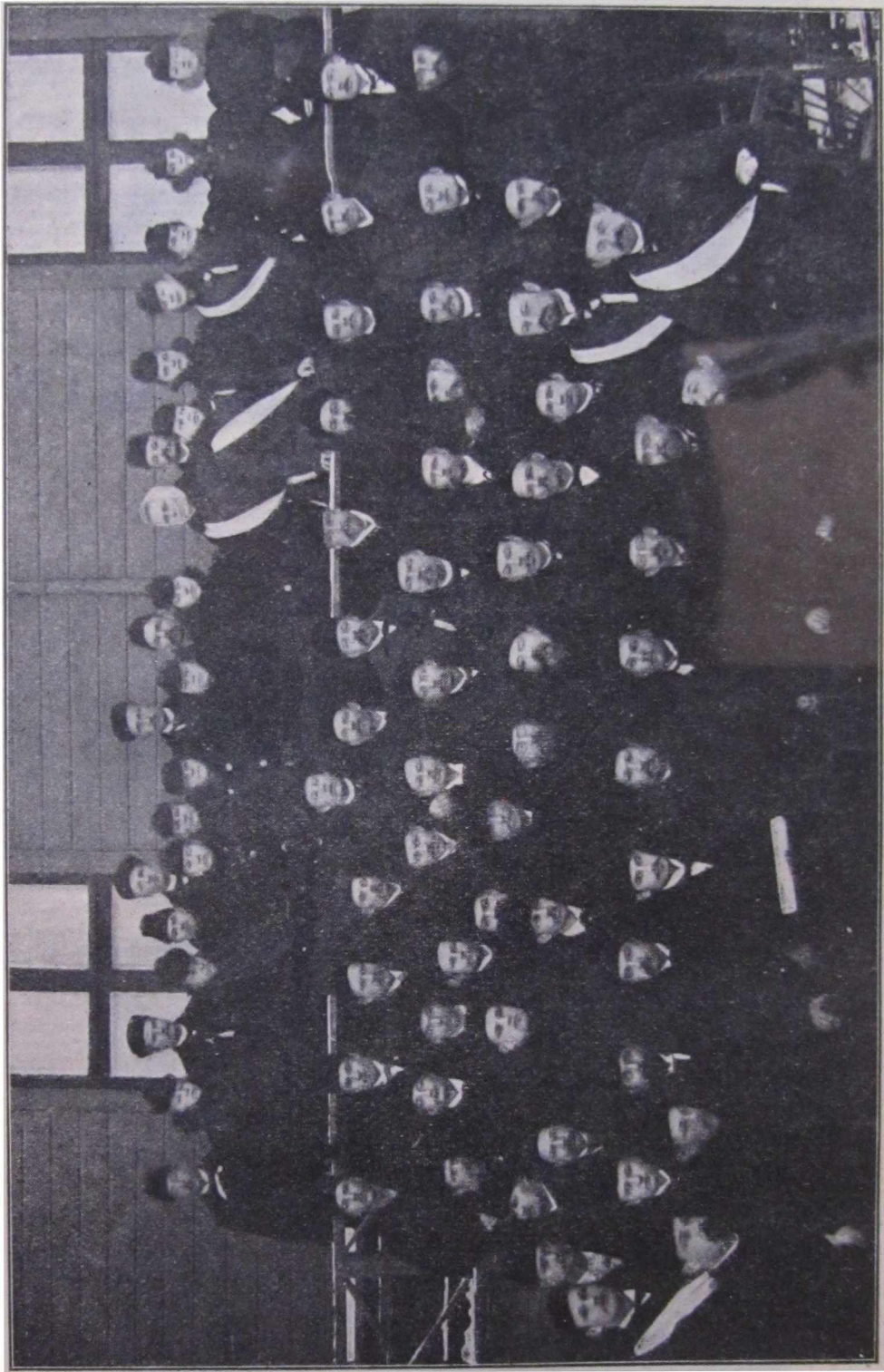
Salmin t. y:n vuokratalo.

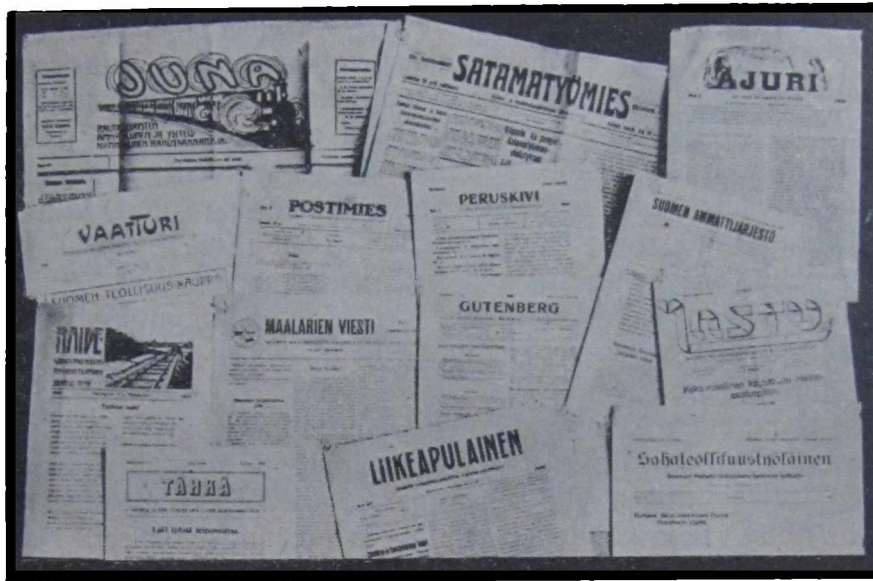
Lempäälän itäpiirin t. y.

Enson t. y.

Ammattiyhdisykskongressi Tampereella 8 10 p. tammik. 1900. Puheenjohtajana J. V. Hellberg ja kirjuriina K. Kulke.

Ammattijärjestöjen lehtiä.

SUOMEN AMMATILLISESTA TYÖVÄENLIIKKEESTÄ.

Meidän maamme ammatillinen työväenliike ei ole vanha. Eihän se sitä voikaan olla, sillä ne edellytykset, joita tämä vaatii eivät miespolvea vielä ole olleet olemassa. Vielä 1870-luvulla ei maassamme tehdasteollisuudesta paljoa tiedetty. Ne ruukkipaikat, sahat ja muut laitokset joita oli, olivat yksityisten ruotsalaisten sukujen omaisuutta etupäässä ja olot niissä olivat järjestetyt melkein pä patriarkalisesti. Hallitusherrat ja ruukkipatruunat olivat yksiä ja samoja. Jälkeen nälkävuosien 1866 näemme muutoksen kuitenkin tapahtuvan teollisuusoloissamme. Maamme ei voinut jäädä kone-teollisuutta vaille kauemmaksi. Kaikin tavoin alettiin edistää sitä. Me huomaamme kuinka teollisuuslaitokset tulivat hallituksen erityiseksi huolenpidon esineeksi, kuinka niiden toimintaa kaikin tavoin tahdottiin edistää. Tampere meillä siinä tehtaineen on paras esimerkki. Mutta samalla alkoi maahamme myös muodostua nykyaikainen palkkatyöväestö.

Yhteiskunta-olot eivät voineet pysyä enää ennallaan. Täytyi päästä vapaaksi niistä ahtaista oloista, missä vuosisadat oli tuherrettu. Tehdasherrat tahtoivat elinkeinovapautta ja sen he saivatkin. Samalla he saivat myös vapauden päästä työläistensä sielun ja ruumiin herroiksi. Ei kymmentä vuotta vielä voimassaoleva elinkeinolakimme ollut, kun jo näemme työpäivän käyneen 12—14-tuntiseksi, palkkojen ammattitöissä painuessa kahteen markkaan päivässä. Olipa paljon pitempiäkin työpäiviä kuten ne tutkimukset, joita 1880-luvulla syntyneiden työväenyhdistysten toimesta tehtiin, osottavat.

Kauempaa ei ammatillinen työväenliikekään voinut viipyä. 1888 näemme syntyvän ensimmäisen ammattiyhdistyksen ja sitä mukaa yhä useampia. Käsityöläiset ensinnä niihin ryhtyivät ja vähitellen tehdas- ja rakennustyöläiset. Näitä yhdistyksiä samoin kuin työväenyhdistyksiäkin piti kyllä mestarit vuosikausia johdettavanaan, eikä niiden tarkoituksena suinkaan ollut taisteluun lähtö työnantajain mielivaltaa vastaan. Koetettiin vaan pulmallista kysymystä selittää: miten on mahdollista työnantajan ja työläisen vastakkaiset edut yhteensulattaa? Vaikkakin siis ammatilliset yhdistykset olivat jo olemassa ei kuitenkaan vielä silloin työväki jaksanut vapautua itsenäiseen toimintaan. Se tapahtui vasta viime sataluvun viimeisen vuosikymmenen lopulla.

Murroskohtana voimme pitää vuotta 1895. Eritoten rakennusteollisuudessa pääkaupungissa työväki kävi levottomaksi. Ilmeinen tyytymättömyys palkkoihin ja työpäivään vallitsi. Alinomaa tehtiin lakkoja ja harvoin menestyksettä. Aina nousi palkka pennillä ja parilla. Seuraavana vuotena lähdettiin yleiseen hyökkäykseen 12-tuntista työpäivää vastaan ja jo 1897 voitiin sanoa pääkaupungissa 10-tuntin työpäivä saavutetun. Maaseutukaupungit tulivat perässä. Tehdastyöväki lyhensi myös työajan 10—11 tuntiin. Liike virkistyi yhä näistä saavutuksista, alettiin puuhata toisten paikkakuntalaistenkin kanssa ja koko maata käsittävän liiton kirjaltajat ensimmäisenä perustivat 1897. Näitä seurasivat satulasepät, kirvesmiehet, räätälit, maalarit, muurarit niin että sataluvun lopussa ammattiliittoja maassamme oli kaikilla näillä.

*Suomen paperiteollisuustyöväen ensimmäinen edustajakokous Tampereella
14 - 15 p. huhtikuuta 1906.*

*Suomen kirvesmiesten liiton perustava kokous Helsingissä 27 - 28 p. kesäk. 1899.
Puh. joht. M. Haikarainen, siht. O. Tiippa.*

Meidän on mainittava, että mitään pontevampaa toimintaa, lukuunottamatta kirjaltajia, nämä liitot eivät voineet aikaansaada. Maksut näet liitoissa olivat niin vähäiset, että kassoja ei ollut, eikä ilman niitä toiminnasta mitään tule. Verot olivat vaan nimellisiä, 25 joskus 50 penniä vuodessa. Työtaistelujen järjestämistä ja säännöllistä avustamista ei liittojen puolelta voitu ajatella.

Samoihin aikoihin alkanut valtiollinen työväentoiminta temmatessaan mukaansa yhä suurempia joukkoja antoi siipiä myös ammatilliselle liikkeelle. Molemmat menivätkin käsikädessä, jopa niin että niitä toisistaan ei voinut erottaa. Työväenyhdistykset, jotka olivat valtiollisen toiminnan tekijöinä, olivat myös ammattiyhdistysten yhdyssiteenä. Harvoja ammattiyhdistyksiä oli työväenyhdistyksistä riippumattomia.

Vaikkakaan ammattiliitot eivät olleet muuta kuin »kuvia», uskallettiin ajatella mahdolliseksi näiden yhdistäminen yhdeksi keskusjärjestöksi. Ajatuksen toteuttajaksi ryhtyivät helsinkiläiset. Valtiollisen liikkeen »johto» Turussa myös oivalsi kysymyksen tärkeyden, jopa siinä määrin että katsoi itsellään olevan etuoikeuden helsinkiläisten rinnalla käydä yrityksen etunenään. Seuraus tästä ikävästä riidasta: onko se Helsinki tai Turku joka johtaa? oli se että kun joulun ja uudenvuoden välillä 1899 Helsingissä oli pidetty ammattiyhdistysten kokous Ammattijärjestön perustamiseksi, pidettiin muutaman päivän kuluttua Tampereella puoluehallinnon toimesta samallinen kokous, jossa helsinkiläisten puuha tehtiin mitättömäksi. Tai oikeammin: koko ajatus, saada ammatillinen keskusjärjestö tapettiin.

Näistä yrityksistä oli voimaperäisempi helsinkiläisten. Heidän suunnitelmansa olivat Ruotsin järjestöjen mukaiset; säännötkin olivat Ruotsin Tehdas- ja sekatyöntekijäin liiton sääntöjen malliset. Toimikunta teki parhaansa saadakseen ammattiliittoja ja yhdistyksiä yhtymään tähän järjestöön, mutta ei onnistunut ja jo keväällä 1900 katsoi toimikunta mahdottomaksi työskentelyä. Tampereella nukkui yritys alkuunsa.

Senjälkeen ei enää ollut mahdollista vuosikausiin tehdä uutta yritystä. Riistettiin työläisiltä tärkein ammatillisen liikkeen ehto: yhdistymisvapaus. Sortovuosina näemme kuinka

liitto toisensa perään surkastuu ja raukeaa se vähäenkin side, mikä eri paikkakuntain työläisillä on ollut. Vaikkakaan yhdistyksiä ei lakkautettu, kävi niiden toiminta tukalaksi. Työtaisteluihin sekaantui poliisin mielivalta ja työväen lehdet kiellettiin jo julkaisemasta ilmoituksia lakkopaikoista. Taistelu tätä sortoa vastaan vaati työläisten kaiken huomion ja syrjäytti jossain määrin ammattiliikkeen ajamisen edes käytettävissä olevilla keinoilla.

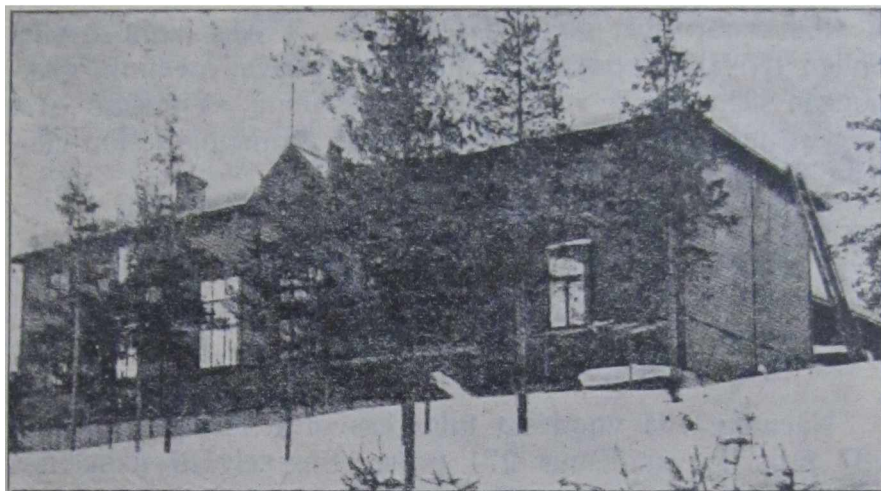
*Suomen leipurien edustajakokous Tampereella toukok. 14 ja 15 p. 1905.
Puheenjoht. E. Ahlman ja A. Mast, siht. Y. Sirola ja T. Varto.*

Vapauttava suurlakko poisti ne sulut, jotka vuosikausia olivat teljenneet ammatillisen toiminnan. Ei kymmeniä, vaan satoja ammattiosastoja syntyi kuin sieniä sateen perästä, kymmenittäin muodostui koko maata käsittäviä liittoja näiden yhdistäjäksi ja rohkeasti päätettiin huhtik. 17 p:nä Tampereella Ammattijärjestön muodostauminen. Tämä yritys onnistui; jo ensi vuotena liittoja yhtyi tähän 18 ja nykyään niitä on jo 29. Kehityksen nopeus näkyy seuraavasta:

Vuosi	Liittyi	Osastoja	Jäseniä
1906	—	214	11,184
1907	18	429	23,419
1908	27	585	23,126

Eri liittojen jäsenlukumäärä näkyy seuraavasta:

	Jäseniä		
	1906	1907	1908
Lasiteollisuustyöväenliitto	108	156	150
Nahanjalostustyöntekijäinliitto	218	238	250
Tie- ja vesirakennustyöv. »	521	1,416	1,308
Kirjansitojain »	68	409	372
Puutyöntekijäin »	2,700	4,182	3,164
Räätälien »	962	1,149	964
Satulaseppäin »	125	90	63
Sukeltajain »	19	24	19
Sahateollisuustyöväen »	1,893	4,321	2,470
Paperiteollisuustyöväen »	1,942	3,500	2,380
Jalkinetyöntekijäin »	125	600	522
Kulta- ja hopeaseppäin »	—	162	120
Leipurien »	345	370	266
Kivityöntekijäin »	1,793	1,322	1,220
Satama- ja vesiliik. työnt. »	—	3,000	667
Kutomateollisuustyöväen »	—	1,756	1,633
Ompelijattarien »	—	224	230
Metallivalajain »	365	500	600
Kaakeli-, fajanssi- ja uun. »	—	—	239
Metallityöntekijäin »	—	—	2,776
Putkityöntekijäin »	—	—	200
Sähkötyöntekijäin »	—	—	345
Sos.-dem. sanomalehtim. »	—	—	52
Läkki-, pelti- ja vaskisep. »	—	—	281
Kirjaltajain »	—	—	1,500
Metallisorvaajain »	—	—	175
Pohjolan tukkityöläisten rengas	—	—	1,000

Lahden t. y., rak. 1900.

Kungasalan t. v:n talo, rak. 1908.

Vappu 1908 Pirttiniemen puistossa Mikkelissä.

Rahavarat ovat myös lisääntyneet. Eihän kumma, sillä onhan työväki huomattuaan liittojen hyödyn, ruvennut mak samaan säännöllistä veroa niiden kassoihin. Yhteensä ovat eri vuosina raha-asiat olleet seuraavat Ammattijärjestön alai sissa liitoissa.

Vuosi	Tuloja	Menoja	Varallisuus
1907	139,340	94,843	62,464
1908	359,232	283,418	244,516

Näemme että vuodessa tulot kasvoivat 164 pros., menot 187 pros. ja varallisuus 271 pros. Siis selvästi nähtävissä liikkeen voimakas eteenpäin meno.

Tätä pontevasti vielä edistää ammatillinen sanomaleh distö, joka jälkeen suurlakon on syntynyt. Sanomalehtiä on näet seuraavilla liitoilla:

	Ilmestyy	Painosmäärä
Suutareilla	4 kertaa vuodessa	1,500
Maalareilla	4 » »	1,500
Sahatyöläisillä	4 » »	4,000
Kirjaltajilla	2 » kuussa	1,800
Kirjansitojilla	4 » vuodessa	500
Muurareilla	1 » kuussa	1,500
Puutyöntekijöillä	4 » vuodessa	3,000
Satamatyöläisillä	1 » viikossa	1,000
Rautatieläisillä	1 » »	1,500
		Yhteensä 16,300

Keskusjärjestön ulkopuolella ei, senjälkeen kuin muura rien ja tehdas- ja sekatyöläisten liitot ovat tänä vuonna sii hen yhtyneet, ole enää merkitsevimpiä liittoja kuin maalarit ja rautatieläiset.

Taistelujen melkein katkeamatta sitten v:sta 1905 jatkut tua ei liittojen sisäistä lujittamista ole jaksettu suorittaa niin voimakkaasti kuin olisi pitänyt. Muita kuin lakkokassoja ei näet ole vielä saatu, mutta huomattu on kipeän tarpeen

vaatimaksi työttömyyskassat, sairaskassat j. n. e. Niiden synnyttyä saa liike vakavuutta lisää, jäsenet tulevat pysyväisiksi.

Maamme työväen ammatillinen liike ei ole ollut levottomuutta herättämättä työnantajissa ja heidän järjestöissään. Se näkyy siitä kiukusta, jolla he esiintyvät työtaisteluissa ja siitä häikäilemättömyydestä, mikä on ollut ominaista työ-suluissa. Mutta tietoisuuden yhä juutuessa ammatillisen järjestäymisen tärkeydestä, käy mahdottomaksi järkyttää sitä suojamuuria, jonka liitot tarjoavat työläisille.

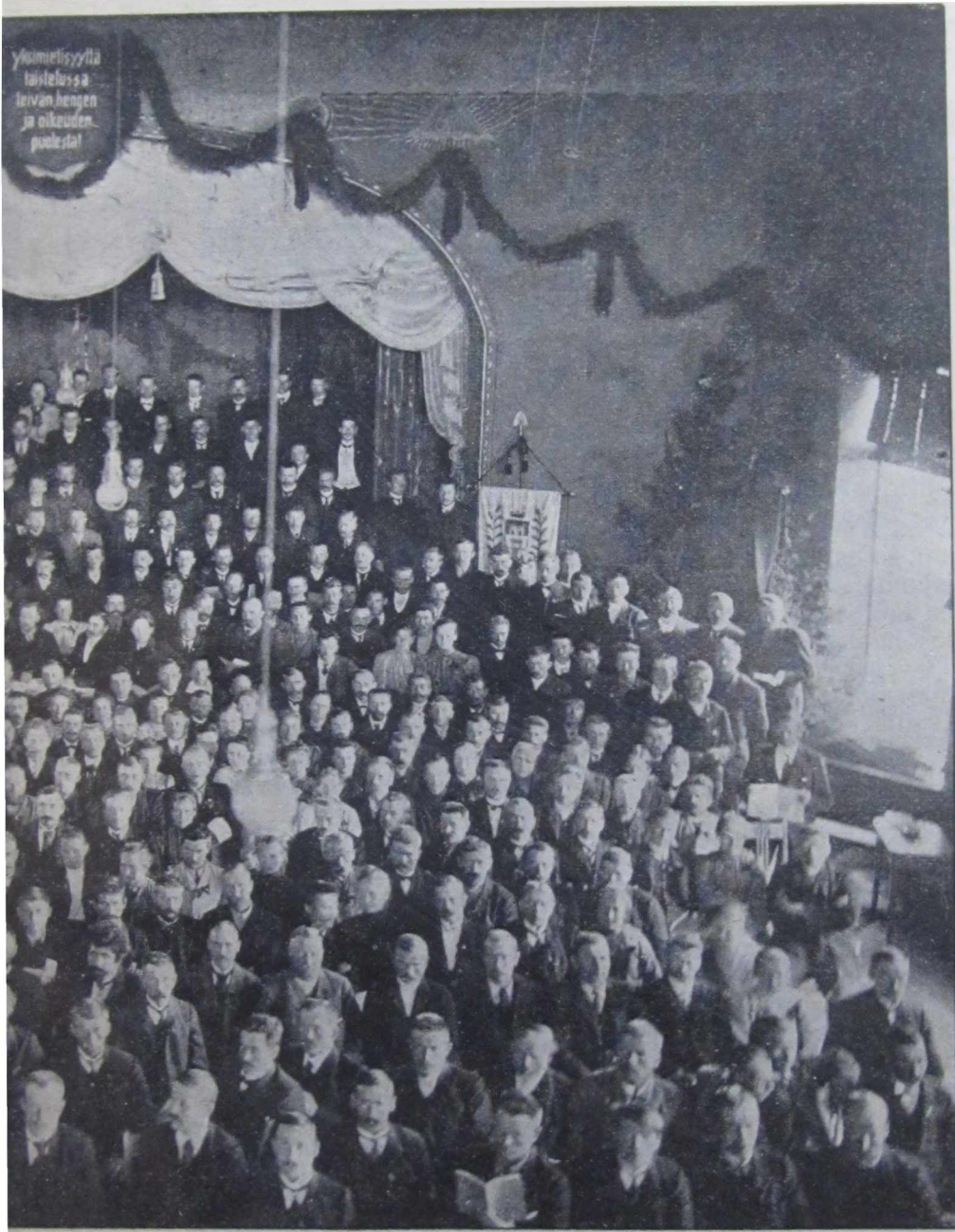
Eero Haapalainen.

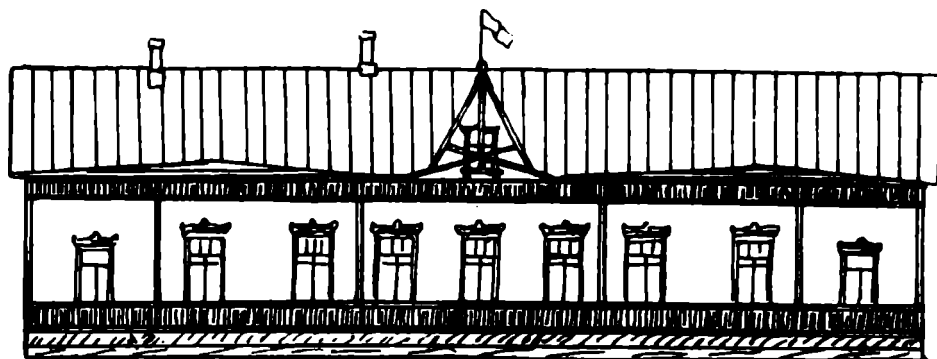
*Puutyöntekijäin liiton ensimmäinen edustajakokous Tampereella 19 p. kesäk. 1908.
Puh. oht. E. Perttilä ja S. Hellsten, siht. T. Varto ja August Halme.*

*Oulun puoluekokous 20--27 p. elok. 1906. Puheenjohtaja
Vieraina ruotsalaiset*

*T. Tainio, Y. Sirola ja E. Perttilä. Sihteeri M. Uotinen.
Kokouksen puolesta ja H. Lindqvist.*

Voikan t. y.

PALVELIJAIN TOIMINNASTA.

Yksi haara työväen järjestöjen mahtavasta rungosta on palvelijain järjestö. Verrattuna muihin ammatteihin ovat palvelijat lukuisimmat. Tilaston mukaan v:lta 1900 löytyy niitä, jotka olivat toisilla laillisessa palveluksessa, vaimot ja lapset niihin luettuina, 226,451 henkeä. Jos laskettaisi naineiden perheet pois, niin huolletta voisi laskea palvelijoita olevan noin 100,000. Tämän suuren ammattikunnan järjestäytyminen on siis paljon merkitsevä työväenliikkeessä, sillä huonosti palkattuina ja luonnottoman pitkällä työpäivillä rasitettuina, vieläpä yleisesti halveksittuina, pyrkivät he alituisen muille ammattialoille, ollen usein valmiita myymään työvoimaansa paljoa alhaisemmasta kuin järjestynyt tyväestä. Erittäinkin työriitaisuuksien sattuessa on tämä tuhoisaa.

Ensimmäinen palvelijain järjestö on Viipurin t. y:n yhteyteen v. 1892 perustettu palvelijataryhdistys. Vasta v. 1898 perustettiin Helsingin palvelijataryhdistys. Nämät oli perustettu täydelleen porvarilliselle pohjalle ja molemmissa oli myöskin emäntiä jäseninä. Mutta kauvan ei sovinnollisuutta näkynyt riittäneen, koska emäntien nimet katoavat johtokuntien jäsenluettelosta ja toimimaan jäävät yksinomaan palvelijat. Kun työväenliike samaan aikaan astui jyrkempään suuntaan ja repäisevä innostus pani laajentamaan vaikutusalaa, niin syntyi uusia palvelijatarosastojakin. V. 1899 perustettiin ainakin Helsingin ja Turun t. y:n palvelijatarosastot, vähän myöhemmin syntyi osasto Tampereelle.

Palvelijain järjestäytyminen ja itsenäinen toiminta herätti äärettömän myrskyn emännissä. Työväen yleisiin vaatimuksiin oli jo osittain totuttu, mutta kun ne rupesivat tunkeutumaan koitehinkin, niin se kauhistutti. Palvelijoita oli totuttu katselemaan tahdottomina olentoina, jotka olivat melkein pä sitä varten syntyneetkin, ja joilla ei ollut oikeutta omaa onneaan ajatella, ei koh-

Patveijinin edustajakokous Lahdessa 6 7 p. marrask. v. 1906.

taloonsa koskea. Kun nyt rupesi vapaammat aatteet saamaan jalansijaa palvelijoissa, kun nämäkin rupesivat väittämään olevansa ihmisiä, vapaita kansalaisia, joille palvelijoinakin velvollisuuksien ohessa myöskin *täytyy* kuulua *oikeuksia*, nosti se sanomatonta mielten kuohua. Porvarilliset sanomalehdet olivat siihen aikaan täynnä häväistys- ja ivakirjoituksia »piioista», jotka luulevat olevansa — ihmisiä, ja kykenevänsä isännistöänsä vastaan taistelemaan, isännistöään, joista he kuitenkin olivat muka kokonaan riippuvaisia.

Tätä emännistön kiihkeätä vastustusta on palvelijaliikkeen kiittäminen menestyksestään, ilman sitä liike olisi vaipunut velttoon välinpitämättömyyteen, mutta kun emännät agiteerasivat jokaisessa kodissa, käyttäen joka tilaisuutta sos.-dem. liikkeen ja sen yksityisten jäsenten mustaamiseen, niin se luonnollisesti vaikutti päinvastoin kun isännistö tarkoitti.

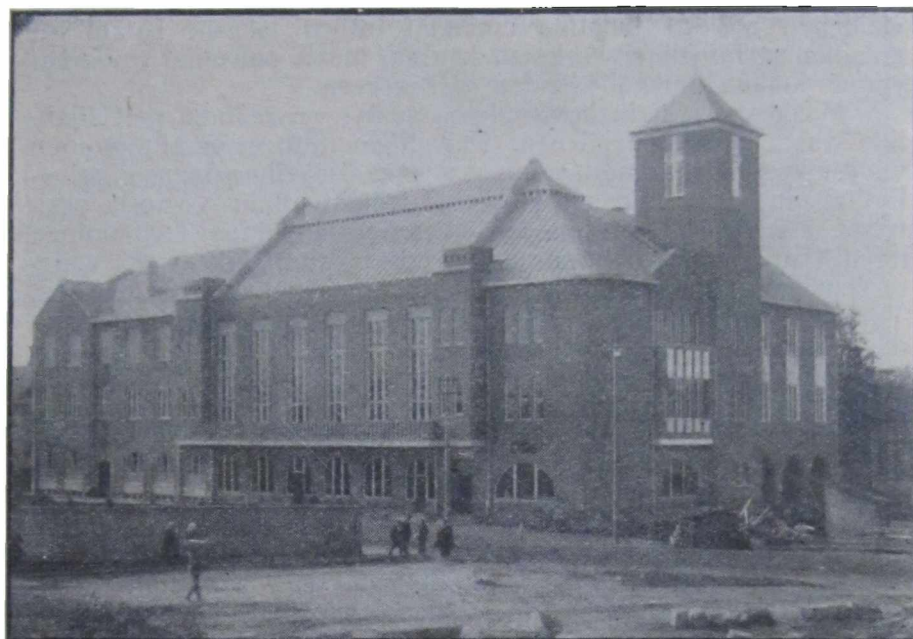
Ensimmäisen kerran yrittivät palvelijat pitää yleistä kokousta työläisnaisten edustajakokouksen yhteydessä Turussa heinäk. 20 p. 1902. Edustajia oli ainoastaan 4:stä palvelijatarosastosta sekä joitakuita naisliiton edustajia, kaikkiaan 12. Keskusteltiin m. m. agitationin järjestämisestä, työpäivän rajoituksesta, työttömyysrahaston perustamisesta, siitä mitä kaupunkilaispalvelijat voisivat tehdä maalaispalvelijain järjestäytymiseksi sekä työnvälitystoimistojen saattamisesta ajanmukaiselle kannalle.

Toinen edustajakokous pidettiin, taaskin työläisnaisten edustajakokouksen yhteydessä, Tampereella 15—16 p. heinäk. 1905. Kokouksessa oli osittain samoja kysymyksiä kuin ensimmäisessäkin, mutta sen lisäksi otettiin keskusteltavaksi palkollisia koskeva erikoislainsäädäntö, jota vaadittiin kumottavaksi.

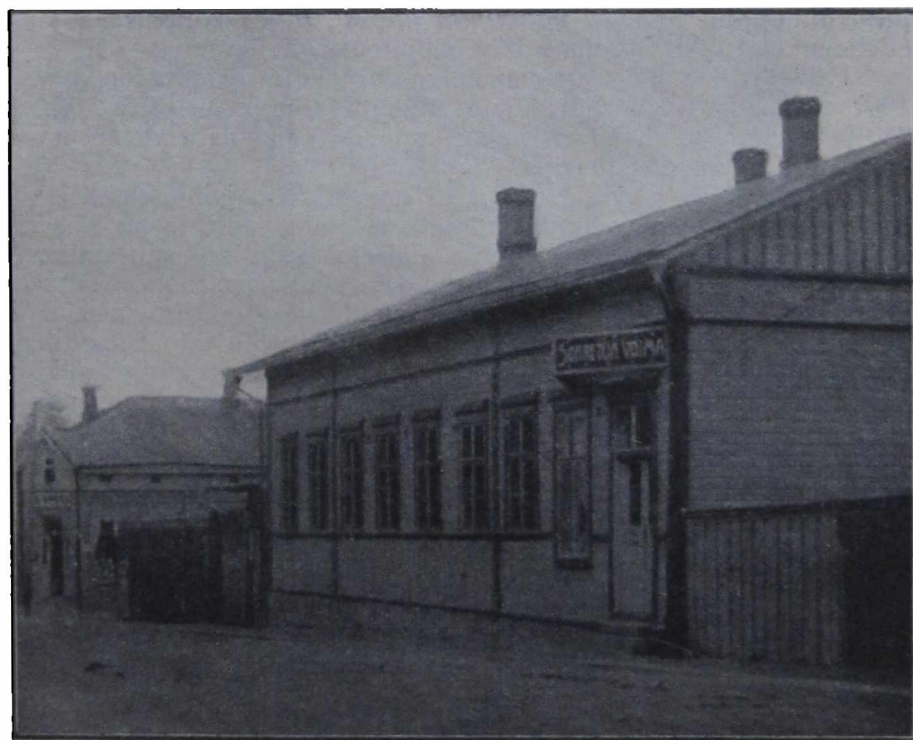
Kokouksessa oli edustettuna ainoastaan 6 osastoa. Kumminkin päätettiin perustaa *Palvelijattarien liitto*, jonka kotipaikaksi tuli Helsinki. Liitto ryhtyi järjestämään agitationia, mutta varojen puutteessa kävi toiminta hitaasti, kunnes marraskuun suurlakko puhalsi virkeämmät tuulet liikkeelle.

Suurlakon aikana näyttelivät palvelijat monin paikoin hyvin tärkeätä osaa. Suurlakkoa kaikkine kauhuineen ei osattu pelätä kaikkein pahimpana niin kauvan kun se ei tunkeutunut koteihin, mutta kun palkolliset kieltäytyivät tekemästä töitään, kun karja oli jäädä ruokkimatta, ruoka laittamatta, niin pelästyivät isäntäväki. Suurlakkoaikana esittivät palvelijat vaatimuksinaan Helsingissä: palkollissääntö on poistettava ja myönnettävä palvelijoille vapaa-aikaa yksi arki-ilta klo 5 alkaen, ja joka toinen pyhäaamu, toinen iltapäivä, työpäivä 10-tuntiseksi, ylityöstä 25 p. tunnilta, 8 päivän kesäloma täydellä palkalla, kaikki yksityiset paikanvälitystoimistot suurlakkoaikana palvelijoille esteetön oikeus ottaa osaa yleisiin kokouksiin.

Vaatimukset eivät tosin olleet suuret, mutta katsottuina valitsevaan olotilaan tuntui tuo kokonaisuus mullistukselta. Mutta olotila oli sellainen, että emännät niihin vaatimukseen empimättä suostuivat. Vieläpä moni palvelija ainoastaan asui ja kävi syö-

Kotkan t. y.

Jyväskylän t. y., ost. 1906.

mässä palveluspaikassaan ollen kaikki päivät ulkosalla. Tosin »laillisten olojen» palattua emännät ottivat takasin hätätilassa antamiensa lupauksia korkojen kanssa, mutta palvelijat se herätti ymmärtämään joukkoliikkeiden merkityksen.

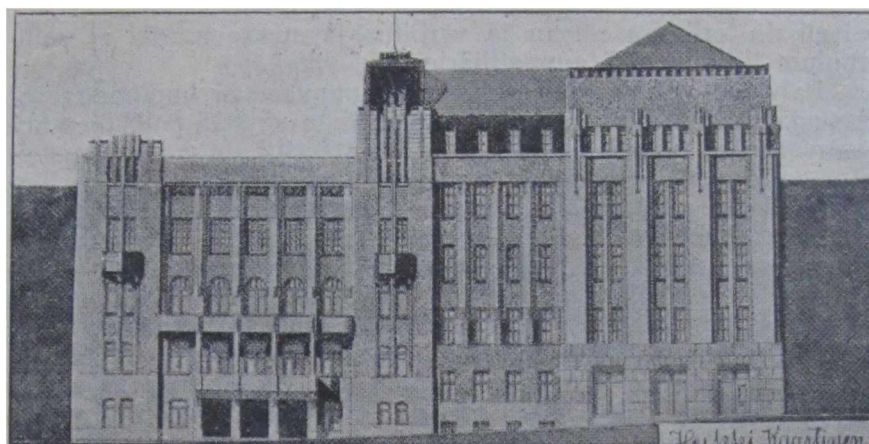
Maalaispalvelijain keskuudessa syntyi varsinainen palvelijain liike vasta suurlakon jälkeen. Palvelijain liitto ei varattomuuden vuoksi kyennyt huomattavammassa määrässä innostamaan palvelijoita, mutta sen teki suurlakko. Palvelijat joihin — omaa yksityistä elämäänsä kun elävät — uusien aatteiden levittäminen näytti kerrassaan mahdottomalta, tulivat suurlakon ajalla vedetyksi yleisiin kokouksiin ja siten tutustumaan työväenaatteeseen. Torppariliike vaikutti myös herättävästi maalaispalvelijain keskuudessa. Kesällä v. 1906 rupesi sanomalehdissä ilmenemään vaatimuksia yleisen palvelijain edustajakokouksen pitämisestä. Kun palkolliskysymys myöskin tuli esiin Oulun puoluekokouksessa niin puoluetoimikuntaa veloitettiin avustamaan Palvelijattarien liittoa yleisen koko maata käsittävän edustajakokouksen pitämisessä. Siten saatiinkin tuo kokous toimeen Lahdessa marrask. 6—7 p. v. 1906. Kokouksessa oli toista sataa edustajaa, suurimaksi osaksi maalaisia, edustaen noin 7,000 palvelijaa.

Kysymyksistä mainittakoon: »palvelukseen sitoutumisen ehdot», päätettiin ruveta agiteeraamaan vuosipalvelusta vastaan, »työpäivän pituus», päätökseksi tuli kaupunkilaispalkollisille 10 tuntia ja maalaispalkollisille kesällä 10 ja talvella 7 tuntia. Vaaliagitationia myös suunniteltiin ja päätettiin ruveta toimimaan yhdessä sekä maalais- että kaupunkilaispalvelijat, ja Palvelijattariliitto muutettiin *Suomen palvelijain liitoksi*, jonka kotipaikaksi jäi edelleen Helsinki. Vanhaa liittohallintoa täydennettiin.

Palvelijain neljäs edustajakokous pidettiin Tampereella v. 1907 elok. 17—19 p. Palvelijain ammattiosastoja oli edustettuna 33, ja sitäpaitsi oli 50 eri paikkakunnalta palvelijain yleiset kokoukset lähettäneet edustajia.

Keskustelukysymyksiä oli paitsi ennestään ohjelmassa olleita, seuraavat: tapaturmavakuutus ulotettava palkollisiin ja alaikäiset asetettava saman suojelussäännön alaiseksi kuin teollisuusammatteissa. Keskusteltiin myöskin saunapalvelijain asemasta. Tässä kokouksessa oli esillä kysymys ammattijärjestöön liittymisestä, mutta toistaiseksi ei voitu yhtyä. Palvelijain järjestö katsottiin esim. palkkoihin nähden olevan erikoisasemassa muihin työläisiin verraten. Kumminkin veloitettiin liittotoimikuntaa olemaan vuorovaikutuksessa Ammattijärjestön kanssa.

Viides edustajakokous pidettiin Helsingissä toukok. 30—31 p. 1909. Kokouksessa oli 50 edustajaa. Keskustelukysymyksistä oli osa vanhoja, uusia oli asuntokysymys ja sitä paitsi kysymys palvelijain liiton yhdistämisestä jonkun voimaperäisemmän liiton yhteyteen. Päätettiin sentään edelleenkin ylläpitää omaa liittoa, koska osastoja on olemassa 40, joskin jäsenverot ovat alhaiset, ainoastaan 10 penniä kuukaudessa. Agitationiin ja järjestäytymiskustannuksiin ei kyllä riitä paljoakaan uhrata, mutta katsoen

Tampereen t. y:n piirustussuunnitelma.

Vaasan ruotsalaisen t. y:n talo, rak. 1907.

palvelijain erikoisasemaan ja veroituskysymykseen toki ei voitu muuhun liittoon eikä ammattijärjestöön yhtyä.

Palvelijat eivät monivuotisesta toiminnastaan huolimatta voi kerskata suurista voitoistaan, ei numeroilla näyttää palkkojen kohonneen eikä työpäivän lyhenneen, mutta siltä on voittoja saavutettu, vaikka ne ovatkin enempi siveellisiä voittoja. On muutamain paikoin yritetty aikaansaada lakontapaista taistelua vuosipalvelusta vastaan ja siinä on osittain voitettukin. Maaseudulla on useissa paikkakunnissa muutettu vuosipalvelus kuukausipalvelukseksi. Työpäivä on myöskin jossain määrin lyhentynyt ja ennen kaikkea palvelijain järjestöille on annettu tunnustusta.

Kirjallisuutta on palvelijain järjestöt julkaisseet: Helsingin palvelijataryhdistys »Heikkojen ääni» nimistä albumia kaksi numeroa. Sama yhdistys alkoi julaista Palvelijatarlehteä heti yhdistyksen perustamisen jälkeen, mutta vaikka yhdistys toimikin kristillisellä pohjalla, niin katsottiin se siksi vaaralliseksi perherauhalle, että lupaa ei annettu. Vasta v. 1905 yritti yhdistys uudestaan saada lupaa ja silloin se myös saatiin. Yhdistys luovutti lehden Palvelijattarien liitolle joka kustansi lehteä kaksi vuotta, mutta kun lehden kannattajajoukko oli pieni, luovutettiin lehti Työläisnaisen osuuskunnalle ja nimeksi muutettiin »Työläisnainen». Palvelijain liitto on sitäpaitsi kustantanut edustajakokousten pöytäkirjoja. Sitäpaitsi julkaisi Viipurin Palvelijataryhdistys 10-vuotiskertomuksen.

Palvelijaliike tulee kauvan aikaa pysymään tienraivaajana muille ammattiliikkeille, sillä suuri osa palvelijoista ei voi ammattinsa turviin tulevaisuuttaan rakentaa, vaan odottaa sopivaa tilaisuutta päästäkseen itsenäisemmälle työalalle. Täten ei palvelijain järjestöihinkään saada pysyväistä joukkoa, sillä toimihenkilötkin muuttavat usein toisille toimialoille ja paikoille liittyen ammattinsa järjestöön. Mutta tienraivaajanakin on palvelijaliikkeellä suuri merkityksensä ja historiallinen tehtävänsä, sillä sekin avustaa voimakkaasti uusien olojen kehittämistä, joissa ihmistyöllä ei enää palvella yksilöjen mukavuuksia, vaan tärkeitä yhteiskunnallisia tarpeita.

Miina Sillanpää.

TAMPEREEN JA OULUN KOKOUKSISSA VALITUITA PUOLUE-
HALLINNON, TOIMIKUNNAN JA NEUVOSTON JÄSENIÄ.

Tampereella 1905 ja Oulussa 1906 valituista:

E. Valpas.

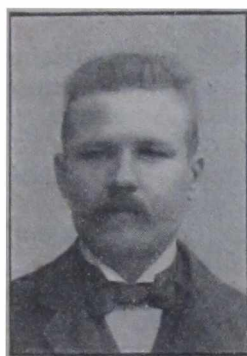
Y. Sirola.

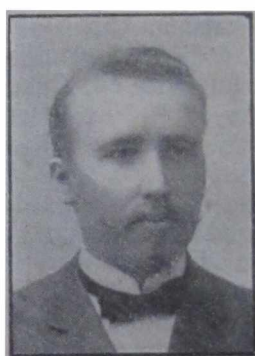
A. Rissanen.

M. Uotinen.

M. Turkia.

A. Partanen.

Tampereella 1905 valituista:

M. Pausivuori.

F. Sulin.

Ida Aalle.

V. Kosonen.

H. Pärssinen.

P. Leppänen.

H. Lindroos,

A. Sivenius.

Eedvard Valpas, * 6/6 73. Käynyt Vaasan alkeiskoulua. 1896 muurariksi. 1897 alkoi kirjoitella *Työmieheen*, jonka toimitukseen tuli 1899.

Yrjö Sirola, * 8/11 76 Piikkiössä. Koulu Viipurissa, yliopp. 1896. »Kansan Lehteen» 1904, puoluesiht. 1905, »Työmieheen» 1906.

Matti Turkia, * 26/2 71 Viipurin pitäjässä. Sahatyöläinen. Aikaisin puolue-toimissa. »Eteenpäin» toimittaja 1905—6. Puoluesihteri.

A. Partanen, * 28/2 79 Kuopiossa. Kirjansitoja. Kuopion osuuskaupan hoitaja.

Aukusti Rissanen, köyhälistön poika Viipurista. Ylioppilas. Sortovuosina vangittuna. »Sosialistissa». Nyt Amerikan »Työmieheessä».

Mikko Uotinen, * 1885 Terijoella. »Työmieheessä» 1906. Runoilija.

M. Paasivuori, kats. s. 134.

E. Salin, kats. s. 15.

Ida Aalle, * 6/5 75 Nurmijärvellä. Työläisnaisten ensimmäisiä herättäjiä. Lukuisissa ed. kokouksissa ja luottamustoimissa.

V. Kosonen, * 6/11 73. Perustanut Amerikan »Työmiehen». Agitaattori 1905. »Kansan Lehden» tal. hoit. 1906. Kustantaja.

Hilja Pärssinen, * 18/7 76 Halsualla. Opettajatar. Runoilija (Hilja Liinamaa). »Työläisnaisen» toimittaja.

Paavo Leppänen, muurari, ollut aikaisin mukana toiminnassa. »Sosialistin» ja »Eteenpäin» toimittajia.

Heikki Lindroos, * 21/5 65 Tampereella. 25 vuotta tehtaassa. Sitte osuuskaupan hoitaja, nyt keskusosuuskunnassa. Kunnallisissa ja työväen luottamustoimissa. Valtiopäivillä.

A. Sivenius, * 20/5 76 Nastolassa. Työssä eri aloilla. Poikotettu rautatieltä. Ollut eduskunnassa. »Raivaajan» toimittajana, nyt satamatyönt. liiton sihteeri.

Heikki Herman Jalonen, * 11/2 65 Tyrvällä. Maa-, rakennus- ja tehdastöissä. Puolue- ja torpparikokouksissa. Puhujana. Kirjotellut puoluelehtiin.

J. E. Lillnix, räätäli. Vaasassa innokkaimmin puuhannut t. y:n puolueeseen liittymistä 1902.

O. Leivo, * 1/5 76 Huittisissa. Leipuri. Ollut työssä ulkomaillakin. Puhuja. »Vapaa Sanan» toimittaja.

Tuomas Hyrskymurto, puutarhuri. Toiminut puhujana. Vangittiin Viaporin kapinan aikana ja pidettiin aiheettomasti kauan vankilassa.

A. Järvenpää, kats. s. 136.

F. E. Kellosalmi, * 8/6 77 Tampereella. Kirjaltaja. Toiminut raittiusliikkeessä ja kunnallisissa toimissa. »Eteenpäin» tal. hoit.

Eero Haapalainen, * 27/10 80 Kuopiossa työmieskodissa. Ylioppilas 1902. Lukenut lakitiedettä. »Työmieheen» 1903, »Työhön» 1906. V. 1907 kutsuttiin Ammattjärjestön puheenjohtajaksi, josta 1909 erosi. Edustajakokouksissa ulkomaillakin.

Miina Sillanpää, * 4/6 66 Jokioisissa. Palvellut. Hoitanut

H. Jalonen.

J. E. Lillnix.

T. Hyrskymurto.

O. Leivo.

F. E. Kellosalmi.

E. Haapalainen.

Oulussa 1906 valituista :

M. Sillanpää.

T. Tainio.

A. Siren.

V. Laine.

Esu Paavo-Kallo.

S. Alanne.

V. Viitanen.

K. Hämäläinen.

Helsingin palvelijataryhdistyksen paikanvälitystoimistoa. Valtion työttömyysvakuutuskomiteassa.

T. Tainio, * 1874 Keuruulla. »Länsisuomen Työmiehen» ja »Sosialistin» toimittaja. Alkuajoista agitaattorina ja luottamustoimissa. Amerikan »Raivaajan» perustaja. Edustajana.

Aatto Sirén, * 28/12 73 Orimattilassa. Työmies. V:sta 1898 kirjatellut »Työmieheen». Laatinut lentokirjasia.

Vilho Laine, * 5/7 75 Köyliössä. Puuseppä. Porin t. y:een 1898. Luottamustoimissa. Edustajana.

Esa Paavo-Kallio, * 1858 Isokyrössä. Töissä. 1880 Jyväskylästä opettajaksi. Krist. utopistinen puhuja 1900—2. Erotettu opettajatoimestaan 1906.

Severi Alanne, insinööri. Siirtyi Amerikkaan valtiollisen vainon takia. Siellä puoluelehdissä.

V. Viitanen, * 18/11 63 Honkilahdella. Vanginvartija. Viipurissa. Luottamustoimissa ja eduskunnassa.

Kalle Hämäläinen, * 20/1 81 Kuopion pitäjässä. »Kansan Tahdon» ja »Savon Työmiehen» toimituksessa.

O. V. Kuusinen, * 4/10 1881 Laukaassa. Ylioppilas 1900. Fil. kandidaatti 1905. »Työmiehen» toimittaja.

G. Johansson, * 6/7 77 Helsingissä. Maalari. Ruotsalaisen työväen luottamustoimissa. Eduskunnassa.

Yrjö Mäkelin, * 1/6 75. Suutari. »Kansan Lehden» toimittaja 1900—1906. Nyt »Kansan Tahdon» toimittaja.

H. Törmä, * 27/10 75 Haapavedellä. Suutari. »Kansan Tahdon» taloudenhoitaja.

M. Hättinen, suutari. Jyväskylän puolen työväen luottamustoimissa.

A. Valjakka, * 10/7 77 Mikkelin pitäjässä. Kirjaltaja. Työväen ja kunnallisissa luottamustoimissa.

Atte Mantere, * 19/8 78 Tampereella. Kemin työväen luottamustoimissa. Eduskunnassa.

A. P. Hämäläinen, * 8/9 63 Tuusniemellä. Veturinkuljettaja. Itä-Karjalan työväen luottamustoimissa. Eduskunnassa.

Janne Hautala, »Vapaa Sanan» ja »Kansan Tahdon» toimituksissa.

Ivar Hörhammer, * 11/2 83 Ruotsissa. Konttoristi. Puolueen rahastonhoitaja. »Folktribunenin» toimittaja.

Alb. Ingman, * 18/3 71 Helsingin pitäjässä. Maalari. Helsingin ruotsalaisen työväen luottamustoimissa. Eduskunnassa.

Halvar Backlund, * 18/8 84 Pietarsaareissa. Käynyt reaali- ja kauppakoulun. Konttoristi. Valtuusmies. Ruots. t. l:n hallinnon jäsen.

A. Caselius, maalari. Helsingin työväen luottamustoimissa. Oli »Arbetarenin» vastaavana ja taloudenhoitajana.

Useat näistä, kuten Salin, Paasivuori, Pärssinen, Tainio, Mäkelin ovat jo ennenkin kuuluneet puoluehallintoon. Kutka nykyisin ovat kansaneduskunnassa kts. s. 149.

O. V. Kuusinen.

G. Johansson.

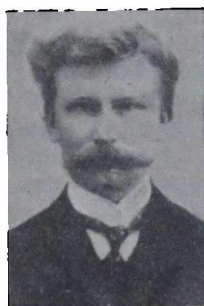
Y. Mäkelin.

H. Törmä.

M. Häätinen.

A. Valjakka.

A. Mantere.

A. P. Hämäläinen.

J. Hautala.

*Ruotsalaisten tovereitten edustajia puolue toimikunnassa ja neuvostossa.
Oulussa valittuja.*

I. Hörhammer.

A. Ingman.

H. Backlund.

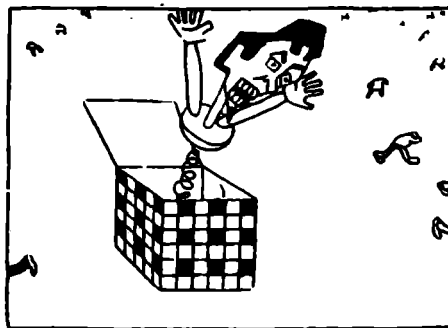
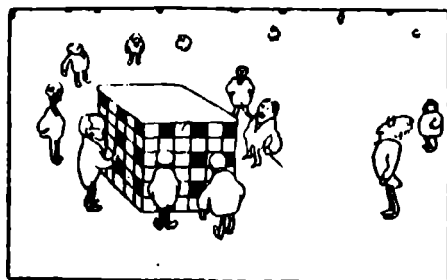
A. Caselius.

Matti Paasivuori (Hälleberg) synt. $\frac{6}{16}$ 1866 Ilmajoella. (Kts. kuva s. 129). Isä ja äiti päiväläisiä, aikaisemmin palvelleet. Isä kuoli nälkävuonna 1868. Äiti kutoi kangasta, neuvoi pojalle lukutaitoa. Ei käynyt muuta koulua kuin rippikoulua, itse oppinut sekä käynyt useissa oppikursseissa. Hyväoppinen poika. Sai lähteä paimeneen. Sitten rengiksi. Tukkimetsissä Hämeessä. Helsingissä issikkana. Takasin Pohjanmaalle. Rautatietöissä, renkinä y. m. töissä. Taas Helsingissä, tiilenkannossa ja kirvesmiehenä. — Työväenliikkeeseen 1892 H:gin kirvesmiesten a. o:oon. Johtokunnassa, siht. ja puh. joht. Esitelmäkilpailuissa ensi palkinto. V:sta 1899 Helsingin työväen sanomalehti o. y:n johtokunnassa (pari vuotta välillä poissa). T. y:n johtokunnassa 1900—1909. Vappukokouksessa 1902 ja sitten usein puhunut 8-tunnin työpäivästä. V. 1898 paikallisen puolueen toimikunnassa. Viipurissa 1901 valittu puoluehallintoon, samoin Forssassa ja Tampereella. Oulussa kieltäytyi. Puoluetoimikunnan erottua Perttiläjutun takia valittiin taasen sen puheenjohtajaksi. V. 1903 Helsingin paikallisjärjestön vakinaisesti palkatuksi sihteeriksi, jossa perehtyi lakokotaisteluihin. Suurilla taistelupaikoilla viettänyt 3 joulua (1903 Varkaudessa, 1904 Voikassa ja 1905 Värtsilässä). 1906 katsoi asemansa velvoittavan vastustamaan useita vähemmän harkittuja lakkoja. Työläiset eivät siitä aina pitäneet. Erosi. V. 1906 valittiin Ammatillisen liittovaliokunnan sihteeriksi, jona valmisti Ammattijärjestön perustavan kokouksen huhtik. 15—17 p. 1907 Tampereella. Toimikunnan varapuheenjohtaja ja Haapalaisen erottua puheenjohtaja. Kirjotellut »Työmieheen» 10-kunnan vuotta huomattuja artikkeleita, ollut vastaavanakin. Laatinut lentokirjasia ja kirjotellut julkaisuihin m. m. useita kuvauksia liikkeemme entisajoilta. Helsingin valtuuston asettamissa komiteoissa ollut valmistamassa työnvälitystoimiston ja työväen opetuksen järjestämisestä ja kunnallisen ammattientarkastajan asettamisesta. Valtion komiteoissa työväenlainsäädännön uudistamista ja työttömyysvakuutusta varten. Eduskunnassa ollut työväenasiain valiokunnassa.

J. K. Kari (kuvat kts. s. 14, 25, 41, 56) puolueen monivuotinen ensimmäinen sihteeri on synt. $\frac{8}{5}$ 68 Oulussa. Ylioppilas 1888. V. 1893 kelpoisuustutkinto Jyväskylän Seminaarissa, opettajana m. m. Turun kansakoulussa 1890—1905. Turun valtuusmiehenä. V. 1904 valitsivat oululaiset hänet porvarissäätyyn vastoin puoluekokouksen päätöstä. Tampereen puoluekokouksessa 20—22 p. marrask. 1905 luopui puoluesihteerin toimesta, jota oli puolueen perustamisesta saakka ansiokkaasti hoitanut. Sai hyvin kiittelevän lausunnon osakseen. Meni Mechelinin senaattiin suurlakon jälkeen, puoluehallinnon turkulaisten jäsenten suostumuksella; nämät selittävät, että keskustelu asiasta oli yksityinen. — Oulun puoluekokous katsoi, että »puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen edustajakokouksen nimenomaista lupaa, on sen tekonsa kautta eronnut

puolueesta», sovittaen tämän »erityisesti Juho Kyösti Kariin, joka on mennyt sellaiseen kaiken parlamentarisen vastuunalaisuuden ulkopuolella olevaan porvarilliseen keisarin neuvonantajakuntaan kuin nykyinen senaattimme on». — Kari on runsaasti suomen-
 nellut (Kautskyn »Erfurtin ohjelma» ja »Kristinuskon alkuperä», Bellamyn »V. 2000», Morrisin »Ihannemaa», Bernsteinin »Lakko», Sombart »Sosialismi» y. m.) Kirjotellut julkaisuihin ja puolue-
 lehtiin. Pitänyt esitelmiä. — Nykyisin valittu Oulun työväen-
 opiston johtajaksi.

*Kolmannen yksikamarisen eduskunnan sos. dem. ryhmä, va-
 littu 1—3 p. toukok. 1909: Ida Aalle, V. Annala, M. Airöla, V.
 Aro, E. Aromaa, N. Aronen, V. Boman, E. Eloranta, J. Etelä-
 mäki, V. Eloranta, O. Eronen, E. Gylling, E. Helle, Hilda Her-
 rala, M. Hoikka, E. Hokkanen, Anni ja Anton Huotari, P. Huttu-
 nen, K. Hämäläinen, H. Häyrynen, I. Hörhammer, O. Jalava,
 Alma ja Väinö Jokinen, J. Järvinen, O. V. Kaipio, Mimmi Kanervo,
 A. Kannisto, K. F. Kellosalmi, Aura Kiiskinen, J. Kirjarinta, J.
 Kirves, J. A. Komu, A. Koponen, F. Koskinen, A. Kotonen, E.
 Kronqvist, O. V. Kuusinen, J. Lautasalo, Sandra Lehtinen, F.
 Lehtonen, O. Leivo, M. Lonkañnen, K. I. Lumio, Lundqvist,
 O. Lylykorpi, S. Nuorteva, A. Mäkelin, Y. Mäkelin, E. Mäki, P.
 Mömmö, O. Orasmaa, M. Paasivuori, A. J. Partanen, M. Ripatti,
 J. Pohjola, Hilja Pärssinen, S. Rantanen, Maria Raunio, J. H.
 Saaristo, V. Sainio, E. Salin, A. Salo, Anni Savolainen, Miina
 Sillanpää, A. Sirén, Y. Sirola, V. Tanner, V. Tichanov, N. Telkkä,
 P. Tikkanen, O. Tuomi, O. Tokoi, Mimmi Turunen, O. V. Turu-
 nen, T. Typpö, H. Törmä, V. Vainio, N. Valavaara, A. Valjakka,
 E. Valpas, S. Vuolijoki ja V. Vuolijoki. (Kuvat sivulla 149).*

*Miten porvarillisiin vaikutti ensi vaalien tulos, kun jännityksessä odottaneiden
 silmien eteen hyppäsi sosialismin peikko. (Porvarillisesta pilalehdestä).*

MUISTOONPANOISTANI.

Syntynyt 2/5, 1856 Isojoen Kodesjärven kylässä talollisen poikana. *Opiskellut* syntymäkylässä alku-aakkosia Eliaksen Jaakon muorivainaan luona arvolauseella: »ei se poikaparka ikänä Jumalan sanan sisälle tulla taida». Opetellut luvun alkeita Paltaniemellä nimismies Ordlingin ja maanviljeliä Vegeliuksen vanhain mamsellein luona. Jatkanut sitten Kajaanin Ala-alkeiskoulussa sekä pienin

erin yksityisopetusta eri aineissa, eri henkilöiltä ja kursseilta.

Ollut talollisen poikana, koulupoikana, maatyömiehenä, pyhäkoulunopettajana, kirjakaupan juoksupoikana, tehtaantömiehenä, ammattilaisena, työnjohtajana ja varastonhoitajana.

Tehnyt kaikkea maanmiehen työtä, kaivanut ojaa, kuokkinut peltoa, tehnyt heinää, leikannut eloa, ajanut hevosta, linnustanut, kalastanut, mitannut maita, kyydinyt herroja, käynyt rippikoulun, pyrkinyt seminaariin; arvolause: pääsy kielletty, juossut asioilla, viivottanut, johtanut toisten työtä, kirjoittanut rahtikirjoja ja lähetellyt almanakkoja ympäri Suomen.

Palvellut ikänsä Osakeyhtiössä Weilin & Göös ja saanut Suomen talousseuran rintarahan, hopeaisen kirjoitustelineen ja paperossikotelon. Työtovereilta eri aikoina saanut muistoksi kultakellon, kellonperät, kantasormuksen, kipsikuvan, tupakkapöydän, useita pikkulahjoja, kukkakoreja y. m.

Harrastanut suomenmielisyyden, vapaamielisyyden, työväen ja yhteiskunnan asioita ja kuulunut sen johdosta Helsingin työväenyhdistykseen sen alusta alkaen, sekä Suomalaiseen sivistysseuraan, Kirjansitojain ammattiyhdistykseen, Suomalaisen kansakoulun ystäviin ja tilapäisesti vähemmän aikaa Suomen liikemiesyhdistykseen, Suomalaiseen puhujaseuraan, Kansanvalistusseuraan, Suomalaisuuden liittoon, erää-

seen yksityiseen toveri- ja lauluseuraan ja pariin ammatti-
osastoon. Ollut Helsingin työväenyhdistyksen johtokunnan
jäsenenä ja yhdistyksen lainakirjaston hoitajana noin parikym-
mentä vuotta ja sen sihteerinä 2 eri kertaa. Saanut työväen
yhdistyksen 20-vuotisesta jäsenyydestä ensi kerta jaettaissa
kellonperissä kannettavan »Vapaa jäsenmerkin 1884—1904.»

Ollut Työväen valtuuskunnan ja Suomen sosiaalidemo-
kraattisen puoluetolimikunnan jäsenenä; Kirjansitojain ammat-
tiosaston toimikunnan jäsenenä, puheenjohtajana ja kassan-
hoitajana; Ammattiyhdistysten keskuskomitean jäsenenä ja
puheenjohtajana; Suomenkielisen puhujaseuran toimikunnan
jäsenenä ja kassanhoitajana; Weilin & Göösien työväen ja
Kirjansitojain sairaskassain toimikunnan jäsenenä, kassan-
hoitajana ja edellisen puheenjohtajana; Työväen sanomalehti-
osakeyhtiön johtokunnan jäsenenä melkein kaiken aikaa ja
sen sihteerinä sekä muissa tilapäisissä toimikunnissa ja ko-
miteoissa niin että yhteen aikaan oli eri virkoja 33.

Edustanut Helsingin työväenyhdistystä Helsingin, Turun
ja Oulun puoluekokouksissa ja Tampereen työväenyhdis-
tyksen 20-vuotisessa juhlassa.

Joutovikoinaan lyönyt palloa ja kirppaa, marjaillut,
kalastellut, käynyt kylätansseissa ja nuorten kisoissa; kir-
joitellut uutisia, artikkeleita ja kaunokirjallisia pätkiä y. m.
Keski-Suomeen, Päijänteesen, U. Suomettaren, Päivälehti-
teen, Helsingin Sanomiin, Työmieheen, Työmiehen Illan-
viettoon, Kansan Lehteen, Kurikkaan, Länsi-Suomen Työ-
mieheen y. m. ja saanut 2 kertaa painojutun, muttei sakkoa.
Käynyt kokouksissa, konserteissa, teattereissa, juhlissa; ker-
ran näytellyt, kerran ollut näytelmän tirehtöörinä, ollut mu-
kana juhlia, konserttia, ~~saaristoretkiä~~, huvimatkoja y. m. toi-
meenpanemassa. Edelleen on väitellyt, puhunut, pannut
vastalauseita, hakkaillut ja nauratellut naisia, istuskellut klu-
peissa, kapakoissa, juttutuvassa ja mennyt 2 kertaa nai-
misiin. Ollut kahdessa asuntoyhtiössä osakkaana, toisessa
isännöitsiänä. Valittu Työväen säästöpankin hallintoon,
Kansan näyttämön johtokuntaan ja yhdessä Vilho Virta-vai-
najan kanssa pannut alkuun Työmiehen. Ei ole koskaan
puinut riihtä, ei pilannut yhdenkään raittiusseuran nimikir-
jaa, ei ollut juomalakossa, ei agiteerannut, eikä koskaan kir-
joittanut runoja.

Aleksanteri Järvenpää.

Omakätisesti.

SOS. DEM. PIIRITOIMIKUNTAIN PUHEENJOHTAJIA
JA PIIRISIHTTEEREITÄ.

J. Heitto.

Ida Kantanen.

J. Merivirta.

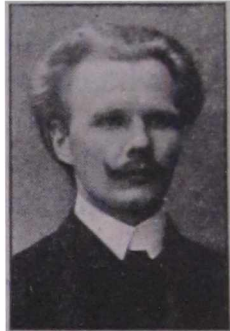
V. Huhta.

S. Seppä.

E. J. V. Huttunen.

K. Lehtimäki.

K. Heino.

M. Siiskonen.

S. Kurkinen.

K. Mänty.

V. Blomqvist.

E. Viinikainen.

K. Suosalo.

O. V. Karvonen.

A. Laakkonen.

Uudenmaan läänin vaalipiiritoimikunnan puheenjohtaja J. Heitto, * 6/6 66 Miehikkälässä torpan poikana. Puutavaraliiketalalla. Kauppias. Sörnäisten t. y:ssä 12 vuotta. Luottamustoimissa. Helsingin valtuustossa. Puoluetoimikunnassa 1909. Siht. Ida Kantanen, * 6/9 75 Leppävirroilla torpan tyttönä. Leski. Ompelija. Luottamustoimissa ja edustajakokouksissa. Puhujana.

Turun ja Porin etel. v. p. puh. joht. V. Annala, * 18/11 59 Ilmajoella. Rautatietöissä. Ratavartija. Kunnallisissa ja työväen luottamustoimissa (kuva kts. s. 149). Siht. Juhani Merivirta, * 27/9 70 Porissa. Käynyt lyseota. Vaskiseppänä maan suurimmassa tehtaisissa. Liikkeessä alkuajoilta. Toiminut Vaasassa. 1907 Turkuun.

Turun ja Porin pohj. v. p. puh. joht. Rainio. Siht. V. Laine (kts. s. 131).

Hämeen et. v. p. puh. j. Vihtori Huhta, * 20/8 82. Kirjaltaja. »Kansan Lehdessä» toim. 1906. Nyt »Hämeen Voimassa». Siht. H. Jalonen (kts. s. 131).

Hämeen pohj. v. p. puh. j. K. E. Murto (kts. s. 141). Siht. Sulho Leppä, * 7/2 78 Porissa. Kasvanut Suodeniemellä torpassa. 1899 sosialistina vihatuksi kotopuolella. Kirvesmies. Luottamustoimissa ja puhujana. Kirjotellut puoluelehtiin. Edustajaehdokas.

Viipurin l. länt. v. p. puh. j. E. J. V. Huttunen, * 8/6 1884 Toksovassa Inkerissä. Käynyt kyläkansakoulua. Kauppa-apulainen, sitten puhuja Vaasan pohj. ja Viipurin länt. v. p. 1907 »Työn» toimituksessa. Siht. Konrad Lehtimäki, * 18/1 1883 Vahdolla. Kansakoulun oppimäärän suorittanut. Sokerileipuri ja rautatieläinen. Luottamustoimissa ja puhujana.

Viipurin l. it. v. p. puh. j. Kalle Heino, * 22/6 81 Lavialla. Uutistorpparin poika. Useissa töissä. Poikoteerattuna saanut opiskeluaikaa. Antreassa. Siht. N. Valavaara (kts. s. 149), * 1/8 75 Laitilassa. Luottamustoimissa Vaasassa y. m. »Työn» toimituks.

Mikkelin l. v. p. puh. j. O. Orasmaa (kts. s. 149), * 22/1 70 Heinolan pitäjässä. Muurarina ja sotilaana. »Itä-Hämeen Rai-vaajan» perustajia. »Vapauden» toimittaja. Siht. M. Siiskonen, * 1/10 76 Mikkelin pit. käsityöläisen kodissa. Käynyt kansakoulun ja Otavan maanviljelyskoulun. Maanviljelystyönjohtaja. 1903—5 Tanskassa. Puhujana.

Kuopion l. länt. v. p. puh. j. A. Partanen (kts. s. 129). Siht. V. Boman (kts. s. 149), * 14/8 83 Kuopiossa. Konepajatöissä. Poikoteerattuna Amerikkaan. Siellä ja Suomessa puhujana.

Kuopion l. it. v. p. siht. S. Kurkinen, * 1879 mökkiläisen poikana Luopioisissa. Käynyt rippikoulun. Tukki- ja tehdastöissä sekä rautatiellä. Ollut tie- ja vesirak. työl. liiton sihteerinä.

Vaasan l. it. v. p. puh. j. ja siht. K. Mänty, * 2/12 65 Loimaalla. Renkinä, aliupseerina, poliisina ja nyt vahtimestari. 1892 liittynyt t. y:seen. Kunnallisissa ja työväen luottamustoimissa. Ollut kansanedustajana.

Vaasan l. et. v. p. puh. j. V. Blomqvist. Kirjaltaja. Vaasan valtuuston jäsen. Ruots. piiritoimik. puh. j. Siht. E. Viinikainen on ollut puhujana Kotkan puolessa ja Pohjolan tukkityöläisten renkaan hommissa.

Vaasan l. pohj. v. p. puh. j. K. Suosalo, * 1869 Messukylässä, jossa 1901 ollut t. y:n perustamishommissa. Leipuri. Pletarsaareissa luottamustoimissa. Edustajaehdokas. Siht. O. V. Karvonen, * 1880 Leppävirroilla. Viipurissa käynyt lyseota. Kopapajatoimissa. Puolueeseen 1898. Luottamustoimissa, puhujana. Kirjotellut puoluelehtiin.

Oulun l. pohj. v. p. siht. Adam Laakkonen, * 17/1 83 Leppävirran Sorsakoskella. Kansakoulun. 13-vuotisesta tehdas- ja ulkotöissä. Viilari. Puolueneuvoston varajäsen. Kemin paikallisjärjestön luottamustoimissa.

*«Rajavahdin» perustava kokous Paassovuorella Sortavalan läheisöllä
kesäk. 2 sunnunt. 1906.*

AMMATILLISTEN JÄRJESTÖJEN LUOTTAMUSHENKILÖITÄ:

K. Vartiainen.

A. Räsänen.

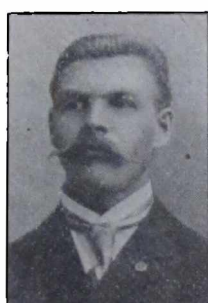
A. Halme.

H. Saxman.

V. A. Riipinen.

E. Lampila.

A. Rallo.

E. Murto.

S. Nieminen.

E. Lelno.

E. Elo.

Sv. Lehtonen.

H. Koivuniemi.

V. Ruusuvuori.

A. Nurmi.

K. Kakriäinen.

Ammattijärjestön siht. ja rahastonhoit. K. Vartiainen, * 14/8 58 Alastarossa uutistorpassa. Häädetty. Turussa t. y:tä perustamassa. Valaja. Luottamustoimissa. V:sta 1899 Tukholmassa. Kirjotellut »Työmieheen». 1906 metallityöl. liiton siht.

Puutyöntekijäin liiton puh. j. A. Räsänen, * 1875. Käsityöläiskoulua. Puuseppä. Sos. dem. nuorisoliiton toimik. puh. j. Siht. ja tal. hoit. A. Halme, * 1875. Kansa- ja maanviljelyskoulu. Kirvesmies. 1903 H:gin paikallisjärjestön sihteeri. Muissakin luottamustoimissa.

Metallityöntekijäin l:n puh. j. H. Saxman, * 18/10 83 Keuruulla. 13-vuotisesta työssä Vuoksen ja Saimaan laivoilla lämmittäjänä ja koneenhoitajana. Tehtaissa viilaajana. V. 1907 liiton puhuja. Siht. ja rah. hoit. E. Lampila, * 20/6 77 Virroilla. 12-vuotisesta Tampereen puuvillatehtaassa. Luottamustoimissa. Valajain liiton 1909 liittyessä met. liittoon tuli liiton palvelukseen V. A. Riipinen * 23/11 80 Tampereella. Siellä pellavatehtaalla, sitten valajana m. m. Tanskassa.

Rauta- ja met. sorvaajain l:n puh. j. A. Railo, * 15/10 81 Turussa. Kansakoulun. Tampereella luottamustoimissa. Siht. E. Murto * 5/6 74 Jokioisilla. 12-vuotisena tehtaaseen. Kunnallisissa ja työväen luottamustoimissa. Hämeen poh. v. p. puh. j. Edustajaehdoka.

Muurarien l:n puh. j. S. Nieminen, * 15/2 69. 16-vuotisena maatöihin. Rautatietöissä. 1888 Helsinkiin. T. y:ssä toiminut innolla ja kauvan, johtokunnassa varapuheenjohtaja. »Työmiehen» johtokunnassa. Siht. E. Leino, * 4/10 74 Turussa. Maalla töissä 10 vuotta. Turussa kaakeli- ja rakennustöissä. Teollisuuskoulun. Liikkeeseen 1891. Kirjotellut puoluelehtiin. Puoluetöimien takia ollut vankilassa.

Maalarien l:n puh. j. Emil Elo, * 18/12 79 Rautalammilla. Kansakoulun. Ollut ulkomailla. Luottamustoimissa. »Työmiehen» vastaava. Siht. Johan Svante Lehtonen, * 16/5 78 Kokemäellä. Kansakoulun. Maalarintöissä. Liittohallintoon 1904, luottamustomieheksi 1905. Ollut edustajana Ruotsissa. »Työmiehen» toimituksessa.

Räätälintyönt. l:n puh. j. Hiskias Koivuniemi, * 22/8 64 Piela-vedellä. 12-vuotisesta räätälintöissä. Työskennellyt Venäjällä. Liikkeessä v:sta 1894. Liittohallinnossa v:sta 1899. Siht. (v:sta 1904) Vilho A. Ruusuvuori, * 2/8 75 Porissa. Käynyt lyseota. Ollut kauppa-alalla. Räätälien amm. liikkeeseen v. 1895. Ammattijärj:n toimikunnassa.

Nahanjalostustyönt. l:n puh. j. Akseli A. Nurmi, * 5/8 83 Lohjalla. Sepän ja nahkurintöissä. Helsingissä luottamustoimissa. 1908 liittotoimikuntaan.

Jalkinetyönt. l:n siht. Kalle V. Kakriainen, * 1871 Mikkelin pit. torpassa. Häädön takia 14-vuotisena mailmalle. Suutarina. Helsinkiin 1890, josta saakka kuulunut a. y:seen. Luottamustoi-

Tie- ja vesirakennustyöl. l:n puh. j. Johan Vänskä, * 8/7 60 Kuusjärvellä. Kerjuulla kulkenut. Käynyt kansakoulun. Rauta-

I. Vänskä.

S. Vuorio.

E. Pälli.

K. V. Kumén.

K. Salminen.

E. Viljanen.

E. Virtanen.

Matti Kesti.

H. Majonen.

V. Heimonen.

J. Koivistoinen.

K. Lindroos.

K. E. Majonen.

J. Pietikäinen.

Tekla Tuomola.

Selma Salpa.

tiellä kivimiehenä. Siht. Santtu Vuorio, * 1886 Pietarsaassa rautätietyöläisen poikana. Kansakoulun. Työssä rautateillä, jokien perkkauksissa, tiilitehtailla ja kivenhakkuussa. Luottamustoimissa. Helsingin kunn.-järjestön vaalitoimitsijana. Useissa ed. kok. 1906—7 kivityönt. liiton puh. j.

Lasityönt. l:n puh. j. Eemil Pälli, * 23/8 79 Kotkassa. Lasinpuhaltaja. Karhulan a. o:n toimissa. 1906 liiton hallintoon. Siht. Kaarle V. Kumén, * 23/4 71 Pusulassa Ariman lasitehtaalla. 9-vuotiaana työhön. Rippikoulu. Lasinpuhaltaja Karhulassa.

Paperiteollisuustyöv. l:n puh. j. K. Salminen, * 6/2 70. Paperitehtaan työntekijä Tumpereella. Siht. Emil Viljanen, * 10/8 74 Mouhijärvellä torpassa. 9-vuotiaana vieraan hoiteisiin. Ei tilaisuutta koulunkäyntiin. Renkinä. Puuseppä. Tampereen työväen luottamustoimissa; v:sta 1903 t. y:n puh. j. Osuuskaupan hallinnossa. Valtuusmies. 1904 »Kansan Lehden» tal. hoit., 1905 piirin agitationin järjestäjä.

Kirjansitojain l:n puh. j. Erl. Virtanen, * 17/1 78 Sysmässä. Lapsesta asti vieraan töissä. Miehenä kansa- ja käsityöläiskoulun. Helsinkiin 1900. Liiton siht. 1907. »Kirjansitojan» toimittaja. Siht. Matti Kesti, * 1886 Piippolassa. Huutolaisena. 1898 Ouluun, jossa kirjansitojaksi. A. o:n luottamustoimissa H:gissä.

Sähkötyönt. l:n puh. j. Heikki Majonen, * 14/11 77 Tohmajärvellä. Kansakoulun. Tehdastöissä, höyrykoneitten käyttäjänä Venäjällä. Sähkötöissä v:sta 1905. Lehtien kirjeenvaihtaja. Voikaan t. y:n vahtimestari.

Sahateollisuustyöväen l:n luottamusmies V. Heimonen, * 6/5 75 Rautalammilla. Tukkipömiehenä Kotkassa. Puhujana ja eduskunnassa.

Leipurityönt. l:n puh. j. Jussi Koivistoinen, * 13/12 1867 Laukaassa. Leipuriksi Jyväskylässä. Harj. liikettä Helsingissä teettäen päivätöitä, kun muissa liikkeissä vielä tehtiin yötyötä. A. o:toon 1899. Liittohallint. 1905. Luottamusmies Kyösti Lindroos, * 25/7 78 Mynämäellä. Huudolla. 11 vanhasta elättänyt itsensä. H:gin leipuri a. o:toon 1899. Luottamustoimissa m. m. komiteassa valmistamassa anomusta leipurilaiksi. Osuusliike »Elannon» perustajia käyden sitä varten Ruotsissa, Tanskassa ja Saksassa. Alkoholimonopolikomiteassa 1908. Ammattijärjestön valtuustossa.

Kivityöntek. l:n puh. j. K. E. Majonen, * 3/11 68 Ätsärissä. 9-vanhasta leipäänsä etsimässä. Rippikoulun. Kivenhakkaaja. V:sta 1897 järjestössä. Siht. J. Pietikäinen, * 1873 Pielavedellä. Renkinä, tukki- ja sahatöissä, kivimiehenä. Helsingin ulkotyöväenyhdistykseen 1897. Porarien a. o:a perustamassa 1898.

Ompelijattarien l:n puh. j. Tekla Tuomola, * 16/4 79 Raisiossa. Kansakoulun. Ompelijatar. Monissa Turun työväen luottamustoimissa. Edustajakokouksissa. Siht. Selma Salpa, * 1883 Turussa. V:sta 1904 ompelijatar a. o:n jäsen. Paikallisjärjestön toimikunnassa, vuoden sihteerinä.

Satama- ja vesiliikennetyönt. l:n puh. j. J. T. Mantere, * 30/8 70. Isä vuokraaja. Kansakoulun. Maanviljelys-, sitten satama-

J. Mantere.

V. Puttonen.

R. Salonen.

J. F. Iivurinen.

P. Kettunen.

A. Rantalainen.

A. Toivola.

A. Härkönen.

V. E. Sarlin.

A. R. Lehto.

K. Heinonen.

K. Murros.

A. Huotari.

K. Satamavuori.

A. Aalto.

A. S. Hautamäki.

töissä. Lahden t. y:n satama a. o:n puh. j. »Satamatyömiehen» vastaava. Liiton luottamusmies William Puttonen, * $\frac{2}{7}$ 70 Laukaassa. Isä pienviljelijä. Kansakoulututkinto. Tukki- ja metsätöissä ympäri Suomea ja pohj.-Ruotsia. Usein korpilakoissa. Vuoden Norjassa kalastajana. Tornion sahoilla. 1906 Kemi-yhtiön sahojen lakon huoltajana joutunut herrain erityiseen suosioon. Satamatöissä. Liiton sihteeri A. Sivenius (kts. s. 129).

Kaakeli-, fajanssi- ja uunintek. l:n puh. j. Rob. Salonen. Liitynyt Tampereen t. y:seen 1897. Siellä perustamassa a. o:a.

Putkityönt. l:n luottamusmies J. F. Iivarinen, * $\frac{9}{2}$ 88 Varkauden tehtaalla. Kansakoulun. Köyhyys esti lukuja jatkamasta. Kauppa-apulainen ja sittemmin putkityömies. A. o:n luottamustoimissa. Liittoa puuhaamassa. »Työmiehen» avustaja.

Pohjolan tukkityöl. renkaan puh. j. Pekka Kettunen, * $\frac{1}{12}$ 86 Kiihtelysvaaralla. Tampereen leipurilakon johdosta 1906 vainon alaiseksi. Muutti puusepän ammattiin. Työväen luottamustoimissa Rovaniemellä. Siht. ja rah. hoit. Armas Rantalainen, * $\frac{13}{6}$ 84 Kymissä. Käynyt Kotkan yhteiskoulua. Kirjanpitokursin. Kymin lauttausyhtiön pont. kirjurina, ottaen 1905 osaa a. o:n perustamiseen. Erotettu. Kirjotellut työväen lehtiin. Tukkimiesten liiton perustaja ja sihteeri.

Läkki-, pelti- ja vaskiseppien l:n puh. j. A. Taivola, * $\frac{29}{8}$ 71 Pielavedellä. Mökin poika. Huutolaisena ja kerjuulla. 13-vuotisenä jalkasin Tampereelle. Helsingin t. y:seen 1891. A. o:n johtokunnassa. Siht. (v. 1907) Antti Härkönen, * $\frac{30}{11}$ 79 Kontiolahdella. Leipähuolia kärsien käynyt kansakoulun. Joensuun käsi-työkoulun. Ollut maatöissä. Peltiseppä. Helsingin a. y:n johtok.

Sukeltajain l:n siht. V. R. Sarlin. 6-vuotisenä tehtaan töihin. Myös maatöissä, kivimiehenä ja sukeltajana.

Tehdas ja sekatyöväen l:n puh. j. A. R. Lehto (Lundstedt), * $\frac{11}{8}$ 80 Uskelassa. Kansakoulun. Renkinä, metsä- ja rautatie-töissä. Luottamustoimissa. Tal. hoit. Kaarlo R. Heinonen, * $\frac{3}{2}$ 78 Naantalissa. Puuseppä. Työväenliikkeeseen Turussa 1899. Työväen luottamustoimissa Helsingissä v:sta 1903. Puutyönt. l:n hallinnossa. H:gin paikallisjärjestön sihteeri 1907—9.

Sos. dem. sanomalehtimiesliiton puh. j. Kaapo Murros, * $\frac{29}{7}$ 75. Ylioppilas 1895. Sanomalehtimies. Amerikan »Työmiehessä», »Kansan Lehdessä». Julaisut lentokirjasia, suomennellut, Siht. Anton Huotari, * $\frac{25}{1}$ 81 Nurmeksessa. Maatöissä ja leipurinä. Porvarillisissa lehdissä. »Kansan Lehdessä».

Helsingin paikallisjärjestön puh. j. Kustaa Evert Satamavuori, * $\frac{7}{9}$ 70 torpanpoikana Janakkalassa. Palvellut maalla. 1902 Helsingin, jossa useissa töissä. Hyvinkään tehtaissa lakon aikana. Satamamies. Nyt H:gin kunnan töissä. Satamat. liittohallinnossa, sos. dem. kunnallistoimikunnassa y. m. Siht. Artturi Aalto, * $\frac{2}{15}$ 76 Karjalohjalla. Kasvanut orpona köyhässä mökissä. Renkinä. Kaakelitehtaissa. Kaakeli-, faj. ja uunint. l:n siht. 1906—9. »Sortetun Voimassa» 1909. Piirisiht. Vaasan et. v. p. Puhujana.

Kemin paikallisjärjestön siht. A. S. Hautamäki, * $\frac{30}{1}$ 84 Ylistarossa. 10-vuotisenä eri työaloilla, etup. rakennus- ja sekätöissä. Joutunut vainotuksi. Luottamustoimissa. (Laakkonen kts. s. 140).

Viipurin t. y:n talo.

KUN VIIPURIN TYÖVÄENYHDISTYSTÄ PUOLUEESEEN LIITETTIIN.

Se oli sitkeä juttu se Viipurin työväenyhdistyksen puolueeseen saaminen. Monta ottelua saatiin siitä yhdistyksen keskuudessa suorittaa ennenkuin se viimeinkin onnistui. Mutta niin se vaan lopuksi kävi, että yhdistyksen liittymistä vastustavat »muurit» viimein kukistuivat ja yhdistys pääsi liittäytymään omaan puolueeseensa.

Pitemmän aikaa liikkeessämme mukana olleet toverit muistavat, millaisia työväenyhdistykset maassamme alkuaan olivat. Ne syntyivät »hyvien herrojen» alotteesta. Wrightit, Ansaat, Lyllyt y. m. rupesivat perustamaan yhdistyksiä, ettei sosialismin myrkky olisi päässyt ulkomailta tunkeutumaan meidän työväemme. Nämä silloiset »työväen ystävät» saarnasivat työväelle työn ja pääoman sovinnon tärkeyttä. Molemmat nämä vallat piti saada sopusointuun keskenään ja se oli muka mahdollistakin, koska kummallakin lopullisesti on yhteiset edut. Varsinkin Suomessa kuuluivat olosuhteet olevan sellaiset, että työn ja pääoman ei sopinut ruveta riitelemään. Täällä ei muka löytynyt näiden välillä sellaisia vastakkaisuuksia kuin joissakin muissa maissa löytyi. Sentähden oli näiden työväelle ystävällisten herrain mielestä työväen lyöttädyttävä yhteen köyteen työnantajain kanssa ja kehitettävä molemminpuolista yhteistunnetta. Tämän ajatussuunnan näkyvinä ilmauksina oll sitten työväenyhdistysten perustaminen, joissa herrat olivat johtajina ja työläiset katselivat nurkasta heidän touhujaan. Herrat luulivat tällä tempulla pistäneensä sulun sosialismin saapumiselle Suomeen sen tyytyväistä työväkeä villittämään. Että tämä heidän yrityksensä kuitenkin kärsi ennen pitkää täydellisen haaksirikon, on jokaiselle tämän julkaisun luki-

jalle tunnettu. Tämän kirjoituksen piiriin ei kuitenkaan kuulu sen asian selittäminen.

Viipurin työväenyhdistyksen oli alkuaan tuollainen herrojen hommaama väline työväen pitämiseksi nöyränä työnantajille. Olihan yhdistyksen »kummina» ja ensimmäisenä puheenjohtajana ollut mies sellainenkin kuin nykyinen Turun hovioikeuden presidentti D. W. Åkerman, monia muita samallaisia suuruuksia mainitsematta. Näin oli tällä herrain »työväenyhdistyksellä» aivan samat tuntomerkit kuin muillakin siihen aikaan perustetuilla työväenyhdistyksillä. Jäseninä oli virkamiehiä, opettajia, kauppiaita, työnjohtajia ja tämän kunnianarvoisan joukon jatkona joitakin työmiehen tittelillä varustettuja, mutta herrain hyvyyteen järkkähtämättömästi luottavia olentoja. Työväenyhdistykset muodostuivat siten herrasmiesten seurustelupaikoiksi, jonka tunnusmerkkinä piti vielä olla yhdistysten omat kapakat samaan tapaan kuin nykyäänkin vielä on herrasmiesten klubeilla. Arvata sopii, ettei siinä kovinkaan suuresti joudettu työväen aseman parannusta ajattelemaan. Mutta asianomaiset herrasmiehet, joiden nimet koristivat yhdistysten nimiluetteleja, esiintyivät kyllä silloin suurina työväen ystävinä ja olojen parantajina.

Olojen pakosta oli työväkemme kuitenkin alkanut herätä itse-tietoisuuteen asemastaan ja tehtävästään. Työväki alkoi huomata, ettei sillä herrain työväenliikkeellä mihinkään päästä. Se alkoi osottaa itsenäisen toiminnan merkkejä ja vähitellen nousi kapiinaan silloisia työväenyhdistysten johtajia vastaan. Niinpä oltiin vuonna 1899 vihdoinkin niin pitkällä, että uskallettiin tehdä pesäero porvarillisten puolueitten kanssa ja julistautua työväenyhdistysten edustajakokouksessa Turussa itsenäiseksi työväenpuolueeksi. Sosialidemokratisen puolueen nimeä ei silloin vielä oltu valmiit ottamaan, vaan tapahtui se neljä vuotta myöhemmin, vaikuttamatta kuitenkaan millään tavalla puolueen suuntaan, sillä työväenpuolueen nimellisenäkin toimien oli ohjelma ollut pääasiassa sama.

Oman puolueen perustaminen synnytti tavattoman melun porvarillisessa lehdistössä ja varsinkin yhdistysten herrasjohtajain keskuudessa. Viipurin työväenyhdistyksen silloinen puheenjohtaja tohtori J. A. Lyly oli kokouksessa puolueen perustamisen kovimpia vastustajia ja tällä vastustus-kannallaan pysyen vaikutti hyvin paljon tämän yhdistyksen pitämiseksi erillään perustetusta puolueesta. Muiden herrasmiesten ja heitä kannattavain työläisten avulla onnistui näet yhdistyksen puheenjohtajan viivyttää tämän yhdistyksen puolueeseen liittymistä aina vuoteen 1901. Tosin herätettiin kohta Turun kokouksen jälkeen Viipurin työväenyhdistyksessäkin kysymys puolueeseen liittymisestä, mutta se hylättiin. Puheenjohtajan auktoriteetti painoi vielä siksi paljon yhdistyksen kesken. Senkin jälkeen oli asia kerta toisensa perästä esillä, sillä Turussa oleva puoluehallinto pommitti yhdistystä kirjeillä vähä väliä. Mutta vastustajat olivat voimakkaammat asian kannattajia. Silloin täytyi yhdistykseen kuuluvan sosialistisen työväen

*Kolmannen yksikamarisen eduskunnan sos. dem. ryhmä.
Valittu n. 336 tuhannella äänellä vaaleissa 1-3 p. toukok. 1909.*

ryhtyä aivan järjestelmälliseen sotaan yhdistyksen vanhaa johtoa vastaan. Vuosikokouksen aikaan v. 1900 oltiin jo niin pitkällä, että voitiin valita yhdistyksen johtokunnasta erovuorossa olevien sijaan kaikki uudet jäsenet puolueeseen liittymistä kannattavien joukosta. Tämän kautta luultiin päästävän pikaiseen voittoon, kun saatiin johtokuntaan puolet puoluetta kannattavia aineksia. Nämä uudet olivat J. Juusos-vainaja, J. P. Holopainen, S. Laitinen, M. G. Pulliainen ja K. H. Hintikka.

Mutta se puolueeseen liittyminen ei ollut vielä silloinkaan niin helposti tehty. Kun vuosikokouksen jälkeen asiasta taas hyvillä toiveilla tehtiin ehdotus, niin nousi puheenjohtajan taholta täysi tenä eteen. Hän selitti, ettei sellaista asiaa voida päättää muussa kuin vuosikokouksessa ja kieltäytyi laskemasta asiaa äänestykseen. Protestit eivät siinä mitään auttaneet, sillä tohtori Lyly-vainaja, kaikella kunnioituksella sanottuna, oli mies, joka piti päänsä. Näin raukesi asia taas sillensä. -- Syksyllä samana vuonna koetti puoluehallinto taaskin kirjelmänsä kautta saada kysymyksen esille yhdistyksessä, mutta yhtä huonolla tuloksella. Silloin ei ollut kyllä puhetta johtamassa tohtori Lyly, vaan varapuheenjohtaja, tukkukauppias J. Häkli, mutta hän oli samaa mieltä varsinaisen puheenjohtajan kanssa ja niin raukesi juttu silloinkin. Silloin olivat jo kaikki tärkeimmät työväenyhdistykset liittyneet puolueeseen, mutta tämä itäinen varustus pysyi vaan antautumattomana.

Tuli sitten vuosi 1901. Tänä vuonna piti Turun kokouksen päätöksen mukaan olla puoluekokous Viipurissa. Puoluehallinto uhkaili, ettei puoluekokousta annetakaan Viipuriin, koska paikkakunnan yhdistys ei kuulu puolueeseen. Meillä puolueeseen liittymisen kannattajilla oli silloin kiivaan agitationin aika. Päätettiin, että vuosikokouksessa se liittyminen vihdoinkin on aikaansaataava. Pitemmälle tämä narripeli ei saanut jatkoa, sillä tiedettiin varmasti jo enemmistön jäsenistä olevan oman puolueen kannattajia. Odotettuun vuosikokoukseen ei tohtori Lyly itse saapunut puhetta johtamaan, vaan täytyi siihen asettaa tilapäinen puheenjohtaja. Puolueen vastustajat eivät olleet kuitenkaan toimettomia, koskapa vankka rintama oli heidän uskollisiaan saapunut puoliaan pitämään. Mutta vielä vankempi oli sosialistien joukko, sen osottivat johtokunnan vaalit. Sen tuloksena oli, että johtokuntaan tuli vankka enemmistö uuden suunnan miehiä. Virallisten toimien jälkeen tuli sitten kokouksen odotettu riitakysymys. Ensin käsiteltiin kysymystä myöntävätkö yhdistyksen säännöt liittymisen puolueeseen. Sitä jauhettiin useampia tunteja ja kun vihdoin äänestettiin, oli runsas enemmistö sillä kannalla, että säännöt eivät estä liittymistä puolueeseen. Silloin jo sanoivat meikäläiset, että nyt se on tie valmis puolueeseen liittymiselle. Ja sitähan se päätös merkitsikin. Mutta lopullista päätöstä ei vielä tässäkö kokouksessa tullut, sillä mainittujen sääntöjen tulkitsemispäätöksen jälkeen loppui kokous sellaiseen meluun, että puheenjohtaja keskeytti kokouksen ja ilmoitti asiaa jatketta-

Espoon t. y. »Rannikko».

Kuusankosken t. y.

Voikaan rullatehtaan t. y.

Voikan t. y:n näyttämö.

van seuraavana sunnuntaina. Tämän johdosta piiritettiin puheenjohtajan pöytä ja vaadittiin kokouksen jatkamista, mutta tilapäinen puheenjohtaja marssi vaan nuijineen matkaansa ja niin se lopullinen päätös jäi vieläkin tekemättä.

Vuosikokouksen jatkokokouksessa ei mieliala ollut vähemmän kiihkeä kuin vuosikokouksessakaan. Puolueen vastustajat käyttivät kaiken tarmonsaa ja puoluekykynsä asiaa vastustaakseen. Se kävi kuitenkin heille yli voimien. Mikään mahti ei enää jaksanut pitää yhdistystä puolueen ulkopuolella. Kun äänestykseen käytiin ja yhtymisen kannattajat ryhmittäytyivät toiselle puolelle salia ja vastustajat toiselle, oli kannattajain joukko melkoista suurempi. Lopullinen äänestys suoritettiin jäsenkorttia näyttämällä kulki toiset toisesta ovesta sisään, jolloin laskettiin kummankin puolen henkilöluku. Yhtymisen kannattajat voivat nyt sanoa suorittaneensa tehtävänsä onnelliseen lopputulokseen. Luonnollisesti oli meikäläisten kesken tyytyväisyys suuri, sillä olihan tämä sitkeä ja silloisissa oloissa hyvinkin tärkeä juttu saatu toivomaamme päätökseen. Eikä juttua pidetty aivan vähäpätöisenä muillakaan paikkakunnilla, sitä osotti se vilkas harrastus, jolla kaikkialla asiaa seurattiin.

Yhtymispäätöksen seurauksena olivat monet vastalauseet yhdistyksen pöytäkirjaan ja vieläpä vastalauseiden vastalauseetkin. Vaikuttavampi seuraus oli tohtori Lylyn eroaminen yhdistyksen puheenjohtajan toimesta, jossa hän oli kokonaista kymmenen vuotta ollut. Hänen sijaansa valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi ensi kerran työmies, maalari S. Laitinen. Johtokunnan jäsenyydestä ei tohtori kuitenkaan eronnut, vaan pysyi sen ahkerana jäsenenä aina kuolemaansa asti v. 1903. Monta kahnausta oli kyllä hänen kanssaan, mutta siitä huolimatta pysyi hän sentään mukana, ei lähtenyt kähäpäkäkeeseen niinkuin muut herrat tekivät. Sai hän kyllä monta kertaa hyviä kylvetyksiä kokouksissa, vaan sitä ei kuitenkaan hän pelästynyt, sillä sanomalehtimiehenä oli hän hyvin siihen tottunut. Periaatteessa ei hän sanonut vastustavansa työväen itsenäistä puoluetta, mutta sanoi sen tekevänsä erikoisista maamme poliittisista ja osaksi myös käytännöllisistä syistä. Se saattoi ollakin totta, mutta kovaa se vastustus vaan oli, se täytyy jokaisen tunnustaa, olipa se sitten aiheutunut mistä syistä tahansa. Selitys siihen, miksi tohtori Lyly niin paljon sai työläisiäkin mukaansa, on haettava siitä seikasta, että hänen lehensä »Viipurin Sanomat» oli silloin yleisesti luettu kaikissa työläispiireissä, joten hän sen kautta sai levitetynsi paikkakunnan työväkeen oman katsantokantansa. Se hävisi vasta sen jälkeen, kun »Työmies» pääsi laajemmin leviämään viipurilaisen työväen keskuuteen ja sitä tietä levittämään oman puolueen katsantokannan lukijoihinsa.

Tämäkin etuvartiotaistelu osottaa, mitä kaikkia vaikeuksia työväenliike meillä on saanut kokea kehittyessään sille asteelle, millä se tätä nykyä on.

Anton Huotari.

Suomen sosialidemokratiset lehdet v. 1909.

Pila- ja aikakauslehtiä sekä tilapäisjulkaisuja.

HIUKAN SOS.-DEM. NUORISOLIIKKEESTÄMME.

Parin viimeisen vuosikymmenen kuluessa on suurissa sivistysmaissa sos.-dem. liikkeeseen muodostunut vähitellen uusi järjestömuoto, nuorisoliitot. Ne ovat syntyneet pääasiassa sen johdosta, että miltei kaikkialla on omistavien luokkien taholta alettu panna erikoista huomiota nuorisoon, sen kasvattamiseen yläluokan harrastuksia silmällä pitäen. Tämän johdosta ja asian merkityksen muutenkin oivaltaen on sosialidemokratienkin puolelta alettu huolehtia nuorison kasvatuksesta, perustella nuorisjärjestöjä, joissa koetetaan valistaa nuoria työläisiä, kasvattaa niitä luokkatietoisiksi, asemastaan selvillä oleviksi sosialidemokrateiksi.

Ja nuorison puoleen käännytessä ehdottomasti oikeaan on osattu. Onhan selvää, että uusia, nuoria voimia riveihinsä kasvattamalla köyhälistön puolue tekee parhaan palveluksen itselleen, sillä nousevasta nuorisostahan tulevaisuudessa kasvaa köyhälistön taistelujoukko, eikä silloin ole ensinkään yhdentekevää *millainen* se joukko on, onko se tylsistynyttä, velttöä, mistään välittämättöntä joukkiota vaiko luokkatietoista, selvänäköistä asiaansa innostunutta väkeä, joka harrastuksella ja ponnella ajaa köyhälistön asiaa ja korkealla kantaa luokkataistelun punaista lippua.

Jo alun kolmattakymmentä vuotta sitten v. 1886 perustettiin ensimmäinen nuorisjärjestö Belgiassa, tuossa tyypillisessä teollisuusmaassa. Seuraava järjestyksessä oli Itävallan »nuorten työläisten järjestö», joka perustettiin pääasiassa oppilasolojen parantamista ajamaan v. 1894. Sitten seurasivat kaikki muut maat, missä sosialidemokratinen puolue suurempaa jalansijaa on saanut.

Meillä täällä Suomessa herätti sosialidemokratisen nuorisoliikkeen bobrikoffilaisajan painostavat olot. Vapauden puute,

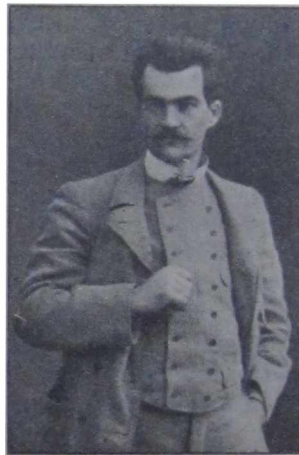
jonka varsinkin nuoret raskaana hartioillaan tunsivat, synnytti kiihkeän halun vapauteen, ja siitä seurasi halu liittyä yhteen, yhdistää ikä- ja osatoverit samaan taisteluun ja yhteisen päämäärän, työväenluokan sortoa vastaan sekä poliittisen että taloudellisen vapauden puolesta. Ja niin se alkoi.

Merkille pantavaa on, että liike alkoi useissa paikoissa melkein yht'aikaa. Tampereella oli jo syksystä 1904 alkaen asiaa ankarasti ajateltu ja tammikuussa seuraavana vuonna perustettiin sitte »Tampereen sos.-dem. Nuorisoliitto», joka vieläkin on maan ensimmäisiä ja koko ajan pysynyt voimakkaana sekä toimintatarmoisena. Se on tietävästi ensimmäinen sos.-dem. nuorisosasto koko maassa, ainakin ensimmäinen onnistunut, hengissä perustamisestaan asti pysynyt, ellei ota lukuun Helsingin Nuoriseuraa, joka äskettäin vietti kymmenettä vuosijuhlaansa, mutta joka alussa ei puhtaasti tunnustanut väriä, ei ollut jyrkästi sosialidemokratinen, joksi myöhemmin kehittyi. — Seuraava oli Turun osasto, joka perustettiin helmikuulla 1905 ja sitte Vaasan osasto toukuualla. Saman vuoden ajalla lienee syntynyt muitakin osastoja, joista kaikki eivät ole jaksaneet pysyä hengissä.

Suurlakko se herätti vilkkaan harrastuksen nuorisoliikkeeseenkin. Useita uusia osastoja syntyi ja näiltä ajoilta on peräsin omituinen ilmiö, »Suomen Nuorison veljeysliitto», jonka perusti silloinen agitattori Mikko Piirainen. Tämän »veljeysliiton» piti koota piiriinsä koko Suomen nuoriso, yhtä hyvin herraskainen opiskeleva nuoriso kuin työtätekeväkin. Radikaalinen sen ohjelma oli ja tarkoitus kaunis ja että se »nuorison» liittona olisi pysynyt, pantiin sääntöihin määräys, että 22 vuotta vanhempia ei sen jäsenyyteen oteta! Useissa paikoissa ne saivatkin Piiraisen aatteet työläisnuorison innostumaan ja osastoja perustettiin, mutta jälkeä jättämättä on kuitenkin koko liitto kadonnut. Useimmat osastot ovat kuolleet ja eräät yhtyneet Sos.-dem. Nuorisoliittoon.

Jo ennen suurlakkoa tamperelaiset, jotka saivat tietoonsa, että yhä uusia osastoja perustetaan pitkin maata, alkoivat aprikoida koko maata käsittävän liiton perustamista ja suurlakon jälkeen tuuma sai uutta virikettä. Talvi meni odotellessa että muut homman alkuun panisivat, mutta kun siitä ei sen valmiimpaa tullut, päätti Tampereen osasto kutsua ensimmäisen nuorisosastojen edustajakokouksen koolle.

Puoluekokous Oulussa oli myöskin nuorisokysymyksestä keskustellut, pitänyt tarpeellisena ja suotavana, että nuorisosastoja perustetaan työväenyhdistyksien yhteyteen. Olipa määritellyt

Väinö Vankkoja.
Liiton sihteeri.

nuorisoliikkeelle erikoisen tehtävänkkin, militarismia ja valtiokirkkoa vastustavan agitationin ja kehoittanut puolueuuevostoa nuorisoliikettä edistämään. Kun puolueenkin puolelta asiata näin suopein silmin katsottiin ja kun puoluetoimikunta lisäksi myönsi varoja kokouksen menojen peittämiseksi, näytti asia hyvin menestyvän.

Jouluk. 9 p. 1906 sitte Tampereella päätettiin perustaa *Suomen Sosialidemokratinen Nuorisoliitto*. Sitä perustamassa oli 17 osastoa, niistä kaksi »veljeysliiton», edustaen noin 1,800 jäsentä. Samassa kokouksessa päätettiin yhtyä puolueeseen Työläisliiton kautta ja hyväksyä useimpien ulkomaalaisten veljesliittojen sotilaskysymyksessä omaksuma *antimilitaristinen* kanta. Valittiin liittohallinto ja sijoitettiin se Helsinkiin, oltiin innostuneita aatteeeseen ja päätettiin kokoontua taas Vaasaan 1908.

Edustajakokouksen jälkeen puhuttiin alussa innokkaasti, mutta sitte vähitellen laimennuttiin. Liittotoimikunnasta lähti yksi jäsen yhtäänne, toinen toisaanne ja liiton asiain hoito jäi retuperäiselle kannalle. Osastoja sentään perustettiin useita, varsinkin entisten osastojen agitationin vaikutuksesta, niin että niitä edustajakokouksessa Vaasassa kesäkuussa 1908 nimellisesti oli jo 45 liittoon kuuluvaakin. Sen lisäksi oli saatu perustetuksi oma äänenkannattaja, kerran kuussa ilmestyvä 16 sivuinen »Tuohus».

Mainitussa Vaasan edustajakokouksessa järjestettiin useita asioita »uuteen uskoon». Päätettiin, pääasiassa raskaitten verojen tähden, olla liittymättä puolueeseen, samalla kuitenkin painostaen sitä seikkaa, että liiton on pysyttävä *sosialidemokratisena*. Samoin päätettiin purkaa Tampereen kokouksessa tehty päätös militarismikysymyksessä ja hyväksyä puolueen tässä asiassa ottama kanta. Viimeksimainittu päätös tuntunee monesta merkilliseltä, kun tietää, että useissa muissa maissa nuorisoliike on ryhtynyt työhön koko sotalaitosta vastaan. Mutta meillä asiata ei vielä täysin käsitetty, vaan pidettiin Tampereen kokouksen militarismipäätöstä puolueen ohjelmaa vastaan sotivana, ja kun samaan aikaan puolueen jäseniäkin oli sekaantunut kaikenlaisiin »jyrkkiin» rosvokoppiin, on luonnollista, että kaikki pikkusenkin puolueen kannasta poikkeavalta näyttävä pidettiin vahingollisena. — Samassa kokouksessa päätettiin sitte ottaa liiton asioita hoitamaan vakinainen sihteeri.

Sen jälkeen onkin liike mennyt eteenpäin hyvää vauhtia. Osastojen luku, joka Vaasan kokouksen aikana ja vielä viime syksynä oli 45, on talven kuluessa kasvanut 35:llä, ollen nyt 80. Jäsenluku on kasvanut sen mukaan. Vaikka useat maaseutu-osastot ovatkin kovin pieniä — muutamissa vain 12—20 jäsentä — kuuluu sos.-dem. nuorisoliittoon nykyään yll 3,000 jäsentä. Ei ole siis ainakaan hitaaksi sanottava sitä edistysaskelta, jonka liike on ottanut. Viime aikoina on piirittäin järjestymisen alkanut voittaa alaa ja kunhan se saadaan joka paikassa toteutetuksi, ja agitationi sen mukaan vilkastumaan, merkitsee se taas suurta

edistysaskelta. Ne muutamat piirijärjestöt, joita jo on olemassa, nim. Kymnlaakson, Oulun seudun, Uudenmaan ja Kuopion, tekevät voitavansa saadakseen liikkeensä paikkakunnillaan hyvin tunnetuksi ja ovat, varsinkin Kymnlaakson järjestö, perustavat paljon uusia osastoja.

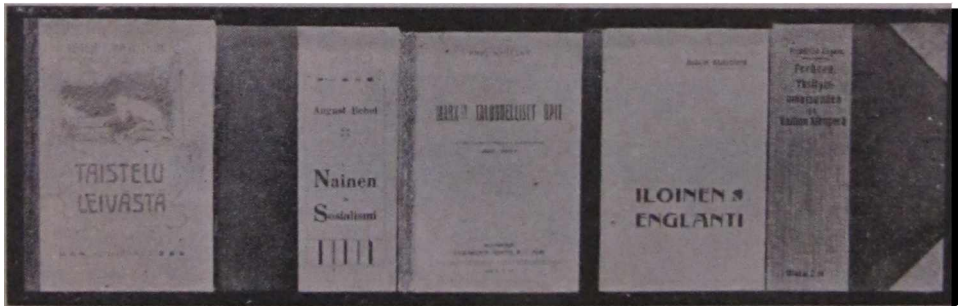
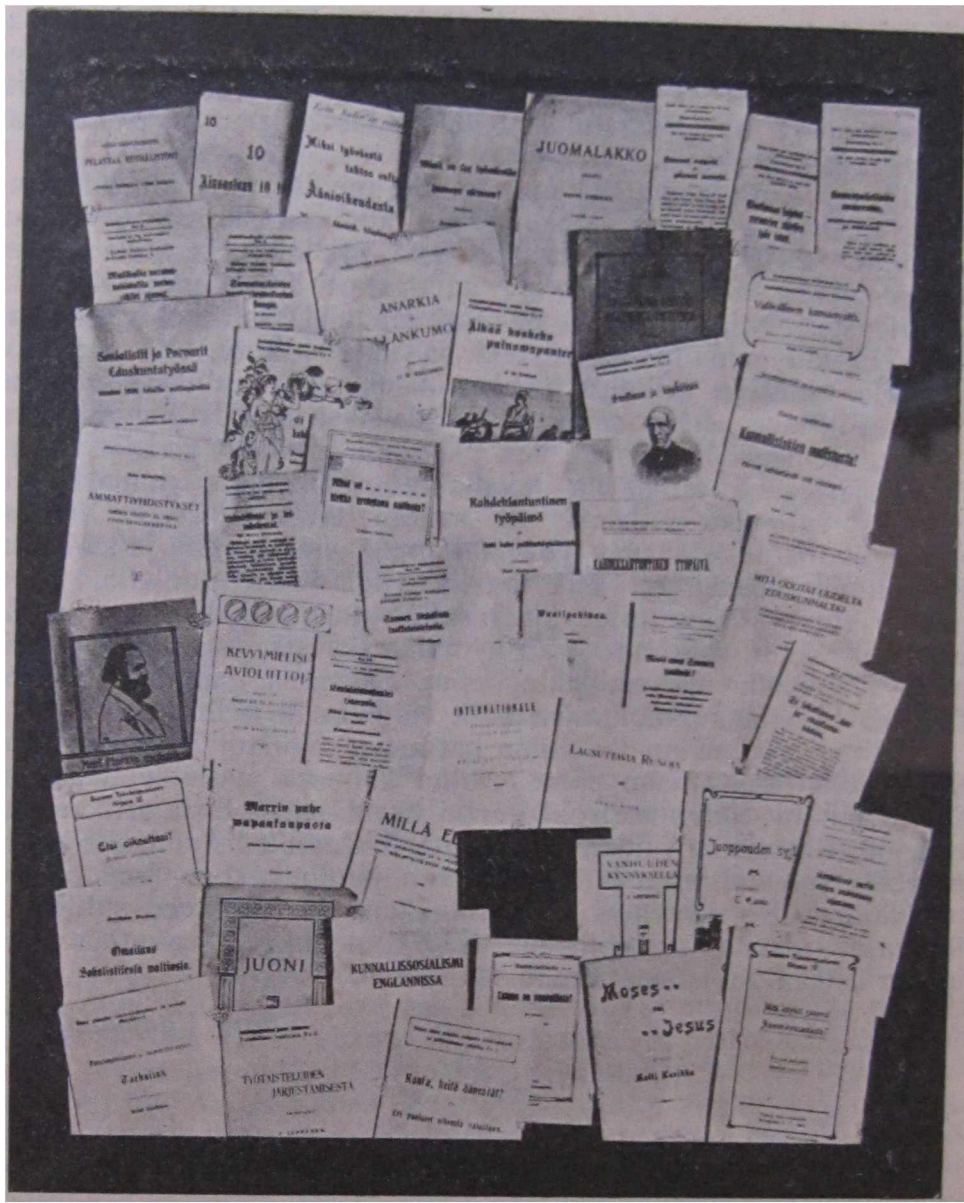
Hyvää vauhtiahan sitä nuorisoliike meillä eteenpäin on mennyt, vaikkakaan se ei suinkaan ole aina suosiollisissa oloissa toiminut. Paitsi alituista taloudellista ahdinkotilaa, joka liittoa alusta alkaen on painanut, on se saanut kokea muunkinlaista vastustusta. Nuorisoliikettä ei nimittäin vielä puoluetoverien taholta monin paikoin ymmärretä, ja siitä johtuu, että nuorisosastoja pidetään milteipä vahingollisena työväenliikkeelle, niin, onpa niitä suorastaan väitetty jonkinlaisiksi anarkistikouluiksikin. Ja tällaiset käsitykset ovat, sen pahempi, melkein yleisiä ja ettei nuorisjärjestöjä tällaisella tavalla nuorisoliikettä ymmärtävien puolelta suinkaan edistetä, on sanomattakin selvää. Onneksi näkyy nuorisoliike saavan yhä laajempaa ymmärrystä ja suosiota sekä ammattiosastojen että työväenyhdistysten puolelta, joten näiden viimeksimainittujen kireä suhde nuorisoliikkeeseen nähtävästi on vaan johtunut väärinymmärryksestä, samasta syystä, mikä aikoinaan ulkomaillakin, esim. Saksassa, saattoi nuorisoliikkeen ja sosialidemokratien välit vähemmän helliksi.

Viime aikoina on kuitenkin harrastus nuorisoliikkeeseen nähtävästi ollut kasvamaan päin. Miltei kaikissa puoluelehdissä on silloin tällöin ollut nuorisoliikkeelle hyvin suosiollisia artikkeleita eikä ole tietenkään niiden merkitystä liikkeen edistymiselle aivan pieneksi arvosteltava. Ja jos Kotkan puoluekokous, jonka käsiteltäväksi tulee kysymys nuorisoliikkeen ja puolueen suhteesta toisiinsa, asiasta suosiollisen päätöksen tekee, saavuttaa liike ennen pitkää aavistamattoman laajuuden.

Väinö Vankkoina.

Mielenosotus Turussa 13 p. elok. 1905.

Suomalaista työväenkirjallisuutta.

Ruotsalaisia työväenlehtiä ja julkaisuja Suomessa.

RUOTSALAISET TOVERIT TOIMESSA.

Wrightiläisaikana kuului Helsingin työväenyhdistykseen, kuten tämän julkaisun alkupuolella olevista kuvauksista näkyy, ruotsia puhuviakin — tuskin sentään juuri työläisnimisiä. Nämät poistuivat luokkataistelun tuulen puhaltaessa. Perustivat »Arbetets Vännerin». 1890-luvun lopulla alkoi ruotsalaisessakin työväessä havaita elon merkkejä. V. 1899—1900 saatiin puuhatuksi »Suomen ruotsalainen työväenliitto», josta — sivumennen sanoen — on ollut verraton hyöty suomalaiselle työväenliikkeelle, sen kautta kun bobrikoffilaisaikana saatiin laillistettua monen monet suomalaiset työväenyhdistykset, jotka muutoin eivät olisi päässeet toimintaan.

Liiton keskushallinto perusti »Arbetaren»-lehden vuoden alusta 1901. Se toimitti paljon herätystyötä ruotsalaisen väen keskuudessa, vaikka sitä välillä käyttivätkin äänenkannattajanaan porvarisradikaaliset uusmaalaiset ylioppilaat. Yhä varmemmin se kuitenkin kiertyi suomalaisen työväenliikkeen menettelytapasuuntaan alkaen levitä laajemmalti. Ei kuitenkaan kestänyt jokapäiväiseksi laajennusta, vaan kuoli v. 1907 lopulla. Innokkaat toverit yrittivät uudelleen julaisten Helsingissä »Socialdemokratenia», mutta se kuoli 1908. Onpa ruotsalaisella työväellä 2 viikkolehteä, turkulainen »Arbetet» ja pohjalaisten »Österbottens Folkblad». Pirteästi toimitettu aikakauslehti »Folktribunen» ilmestyy kerran kuussa. Kirjasia julaistaan myös ja levitetään ruotsalaista kirjallisuutta.

Raskasta ja vaikeata yllytystyötä tehdään ruotsia puhuvan, syvästi orjuutetun työläis- ja torpparikansan keskuudessa. Onpa siitä näkyvänä tuloksena toki runsaat äänet ruotsalaisille sos. dem.

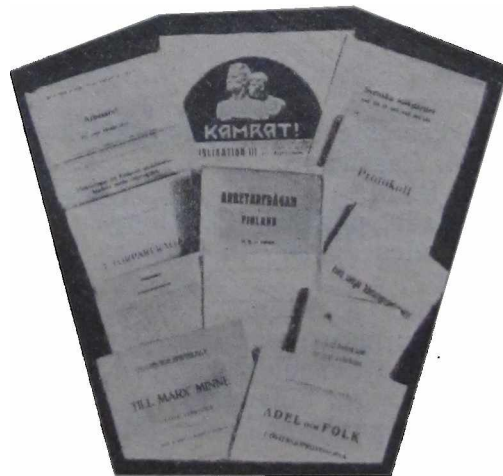

Suomen ruotsalaisten työväenyhdistysten edustajakokous Helsingissä 1900.

eduskuntaehdokkaille, joista — osaksi suomalaistenkin toverien avulla. — 2 on läpässyt kuhunkin »kamariin». Vaaleissa v. 1907 saivat ruotsalaiset listat 8,300 ääntä, 1908 9,400 ja 1909 7,700 ääntä tullen Uudenmaan, Turun et. ja Vaasan et. ja pohj. vaali-piireistä.

Edustajakokouksia ovat ruotsalaiset toverit pitäneet Helsingissä 14—16 p. heinäk. 1906 ja Turussa 18—20 p. toukok. 1907 (45 edustajaa 29 y:stä). Ammatillisissa järjestöissä toimivat ruotsinkieliset toverit yleensä yhdessä suomenkielisten kanssa, samoin on heitä suomalaisissa työväenyhdistyksissä, missä paikoin ruotsalaisia on vähän. Omia yhdistyksiä on ja eri liittohallinto, joka saa puolueelta agitationiavustusta. Oulun kokouksen aikoihin oli 16 ruots. yhdistystä. V. 1906—7 perustettu 29 uutta ja 8 hajosi. V. 1909 on syntynyt 2 ja kuollut 2. V. 1908 perustettu ruotsalainen naisliitto on myös toimessa ja joukko virkeitä nuorisoklubeja. Liittohallintoon kuuluvat A. Ingman, Th. Lillqvist, I. Hörhammer, G. V. Johansson ja K. Viik.

Selvenevät luokkarajat ajavat kyllä ruotsalaista työväkeä yhä lisää järjestöihin.

Ruotsalaisia kirjastoja.

SISÄLLYS:

<i>Tekstiä:</i>	Sivu
Ajan vaihteessa, runo, M. Turkia.	3
Kuinka se kirkastui. Eetu Salin.	5
Eetu Salin. Y. S.	15
Kymmenen vuoden perästä. N. R. af Ursin.	19
Suomen työväen ohjelma 1896.	23
Suomen työväenpuolueen ohjelma 1899.	26
N. R. af Ursin.	27
Hj. Brantingin tervehdys.	30
Ensimmäinen »työväenedustaja» Kuopion valtuuskunnassa. A. B. Mäkelä.	33
»Kaapro Jääskeläinen»	42
Muistelmia. A. Järvenpää.	45
Piirteitä työväenliikkeemme murrosajalta 1890-luvulla.	54
Irti porvareista. M. Paasivuori.	62
Matti Kurikka. A. B. M.	66
Routavuosien sumuisilta päiviltä. O. Tiuppa.	70
Puhuttu sana 10 vuoden ajalla. V. Lehokas.	80
»Veli Vatanen»	93
Maatyöväenliikkeemme. A. Sirén.	97
Työlásnaiset sos. dem. puolueessa. H. Pärssinen.	103
Suomen ammatillisesta työväenliikkeestä. E. Haapalainen.	111
Palvelijain toiminnasta. M. Sillanpää.	122
Elämäkerrallisia tietoja puoluehallinnon jäsenistä.	130
A. Järvenpää.	136
Piirien toimihenkilöistä.	139
Ammatillisten järjestöjen toimitsijoita.	142
Kun Viipurin työväenyhdistystä puolueeseen liitettiin. A. Huotari.	147
Hiukan sos. dem. nuorisoliikkeestämme. V. Vankkoja.	154
Ruotsalaiset toverit toimessa.	159
Nimimerkittömistä kirjoituksista ja toimitustyöstä vastaa Yrjö Sirola.	

<i>Kuvia :</i>	Sivu
Suomen työväen ohjelma 1893.	2
Mielenosotusmerkki 1909.	4
Työläiset kuuntelevat »Kuningas Nälän» kiihotusta.	5
Suomen työväenyhdistysten I ed. kokous 1893.	7
» » » » » 1896.	9
Työväen ensi puoluehallinto.	14
Eetu Salinin saattojoukko.	15
Eetu Salin puhuu.	16
Turun puoluekokous 1899.	24—25
Suomen työväenvaltuuskunta 1893—96.	39
Forssan puoluekokous 1903.	40—41
Työväen kirjallisuutta.	44
Ammattijärjestön perustava kokous 1899.	53
Suomen puuseppäin ed. kokous 1897.	54
Helsingin puoluekokous 1904.	56—57
Lakko ja komitea.	60
Työväki vääntämässä »Työmiehen» konetta.	69
Vappuna 1907 Helsingissä.	70
Työläisnaisten 3 ed. kokous 1905.	72—73
Helsingin työväki Mäntymäellä 1905.	75
Punakaarti harjoittelee Kaisaniemessä.	78
Immolan sahan t. y.	81
Agitaattoreita Tampereella 1906.	83
Agitaattorikurssit Turussa 1902—3.	85
Forssan edustajat.	86
Koiviston t. y. 1905.	91
Opastuskurssit Karttulassa 1908.	94
Vappu 1908 Lempäälässä.	95
Torpparikirjallisuutta.	97
Torpparien edustajakokous.	99
Suometarlaiset »huolehtivat» torppareista.	102
Ihanneliittokurssit Kouvolassa 1906.	103
Työläisnaisten kokous 1906.	104—105
Työläisnaisten kirjallisuutta.	108
Ammattikongressi Tampereella 1900.	110
Ammattijärjestöjen lehtiä.	111
Kirvesmiesten kokous 1899.	113
Paperiteollisuustyöväen kokous 1906.	113
Leipurien kokous.	115
Vappu Mikkelissä 1908.	117
Puutyöntekijäin kokous 1908.	119
Oulun kokous 1906.	120—121
Palvelijain ed. kokous 1906.	123
Palvelijain kirjallisuutta	128
Miten ensi vaalit vaikuttivat.	135
»Rajavahdin» perustava kokous.	140
Sos. dem. ryhmä.	149

	Sivu
Sos. dem. lehtiä ja julkaisuja	153
Tuohus.	154
Mielenosotus Turussa 1905.	157
Suomalaista työväenkirjallisuutta.	158
Ruotsalaisia työväenlehtiä.	159
Ruotsalaisen työväen ed. kokous 1906	160
Ruotsalaisia kirjoja.	161

Muotokuvia: N. R. af Ursin 27 (pilakuva 29), Hj. Branting 30, A. B. Mäkelä 42, V. v. Vright 46, Vilho Virta 58, M. Kurikka 66, A. Vatanen 93, Puoluehallinnon ja neuvoston jäseniä 129, 131, 133, A. Järvenpää 136, piirien toimihenkilöitä 138, ammatillisten järjestöjen toimihenkilöitä 141, 143, 145, V. Vankkoja 155.

Työväenyhdistysten taloja: Porin 18, Helsingin (19, 45, 62), Turun (22), Kuopion (33), Pitkärannan, Vaasan Palosaaren, Muolan Pölläkkälän, Tampereen, Sääksmäen Huittulan, Isonkyrön (36), Karkun, Kelkkalan, Savonlinnan, Hämeenlinnan, Antrean, 37; Iitin Kymikuman, Pispalan, Juantehtaan, Lempäälän, Akaan, 47; Myllykosken, Lapuan, Inkeröisten, Forssan, Korkeakosken, Valkon, Riihimäen, Alavuuden, 61; Oulun, Vaasan, Tahmelan, Hyvinkään, Sorvalin, 79; Hangon (2), Sortavalan (2) 87; Lempäälän, Tottijärven 96; Lappeentannan, Salmin, Lempäälän, Enson 109, Lahden ja Kangasalan 117; Voikan 122, Kotkan ja Jyväskylän 125; Tampereen ja Vaasan ruots. 127; Viipurin 147, Espoon, Kuusankosken, Voikaan rullatehtaan, Voikaan (sisältä) 151.

Lukijaa pyydetään korjaamaan seuraavat painovirheet:

Siv. 43 rivi 9 ylh. on 1898, pitää olla 1894,
rivi 15 ylh. on 1905, pitää olla 1895.